

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Trestněprávní ochrana zvířat v České republice

Zuzana Konvičková

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

Studijní program Právo a právní věda

Studijní obor Právo

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Trestněprávní ochrana zvířat v České republice

Zpracovala: Zuzana Konvičková

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Jan Chmelík, Ph.D.

Katedra trestního práva

V Plzni 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Zuzana KONVIČKOVÁ**
Osobní číslo: **R18M0180P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Trestněprávní ochrana zvířat v České republice**
Zadávající katedra: **Katedra trestního práva**

Zásady pro vypracování

- Osnova:**
1. Úvod
 2. Základní pojmy
 3. Prameny právní úpravy v oblasti ochrany zvířat
 4. Současná trestněprávní úprava v ČR
 5. Novela trestního zákoníku č. 114/2020 Sb.
 6. Orgány zajišťující ochranu zvířat
 7. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

- DRAŠTÍK, Antonín. Trestní zákoník: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-790-4.
- JELÍNEK, Jiří. Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3.
- MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9.
- CHMELÍK, Jan. Ekologická kriminalita a možnosti jejího řešení: vysokoškolská učebnice. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-543-5.
- STEJSKAL, Vojtěch a Martin LESKOVJAN, ed. Člověk a zvíře v zajetí či v péči?: aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2010. ISBN 978-80-87146-33-0.
- CHAPOUTHIER, Georges. Zvířecí práva. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-607-4.
- PRCHALOVÁ, Jana. Právní ochrana zvířat. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-763-8.

Vedoucí diplomové práce: **Doc. JUDr. Jan Chmelík, Ph.D.**
Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce: **6. března 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M.
vedoucí katedry

V Plzni dne 8. srpna 2022

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci na téma: *Trestněprávní ochrana zvířat v České republice* vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a zdroje byly řádně odcitovány v poznámkách pod čarou a uvedeny v seznamu použitých zdrojů.“

V Plzni dne 30. března 2023

.....

Zuzana Konvičková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala zejména panu doc. JUDr. Janu Chmelíkovi, Ph.D. za projevení ochoty ujmout se této diplomové práce s její individuálně navrženou tematikou, odborný dohled, vstřícnost a čas, který této práci věnoval. Současně touto cestou vyjadřuji velké poděkování mé rodině a přáteli, kteří mi byli oporou při psaní této práce i v průběhu celého studia.

Anotace

Diplomová práce se věnuje právní ochraně zvířat se zaměřením na právo trestní. Nejprve rozebírá základní pojmy, které se k této tématice vztahují, především pak samotný pojem zvíře, způsob, jakým se nahlížení na zvířata měnilo, a také některé vybrané problémy v chovu zvířat. Práce dále zpracovává vývoj právních předpisů v oblasti ochrany zvířat a plynule navazuje analýzou aktuální trestněprávní úpravy obsažené v trestním zákoníku coby stěžejní částí této práce. Speciální pozornost je věnována nově zavedenému trestnému činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách a dalším změnám, které s sebou přinesla významná novela trestních předpisů provedená zákonem č. 114/2020 Sb. Pozornost je tak směřována jak na zavedené změny, tak i důvody, ze kterých tyto změny vzešly a v neposlední řadě také kritiku, která zavedené změny doprovází. V poslední části jsou zmíněny také orgány, které dbají na ochranu zvířat a dohlíží nad dodržováním právních předpisů z této oblasti a obsaženy jsou i některé statistické údaje jakožto odraz reality posledních let.

Klíčová slova

Zvíře, Ochrana, Trestný čin, Týrání zvířat, Chov zvířat v nevhodných podmínkách

Annotation

This thesis deals with the legal protection of animals with a focus on criminal law. It first discusses the basic concepts related to this topic, especially the term animal itself, the way in which the view of animals has changed, and some selected problems in animal husbandry. The thesis then elaborates on the development of legislation in the field of animal protection and follows with an analysis of the current criminal legislation contained in the Penal Code as the main part of this thesis. Special attention is paid to the newly introduced criminal offence of keeping animals in unsuitable conditions and other changes brought about by the significant amendment to the criminal legislation by Act no. 114/2020 Coll. The last part of the thesis mentions the authorities that ensure animal protection and supervise compliance with the legislation in this area, and some statistical data are included as a reflection of the reality of recent years.

Key words

Animal, Protection, Criminal offence, Animal cruelty, Keeping animals in unsuitable conditions

Seznam zkratek

TZ – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

TŘ – zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

ZTOPO – zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

ZOZT – zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

TČ – trestný čin

SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie

SVSCR – Státní veterinární správa České republiky

Obsah

Úvod.....	12
1. ZÁKLADNÍ POJMY V OBLASTI OCHRANY ZVÍŘAT	15
1.1. Zvíře	15
1.1.1. Zvířata jako potrava	18
1.1.2. Zvířata a výzkum.....	21
1.1.3. Zvířata a zábava	22
1.1.4. Zvířata jako domácí mazlíci	23
1.2. Welfare.....	24
1.3. Týrání zvířat.....	27
1.3.1. Utrpení.....	29
2. PRAMENY PRÁVNÍ ÚPRAVY V OBLASTI OCHRANY ZVÍŘAT ...	30
2.1. Počátky současné právní ochrany	31
2.2. Právní úprava na mezinárodní úrovni	32
2.3. Právní úprava na úrovni EU	33
2.4. Vnitrostátní právní úprava	35
3. SOUČASNÁ TRESTNĚPRÁVNÍ ÚPRAVA V ČR.....	38
3.1. Trestný čin týrání zvířat (§ 302 TZ)	40
3.2. Trestný čin chov zvířat v nevhodných podmínkách (§ 302a TZ).....	45
3.3. Trestný čin zanedbání péče o zvíře z nedbalosti (§ 303 TZ).....	51
3.4. Trestný čin pytláctví (§ 304 TZ).....	53
4. NOVELA TRESTNÍCH PŘEDPISŮ č. 114/2020 Sb.....	57
4.1. Změny trestního zákoníku	58
4.1.1. Trestný čin týrání zvířat	58
4.1.2. Trest zákazu držení a chovu zvířat.....	61
4.1.3. Trestný čin chov zvířat v nevhodných podmínkách.....	62
4.2. Změny trestního řádu.....	67

4.3. Změny zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim	68
4.4. Kritika přijaté právní úpravy.....	69
5. ORGÁNY ZAJIŠŤUJÍCÍ OCHRANU ZVÍŘAT	73
5.1. Ministerstvo zemědělství	73
5.2. Státní veterinární správa	74
5.3. Svoboda zvířat.....	78
Závěr.....	79
Resumé	81
Seznam použitých zdrojů.....	83

Úvod

Většina lidí má určitý přirozený cit ke zvířatům, neboť jsou součástí našich životů, ať už jako společníci, potrava nebo obávaná hrozba. Tento vztah společnosti ke zvířatům se postupně vyvíjí a s tím se vyvíjí i právní úprava jak již samotného pojmu zvíře, tak i jeho ochrany. Nyní jsme se dostali do stádia, kdy nechápeme zvíře jako věc, ale jako živého tvora pociťujícího celou škálu emocí, ale i bolest a utrpení. Zvířata jsou však, některá více než jiná, závislá na lidech, respektive na jejich chování k nim. Jejich život a životní pohodlí se tak přímo odvíjí od toho, jaký vztah lidé ke zvířatům mají, a proto je nutné se touto problematikou zabývat a případně mít možnost adekvátně zasáhnout a ochránit tyto mnohdy zcela bezbranné tvory.

V současné době roste tendence zavést vyšší stupeň ochrany zvířat před nevhodným lidským zacházením v řadě států včetně České republiky. Zde již nějakou dobu bylo a je možné pozorovat rostoucí tlak na zpřísnění trestněprávních sankcí a nastavení takových pravidel, které fakticky umožňují potrestat toto zavrženíhodné chování. Rozrůstá se zde ale i snaha dostat tuto problematiku do povědomí širší veřejnosti, což je neméně důležité. S větší informovaností veřejnosti totiž přichází i větší společenské a morální odsouzení případného pachatele a v některých případech, jako jsou právě v posledních letech velmi diskutované tzv. množírny, může toto, dle mého názoru, přispět i k celkovému snížení výskytu této trestné činnosti.

Tato práce se tedy zabývá tématem ochrany zvířat před týráním a jiným nevhodným zacházením, kdy primárním cílem této práce je analyzovat právní úpravu vztahující se k dané problematice v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, *de lege lata* a s tím související analýzu celé této oblasti kriminality a případně též nastínit některé úvahy *de lege ferenda*. Je zde rozebrána mj. i otázka efektivnosti aktuálně platné právní úpravy a srovnání, nakolik se zamýšlený cíl této úpravy shoduje s realitou. V oblasti týrání zvířat, zanedbání péče o zvíře a dalších podobných činů jsou totiž tyto skutky stále řešeny spíše v rovině správní nežli v rovině trestní, je tedy na místě zamyslet se v této práci i nad problematikou hranice mezi trestným činem a přestupkem a zvážit, zda jsou tyto hranice v této oblasti kriminality nastaveny správně. Zvláštní pozornost je věnována zákonu č. 114/2020 Sb., jenž do českého právního řádu promítl dlouho požadovanou

novelu, kterou především došlo k zakotvení nového trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách podle § 302a trestního zákoníku a ke zvýšení trestní odpovědnosti za trestný čin týrání zvířat dle § 302 trestního zákoníku.

Diplomová práce je rozdělena do 5 kapitol, které se dále podrobněji člení. V první kapitole jsou představeny klíčové pojmy související s danou problematikou, především pak samotný pojem zvíře a to, jakým způsobem současná společnost na zvířata hledí. Současně jsou zde zmíněny některé vybrané problémy v chovu zvířat, se kterými se aktuálně společnost potýká.

Druhá kapitola obsahuje shrnutí nejdůležitějších právních pramenů z pohledu historického vývoje této oblasti právní úpravy. Jak již bylo řečeno, v této oblasti kriminality se častěji uplatňuje spíše přestupkové řízení nežli řízení trestní, a proto jsou zde zmíněny i zákony z oblasti práva správního.

Ve třetí kapitole se již dostáváme k jádru práce, neboť zde je rozebrána aktuálně platná právní úprava obsažená v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Nejprve je zde nastíněn pojem trestného činu a s tím související rozdíl mezi trestným činem a přestupkem a dále následuje podrobné rozebrání několika vybraných trestných činů, konkrétně ustanovení § 302, 302a, 303 a 304 trestního zákoníku.

Čtvrtá kapitola blíže popisuje již zmíněný zákon č. 114/2020 Sb., zejména co se týká důvodů, které vedly k jeho vzniku, zavedených změn a v neposlední řadě také ohlasů a kritiky, které zavedení těchto změn doprovází.

Závěrečná kapitola se svým obsahem mírně odchyluje od dosavadního trestněprávního pojetí, neboť i z důvodu prolínání trestního a správního práva považují za důležité se podívat i na instituce, které ochranu zvířat obecně zajišťují. Primárně je zde věnována pozornost Ministerstvu zemědělství a Státní veterinární správě, jakožto klíčové instituci při odhalování potencionálních trestných činů v této oblasti a zmíněny jsou i některé konkrétní statistické údaje, jakožto odraz reality, ve které se Česká republika v posledních letech nachází. Zároveň je zde zmíněna i jedna vybraná nestátní organizace, neboť i tato sdružení představují důležitý prvek v ochraně práv zvířat.

Tato práce se opírá o řadu odborných zdrojů, kdy hlavním pilířem je především platná právní úprava a související důvodové zprávy, odborná

komentářová literatura a dále několik monografických, článkových a učebnicových zdrojů, přičemž citace těchto odborných zdrojů jsou zde volně prokládány vlastními názory a úvahami autorky.

Při psaní diplomové práce je využita metoda sběru dat, díky níž mohou být vybrána všechna relevantní data a informace potřebná ke správnému a komplexnímu zhodnocení aktuální právní úpravy v oblasti ochrany zvířat. Rovněž je pochopitelně využita metoda deskriptivní, tedy popis platné právní úpravy, a metoda analytická. V některých kapitolách autorka pracuje i s metodou komparativní, a to především v rámci zkoumání hranice mezi trestným činem a přestupkem nebo při posuzování změn, kterými trestněprávní ochrana zvířat v posledních letech prošla.

1. Základní pojmy v oblasti ochrany zvířat

Stěžejním pojmem nejen této kapitoly, ale i celé práce je pojem „zvíře“. Abychom pochopili, proč je nutné se ochranou zvířat zabývat a abychom mohli právní úpravu v této oblasti hodnotit, je zapotřebí nejdříve objasnit, co vlastně v sobě pojem zvíře nese a jakým způsobem na zvířata hledíme. V souvislosti s tím pak můžeme rozeznávat i další pojmy, které budou postupně vysvětleny a rozebrány v této kapitole.

1.1. Zvíře

„Živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor. Živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze.“¹

Takto pojem zvíře definuje současný občanský zákoník. Reaguje tak na aktuální hodnotové smýšlení společnosti, avšak nebylo tomu tak vždy. Pohled společnosti na zvířata se dlouhá léta vyvíjel.

Prvotní historickou podobou vztahu mezi člověkem a zvířaty byla úcta a strach z některých zvířat, tedy vztah, ve kterém člověk ještě nebyl pánem zvířat, nestál v hierarchii nad nimi. Postupně se však tento vztah začal obracet a z člověka se stával spíše ohrožovatel. Začal postupný proces domestikace zvířat, což můžeme popsat jako cílené ochočování vybraných druhů původně volně žijících zvířat tak, že si zvykají na život v zajetí a stávají se z nich domácí zvířata. Proces domestikace vnímáme jako rozhodující mezník ve vývoji vztahu mezi člověkem a zvířaty, který výrazně poznamenal tento vztah a umožnil zcela nový způsob života společnosti.²

V důsledku přítomnosti zvířat v životech lidí se začaly formovat i zásadní myšlenky filozofů, které do jisté míry určovaly postavení zvířat a s tím i výklad pojmu zvíře obecně. Zástupci různých filozofických učení se k podstatě zvířat vyjadřovali již od nejstarších dob. Antičtí myslitelé se domnívali, že zvířata na rozdíl od lidí nejsou nadána rozumem a řečí ani cítěním pro spravedlnost. Věřili však, že zvířata, stejně tak jako například i rostliny a vůbec svět jako celek, jsou obdařeni duší, což bylo dáno i tím, že tehdejší chápání pojmu duše bylo poněkud

¹ § 494 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

² MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9. st. 25-27.

odlišné od toho dnešního. Jedním z mnoha filozofů, kteří svými myšlenkami ovlivnili osudy zvířat, byl Aristoteles, který tvrdil, že všechno v přírodě bylo stvořeno za nějakým účelem a na základě toho rostliny existují pro zvířata a zvířata pro člověka, který je tak může využívat pro různé potřeby. V souvislosti s tím nelze nezmínit využívání zvířat jako zdroj kruté zábavy, kdy docházelo k masovému využívání zvířat pro různé hry a oslavy, např. oslavy otevření Kolosea v Římě si za tři měsíce vyžádaly životy neuvěřitelných čtrnácti tisíc zvířat.³ Takto obrovské číslo je jen další známkou toho, jak lidstvo jako druh dokáže být krutý a bezohledný, když jde o pouhou zábavu, pouhé rozptýlení. Můžeme sice namítat, že toto se odehrálo v dobách antického Říma a lidstvo od té doby pokročilo, ovšem podobných případů, kdy zvířata bezdůvodně umírají například při natáčení filmů apod. je stále celá řada, jen ty čísla již nejsou tak alarmující.⁴ Je však možné položit si otázku: Čím je to způsobeno? Opravdu se lidské cítění od té doby natolik změnilo nebo je to dáno pouze větší limitací ze strany zákonů a tlaku veřejnosti, a tedy: Chovali by se lidé stejně, kdyby jim za usmrcení zvířat nehrozila žádná sankce?

Názor, že jsou zde zvířata pro člověka a člověk je jejich pánem, panoval ve společnosti i v době středověku a raného křesťanství, kdy podobné myšlenky zastával i sv. Tomáš Akvinský. Nahlížení na zvířata se v učení křesťanství v dalších dobách vyvíjelo, až se nakonec přetvořilo do požadavku soucitného a laskavého nakládání se zvířaty. Zde tedy můžeme vidět první výraznou změnu v zacházení se zvířaty a snahu zabránit týrání zvířat a bezohlednému zacházení s jejich životy. Bohužel tyto myšlenky můžeme vidět pouze ve filozofii křesťanství, avšak naproti tomu stáli filozofové s naprosto odlišnými myšlenkami.⁵

Ještě v 18. století ve společnosti panovaly myšlenky Reného Descarta (1596-1650), který tvrdil, že zvířata jsou bezmyšlenkovitá stvoření, cosi jako automaty či stroje, a že nejsou schopna cítit bolest, utrpení, ale ani horko či zimu. Byl toho názoru, že zvířata nemají duši, jelikož ta je pouze výsadou člověka,

³ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9. st. 33-34.

⁴ Ekolist.cz. *Krvavý Hollywood: Při natáčení filmů stále trpí a umírají zvířata*. In: ekolist.cz [online] 29. 11. 2013 [cit. 30. 9. 2022]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/krvavy-hollywood-pri-nataceni-filmu-stale-trpi-a-umiraji-zvirata>

⁵ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9. st. 35-37.

nemají vědomí, nemají myšlenky ani pocity, a tudíž nemohou ani trpět. Právě toto přesvědčení vedlo k rozšiřování pokusů na zvířatech, které působily těmto zvířatům velké utrpení. Tolik potřebný zvrát přineslo až učení Charlese Darwina (1809-1896)⁶, který vysvětlil, že podobnosti mezi člověkem a zvířaty nejsou jen ve fyzických vlastnostech, ale také v oblasti vyšších mentálních schopností, že neexistuje žádný zásadní rozdíl mezi člověkem a vyššími savci v jejich mentálních schopnostech a že zvířata, stejně jako člověk, zjevně cítí potěšení a bolest, štěstí a strádání. To otevřelo bránu do nové oblasti vědy a díky tomu už víme, že zvířata jsou stejně jako člověk živými cítícími bytostmi, které mají svou vlastní hodnotu, nezávislou na jejich užitečnosti pro člověka, a proto si zaslouží ochranu, včetně ochrany právními prostředky.⁷

Právo dlouhou dobu zvířata nechránilo, neboť byla brána jako věc, jako majetek, a proto spadala pouze pod ochranu vlastnického práva, kde ale byly chráněny zájmy vlastníka, nikoli samotného zvířete. Od dob římského práva byla zvířata řazena mezi tzv. věci v právním smyslu, to vyjadřovalo jejich právní status. Zvíře se z pohledu práva stalo živým tvorem právě až přijetím nového občanského zákoníku. V otázce právní pozice zvířat tak český právní řád vykročil směrem k posilování jejich statusu, právního uznání jejich hodnoty a významu.⁸ Tento posun v občanském právu, označovaný jako dereifikace zvířat, je veden ekologickými hledisky a etikou ochrany zvířat, a to po vzoru dalších evropských úprav, např. novely rakouského občanského zákoníku z r. 1998 nebo německého občanského zákoníku z r. 1990.⁹

Ochrana zvířat před týráním je však předmětem práva veřejného, nikoli soukromého, a proto je nutné pojem zvířete charakterizovat nejen jeho odlišením od věcí, ale specifikovat jej právě ve světle veřejnoprávních předpisů. Pro tento účel nalezneme definici v zákoně č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání (dále také jen „ZOZT“), který v § 3 písm. a) rozumí zvířetem každého živého obratlovce, kromě člověka, nikoli však plod nebo embryo. Chápání zvířete ve veřejnoprávním smyslu je tedy užší, kdy za zvířata hodná ochrany právními prostředky jsou považováni pouze obratlovci a pouze na tato zvířata se vztahují i

⁶ Před ním velmi kriticky proti týrání zvířat vystupoval již např. Jeremy Bentham (1748–1832), zakladatel utilitarismu.

⁷ MÜLLEROVÁ, Hana. *Zvířata a paragrafy*, Edice Věda kolem nás. Praha: Středisko společných činností AV ČR, Vydání 1., 2015. st. 24 (3-5). Ediční číslo 11850.

⁸ Tamtéž, st. 8.

⁹ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 89/2012 Sb., sněmovní tisk č. 362/0.

patříčná ustanovení trestního zákoníku. Z hlediska trestněprávní ochrany nicméně nezáleží na tom, zda se jedná o zvíře domácí, hospodářské či laboratorní, zvíře chované pro práci či sport nebo zvíře volně žijící. Stejně tak zákon nediferencuje ochranu podle toho, zda se jedná o zvíře ohrožené nebo vzácné, zvláště chráněné nebo zda se jedná o zvíře požívající obecné ochrany.¹⁰

Definice zvířete v zákoně na ochranu zvířat proti týrání je jedinou legální definicí tohoto pojmu v českém právním řádu, a proto je třeba z ní vycházet i v dalších oblastech, pokud ovšem nevyplývá z jiné konkrétní úpravy něco jiného. Například v zákoně č. 166/1999 Sb., veterinárním zákoně, je v § 3 odst. 1 písm. c) definován pojem hospodářská zvířata jako „zvířata využívaná převážně k chovu, výkrmu, práci a jiným hospodářským účelům, zejména skot, prasata, ovce, kozy, koně, osli a jejich kříženci, drůbež, běžci, králíci, zvěř ve farmovém chovu, ryby a jiní vodní živočichové, včely, včelstva, čmeláci a hmyz určený k lidské spotřebě nebo k výrobě zpracované živočišné bílkoviny“. Z tohoto vyplývá, že veterinární zákon rozumí zvířaty i jiné živočichy než jen obratlovce. Podobně s pojmem hospodářských zvířat pracuje i zákon č. 154/2000 Sb., plemenářský zákon, zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství nebo zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství. Dále je součástí českého právního řádu několik zákonů, které používají pojem zvíře obecně, bez definice. Vždy je tedy třeba hledat souvislost účelu jejich úpravy s ochranou zvířat a dovodit správný výklad pojmu zvíře, přičemž v případě pochybností by měl být zákon vykládán ve prospěch zvířat.¹¹

1.1.1. Zvířata jako potrava

Na tomto místě bych také ráda nastínila alespoň některá úskalí chovu zvířat a přístupu lidí ke zvířatům, kdy je jejich ochrana nedostatečná a společnost se nad těmito problémy mnohdy snaží zavírat oči.

Prvním a pravděpodobně největším problémem jsou velkochovy. Tzv. průmyslové velkochovy byly zakládány jako reakce společnosti na změnu životního stylu a stravovacích návyků obyvatel, které způsobily zvyšování poptávky po živočišných produktech. Rostoucí spotřeba tak přirozeně vytvořila tlak na zintenzivnění chovu, aby bylo možné tuto vysokou poptávku uspokojit.

¹⁰ COUFALOVÁ Bronislava. § 302 [Týrání zvířat]. In: ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8

¹¹ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9. st. 311-313.

Takto intenzivní chov je však řízen stejně jako kterékoli jiné podniky, tedy formou minimalizování nákladů za současného zvyšování zisku, aniž by se někdo pozastavoval nad tím, že v tomto „podniku“ nejsou stroje, ale živá zvířata trpící vlivem špatných životních podmínek, kde není brán ohled na ně, ale pouze na výsledný produkt – naši potravu a zisk podniku. Zvířata jsou tak chována v naprosto nevhodných podmínkách a v hustotě, která jim neumožňuje chovat se přirozeně a naplňovat svoje základní životní potřeby.¹²

Úroveň životních podmínek zvířat ve velkochovech se odvíjí od vícero faktorů jako je například druh zvířete, jeho velikost nebo účel, pro který se dané zvíře chová. Kupříkladu u chovu skotu hraje zcela zásadní faktor to, zda se jedná o dobytek chovaný pro mléko nebo pro maso. Krávy v tzv. dojném programu mají totiž zcela odlišné podmínky. Jsou většinu času uvnitř, což je dáno tím, že v opačném případě by celé stádo museli pracovníci dvakrát denně nahánět do dojírny. Nutno však dodat, že v tomto vnitřním ustájení se pohybují zcela volně, neustále je zde monitorován vzduch, teplota a několik dalších faktorů a leckdy ani nejsou nuceny přecházet v určitý čas do dojírny, neboť přímo v místě jejich ustájení se nachází robotické stroje, ke kterým mohou přijít se podojit kdykoli během dne. Dalším velmi kritizovaným postupem ve velkochovech je odebírání mláďat od matek takřka ihned po porodu. V případě chovu skotu se tak ovšem děje opět pouze v dojném programu za účelem zabezpečení životaschopnosti mláďete. V mnoha případech se totiž mohou vyskytnout komplikace, ať již na straně matky nebo mláďete, pro které by mláďe přirozenou cestou nedostalo potřebné živiny. Pochopitelně to ale nemění nic na tom, že matka tímto postupem psychicky strádá. Různé psychické útrapy mohou zvířata zažívat i tím, že jsou neustále rozřazována podle jejich účelu, a tudíž neustále dochází ke změnám v jejich sociálních skupinách a každé zvíře se tak musí pokoušet se znovu a znovu začleňovat do konkrétního stáda, což může být pro zvíře stresující. Zcela rozdílný postup je však v tzv. masném programu, tedy u skotu chovaného na maso. Tato zvířata naopak tráví většinu svého (poměrně krátkého) života na louce a mláďe po porodu zůstává s matkou, nicméně k porážce těchto zvířat dochází kolem jednoho roku jejich života, kdy je výsledný masný produkt nejkvalitnější. Nejlepší životní podmínky pak mají tzv. plemenní býci, kteří se chovají pouze za účelem rozmnožování a inseminace, žijí dlouho a o jejich životní pohodlí je řádně

¹² MÜLLEROVÁ, Hana. *Zvířata a paragrafy*, Edice Věda kolem nás. Praha: Středisko společných činností AV ČR, Vydání 1., 2015. st. 24 (6). Ediční číslo 11850.

postaráno.¹³ Na uvedeném příkladu lze spatřovat, že každý velkochov je jiný a ačkoli existují velkochovy, ve kterých se na životní podmínky zvířat nehledí takřka vůbec, existují i takové, ve kterých je úroveň péče o samotná zvířata přece jen lepší.

Dalším z problémů je např. šlechtění a jiné úpravy přirozených vlastností zvířete. Nutno dodat, že ne každé šlechtění je automaticky špatné. Pokud se šlechtí zvíře v souladu se znalostmi biologie a genetiky a hledí se přitom i na dané zvíře, může to vskutku přinášet užitek i bez utrpení zvířat. Problém nastává, když se zvíře šlechtí pouze s vidinou většího zisku bez jakékoli péče o zvíře samotné. Znepokojivost tohoto postupu mohu uvést na příkladu kuřat chovaných pro maso, tzv. brojlerů. Tato kuřata jsou speciálně vyšlechtěna k tomu, aby rychle vyrostla a dosahovala abnormálních velikostí. V průmyslových velkochovech se běžně poráží dříve, než dosáhnou šesti týdnů. Velmi rychle se u nich objeví různá onemocnění a deformace, neboť jejich nohy nejsou dostatečně silné, aby unesly váhu jejich těžkých těl, čímž dochází ke zlomeninám a jiným bolestivým poruchám pohyblivého aparátu. Jak rostou, mají místa k pohybu stále méně a je pro ně stále obtížnější dostat se k vodě a krmivu, pokud jsou chromá. Vysoké koncentrace zvířat vedou také k vyššímu znečištění vzduchu, zvýšenému teplotnímu stresu a znečištění podestýlky, což vede k dalším zdravotním problémům. I před samotnou porážkou, tedy ve fázi odchytu, dochází k dalším zraněním, především v případě, že odchyt provádí chytací stroj. Uvádí se, že přibližně 20 milionů kuřat v EU za rok je již mrtvých v okamžiku, kdy dorazí na jatka. Kromě všeho výše zmiňovaného tak dochází k obrovskému plýtvání, a tudíž se stále točíme v kružích.¹⁴ Samozřejmě existují i alternativní způsoby chovu kuřat, kdy mají zvířata více prostoru, nedorůstají do takových velikostí, a tudíž celý proces trvá delší dobu. Ovšem takový chov je mnohem nákladnější, a proto konečná podoba chovu nejen kuřat, ale všech hospodářských zvířat záleží na každém jednotlivém spotřebiteli a na tom, zda svou volbou přispěje k omezení těchto praktik. Ne nadarmo totiž lidé zabývající se životními podmínkami zvířat označují velkochovy za týrání zvířat tolerované společností.

¹³ Informace poskytnuté Ing. Lubošem Konvičkou, vedoucím plemenářského střediska Strakonice ve společnosti Jihočeský chovatel a.s.

¹⁴ CIWF Česká Republika. *O kuřatech chovaných pro maso*. In: CIWF Česká Republika [online]. Copyright © 2022 Compassion in World Farming [cit. 30.10.2022]. Dostupné z: <https://www.ciwf.cz/hospodarska-zvirata/slepice/kurata-na-maso/>

Jedinou skutečně možnou cestou, jak zlepšit tento stav je tedy dle mého názoru odpovědný přístup spotřebitele. V současné době jsou lidé zcela vzdáleni od všech procesů produkce živočišného výrobku, a pokud nemají dostatečné informace o podmínkách, ve kterých některá zvířata musí žít, nemají ani důvod se přiklonit ke koupi dražšího produktu, čímž by podpořili kvalitnější chov. Zároveň již bylo zmíněno, že poptávka po živočišných výrobcích v posledních letech prudce stoupá, přičemž nelze tento fakt skrýt pouze pod nárůst populace. Na vině je spíše obrovské plýtvání, což je obecný problém, se kterým se nyní společnost potýká a vztahuje se nejen na živočišné produkty, a dále samotná lidská povaha a pohodlnost.

1.1.2. Zvířata a výzkum

Není zřejmě pochyb o tom, že pokusy na zvířatech hrály důležitou roli při odhalování poznatků o fungování tělesných funkcí a orgánů a při objevování léčebných a chirurgických postupů využívaných dnes ve prospěch lidí. Východiskem pro pokračování v těchto pokusech bylo již zmíněné učení Reného Descarta, které de facto ospravedlňovalo toto kruté týrání, přičemž první legislativa regulující používané praktiky, zejména příkazující použití anestezie, byla přijata až na konci 19. století.¹⁵ Společnost a její vnímání zvířat se ale již posunula a s tím by se měl změnit i náš přístup ke zvířatům, ale pro laboratorní pokusy jako by to neplatilo.

Zákon na ochranu zvířat proti týrání se samozřejmě snaží regulovat zacházení se zvířaty v rámci pokusů a omezovat tak ty nejkrutější a zcela nemorální praktiky. Například v ustanovení § 15a a násl. stanovuje, že chovat, dodávat nebo používat pokusná zvířata smí jen osoba, které bylo k těmto činnostem uděleno oprávnění. Rovněž posuzovatelé žádostí o tato oprávnění musí být osoby disponující jistými odbornými znalostmi. To stejné platí i o zaměstnancích. Samotné pokusy mohou být prováděny zpravidla pouze ve schválených zařízeních uživatele pokusných zvířat, přičemž každý pokus, resp. jeho projekt musí být předem schválen. Kromě ZOZT upravuje tuto problematiku i vyhláška č. 419/2012 Sb., o ochraně pokusných zvířat. Tato vyhláška se věnuje především konkrétním požadavkům na péči o zvířata, prostory, ve kterých jsou chována, a metody usmrcování. Nicméně při detailnějším pročítání nelze

¹⁵ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9. st. 57.

přehlédnout, že podmínky, které musí být dodrženy při chovu laboratorních zvířat, se liší od těch, které jsou stanoveny pro chov zvířat určených na jiné účely. V případě laboratorních zvířat tedy tolerujeme mnohem menší životní pohodu zvířat, která už se pohodou ani nazývat nemůže a potřebou vědeckého výzkumu se snažíme ospravedlnit toto kruté nelidské zacházení.

Je však důležité zmínit, že v době technologického pokroku již existuje řada alternativ, které mohou nahradit pokusy na zvířatech v mnoha případech. Bojovníci za práva zvířat se domnívají, že pokud bude větší tlak na snižování počtu pokusů a zároveň se bude více investovat do výzkumu v této oblasti, naleznou se další možnosti, které mohou pokusy na zvířatech nahradit, a já s tímto mohu jediné souhlasit. Mnohdy tak zůstáváme u pokusů na zvířatech čistě ze setrvačnosti a zvířata tak nadále trpí kvůli lidské pohodlnosti. Kromě naprosté etické neospravedlnitelnosti pokusů na zvířatech se sem prolévá i další nezanedbatelný faktor a sice, že lidé a zvířata jsou si sice podobní, ale nikoli stejní a není tedy stoprocentní jistota, že to, co zabralo u zvířete, skutečně zabere i u člověka. Koneckonců člověk není sedmdesátikilový potkan (Thomas Hartung, MD, PhD).¹⁶

1.1.3. Zvířata a zábava

Zvířata byla od dávných dob využívána mj. i za účelem pobavení. Šlo tak např. o zvířecí zápasy, koňské dostihy na kamenné dlažbě, předvádění vycvičených (nebo spíše vyděšených?) zvířat v cirkusových manéžích či různé dráždění zvířat. Zatímco většinu těch nejkrutějších druhů zábavy se podařilo postupně zakázat, některé stále v současné společnosti přetrvávají a obecně je vnímáme jako akceptovatelné. Řeč je především o provozování cirkusů. Zatímco v případě velkochovů či pokusů na zvířatech se možné týrání snažíme skrýt pod masku potřeby, u cirkusů se velká část společnosti shodne na tom, že využívání zvířat za účelem zábavy je neetické, zbytečné a není to nic víc než přežitek z dávných dob.¹⁷

Ačkoli nezpochybňuji, že i v cirkusech pracují lidé, kteří mají ke zvířatům pozitivní vztah a snaží se jim poskytnout co nejlepší životní podmínky, nezmění

¹⁶ STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV. *Státní zdravotní ústav pracuje na metodách umožňujících úplnou náhradu testů na zvířatech*. In: SZU [online]. 11. 11. 2021 [cit. 30. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.szu.cz/statni-zdravotni-ustav-pracuje-na-metodach-umoznujicich>

¹⁷ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9. st. 65.

to nic na provozování cirkusů obecně. Zvířata zde tráví spoustu času v malých klecích, jsou často převážena a navíc musí podstupovat výcvik, při kterém jsou nucena dělat něco, co by ve volné přírodě bez pochyby nedělala. Právě především na poslední ze zmíněných problému se zaměřila i organizace Svoboda zvířat, která se dlouhodobě snaží upozorňovat mj, i na problematiku takového výcviku neboli drezúry. Její kampaň nakonec vyústila v přijetí zákona č. 501/2020 Sb., kterým došlo k novelizaci zákona na ochranu zvířat proti týrání. Touto novelou došlo k zákazu využívání volně žijících druhů zvířat narozených od 1. ledna 2022 k drezúře a zároveň k zákazu množení těchto zvířat za účelem drezúry.¹⁸ Tento čin dokazuje, že v České republice existuje značné množství lidí, kteří nesouhlasí s využíváním zvířat za účelem zábavy a požadují cirkusy bez zvířat.

1.1.4. Zvířata jako domácí mazlíčci

Již spíše okrajově bych se chtěla zmínit o postavení zvířat coby domácích mazlíčků. Částečně toto pojetí navazuje na koncept zvířat držených pro zábavu, nicméně v tomto případě došlo k jejich „personifikování“, kdy se zvířata stávají téměř rovnocennými členy rodiny. Lidé s nimi komunikují, tráví s nimi svůj volný čas, mají k nim emocionální vztah. Tato tendence je převážně pozitivní, nicméně i tato skupina má stinnou stránku. Pokud je záliba v chovu zájmových zvířat ovlivňována módními trendy a snahou o prezentaci majitele, mohou lidé nevhodným zacházením či přílišným polidšťováním svým mazlíčkům ubližovat, ať již vědomě či nevědomě. Nelze ani opomenout, že se někteří majitelé po zjištění nutnosti každodenní péče a po omrzení snaží zvířete zbavit.¹⁹

Zájmová zvířata jsou často chována v naprosto nevhodných podmínkách, dostávají nevhodnou stravu, vlivem čehož se u nich mohou dostavit změny metabolismu a poruchy tělesných funkcí. Jedinci některých zájmově chovaných druhů a plemen jsou šlechtěni pro dosažení určitých tělesných vlastností.²⁰ Zde si můžeme uvést příklad na psovi plemene mops (ačkoli problém se netýká jen mopsů, ale např. i buldoků či boxerů). Toto plemeno bylo vyšlechtěno tak, aby mělo velmi krátký čumák a menší lebku, čímž se svým vzhledem nejvíce přibližuje obličejí lidskému. Vlivem tohoto vývoje však takový pes nemůže

¹⁸ SVOBODA ZVÍŘAT. *Cirkusy bez zvířat*. In: svobodazvirat.cz [online]. 11. 10. 2019 [cit. 30. 10. 2022]. Dostupné z: <https://svobodazvirat.cz/cirkusy-bez-zvirat/>

¹⁹ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9. st. 67.

²⁰ Tamtéž, st. 67.

pořádně dýchat, v létě se nedokáže ochladit. V poslední době se veterináři snaží alespoň majitele těchto plemen upozornit na problémy, které jejich mazlíček má, ale ne každý majitel je bohužel ochoten poslouchat a tudíž nepřímo ubližuje svému zvířeti.²¹ Pokud ale ani majitel tohoto plemene neví, že zvíře trpí, jak můžeme očekávat, že tento problém bude známý široké veřejnosti a dojde k nějakému zlepšení? Dle mého názoru je řešením zvýšit povědomí o tomto problému a zároveň zakázat další množení těchto plemen. Je zapotřebí si uvědomit, že každý pes je živý tvor, nikoli módní doplněk, a tedy hlavní prioritou by měla být bezproblémová životaschopnost daného zvířete, nikoli jeho vzhled.

1.2. Welfare

V souvislosti s tím, jak se vyvíjelo nahlížení na zvířata, se společnost začala více zajímat i o životní pohodlí zvířat neboli „welfare“. Jedná se o stav dokonalého fyzického i psychického zdraví, kdy zvíře žije v souladu se svým prostředím (Hughes 1976). Těchto definic pojmu welfare existuje několik, nicméně všechny mají společné to, že se zkoumá kvalita života zvířat jak po stránce fyzické, tak ale i po stránce duševní a emocionální.²² Péče o zvířata by tak měla směřovat k respektování jejich potřeb, a to jak fyziologických, tak behaviorálních, tudíž tyto potřeby musíme znát, chápat je a akceptovat. Welfare se vztahuje jak na hospodářská zvířata, tak na zvířata v zájmových chovech, volně žijící zvířata, ale i na zvířata využívaná k pokusům.²³

Požadavek dbát na životní pohodu zvířat je dán nejen eticky, ale i ekonomicky, neboť pouze zvíře, které je zdravé a nestrádá ani fyzicky ani duševně, může poskytovat maximální užitkovost. Zároveň je nutné si uvědomit, že absolutní naplnění podmínek pohody zvířete není prakticky možné. Každé zvíře vnímá svou vlastní pohodu jinak a zatím neexistují dostatečné metody, jak zajistit objektivní pohodu všech zvířat. Můžeme tak hodnotit podmínky na úrovni

²¹ NAČERADSKÁ, Martina. *Šlechtit zvířata tak, aby se líbila nám, je zvrhlé, říká veterinářka. Co trápí krátkolebá plemena?* In: Radiožurnál[online] 27. 8. 2022 [cit. 10. 12. 2022]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/slechtit-zvirata-tak-aby-se-libila-nam-je-zvrhle-rika-veterinarka-co-trapi-8814880>

²² ŠOCH, Miloslav, BROUČEK, Jan, ŠTASTNÁ, Jana. *Welfare hospodářských zvířat*. In: STEJSKAL, Vojtěch a LESKOVJAN Martin. *Člověk a zvíře – v zajetí či v péči?: aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2010. ISBN 978-80-87146-33-0, st. 33.

²³ DOUSEK, Jiří. *Péče o pohodu zvířat – animal welfare*. In: STEJSKAL, Vojtěch a LESKOVJAN Martin. *Člověk a zvíře – v zajetí či v péči?: aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2010. ISBN 978-80-87146-33-0, st. 44.

morální, které však nejsou nijak vymahatelné, anebo na úrovni právní, kterou zajišťují aktuálně platné právní předpisy na ochranu zvířat. Tyto předpisy obvykle představují jakýsi kompromis mezi úrovní morální a čistě ekonomickou.²⁴

Pro posuzování podmínek pohody zvířat se v současné době používají zásady vypracované Britskou radou pro ochranu zvířat (Farm Animal Welfare Council – FAWC), známých také jako „pět svobod“. Tyto svobody byly novelizovány v roce 1993 ve znění:

- Svoboda od hladu, žízně a podvýživy
- Svoboda od nepohodlí
- Svoboda od bolesti, zranění a onemocnění
- Svoboda projevit přirozené chování
- Svoboda od stresu, strachu a úzkosti.

Těchto pět základních koncepcí bylo poté doplněno o možnost vykonávat svobodně a osobně kontrolu nad svojí životní pohodou. Naplňování těchto koncepcí přispívá ke zvýšení možnosti zvířat chovat se přirozeně, tak aby docházelo k uspokojování jejich potřeb, avšak úplné naplnění těchto svobod je nerealistické, neboť se do určité míry vzájemně neslučují.²⁵ Např. pokud bude mít zvíře úplnou volnost a možnost projevit přirozené chování, hrozí zranění druhého zvířete. Ostatně úplnou volnost nemůže mít ani člověk, o tom zřejmě není pochyb. Těchto pět svobod vzniklo na základě tzv. třibodové klasifikace kvality života zvířete, kterou rovněž zformulovala FAWC a jejímiž body jsou:

- Dobrý život (good life)
- Život, který stojí za to žít (life worth living)
- Život, který nestojí za to žít (life not worth living).

Minimálním požadavkem zde je, aby zvíře žilo alespoň život, který stojí za to žít, tzn. takový život, kde je sice bolest a utrpení přípustné, pokud je to nutné, ale celkové životní zkušenosti zvířete (jak fyzické, tak duševní) musí být pozitivní. Dobrý život pak předpokládá nejen naplnění standardů chovu požadovaných právem, ale i plné respektování podmínek welfare pro daný druh. Pro hodnocení

²⁴ DOUSEK, Jiří. *Péče o pohodu zvířat – animal welfare*. In: STEJSKAL, Vojtěch a LESKOVJAN Martin. *Člověk a zvíře – v zajetí či v péči?: aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2010. ISBN 978-80-87146-33-0, st. 46-47.

²⁵ Tamtéž, st. 47-48.

kvality života zvířete se má zohledňovat celý průběh jeho života a to včetně způsobu usmrcení.²⁶

Jak již bylo zmíněno, požadavek dbát na životní pohodu zvířat není dán jen jakýmsi morálním přesvědčením, ale i dalšími aspekty, do kterých případná nízká úroveň welfare zasahuje. Zvířata žijící ve špatných podmínkách mohou pociťovat nudu, frustraci nebo strach, což vede k neschopnosti vykonávat vrozené nebo naučené vzorce chování a tím si mohou vyvinout agresivní či jinak negativní prvky chování. Nízká úroveň welfare, ať už je zapříčiněna jakýmkoliv faktorem, zvyšuje náchylnost organismu zvířat k onemocnění, přičemž zdraví zvířete má mj. vliv i na kvalitu následné potraviny po jeho usmrcení. Studie Evropského úřadu pro bezpečnost potravin (European Food Safety Authority) je v souladu s názorem Evropské komise, která potvrdila vzájemnou souvislost mezi zdravím zvířat, dobrými životními podmínkami zvířat a bezpečností potravin.²⁷ To, v jakých podmínkách zvíře žije, je tedy klíčové i pro samotného spotřebitele a jeho zájem na tom kupovat kvalitní a bezpečné potraviny.

I po ekonomické stránce je welfare zvířat velmi důležitý, neboť existuje vztah mezi welfare a užitkovostí, kdy se může zlepšování welfare v chovech projevit zvýšením ziskovosti a produktivity práce. Také byl prokázán vztah mezi nízkou úrovní welfare a finančními ztrátami producentů a zpracovatelů. Pokud zvíře tedy určitým způsobem strádá, trpí nemocí, musí chovatelé vynaložit zvýšené náklady na jejich léčbu. Další náklady se projevují při vyřazování jatečního masa poté, co bylo usmrceno nemocné zvíře. Nemoc plynoucí ze špatných životních podmínek tak má vliv jak na závadnost či nezávadnost potravin, tak i na užitkovost a celkovou ekonomiku chovu.²⁸ Je tedy zjevné, že životní pohodlí zvířat v konečném důsledku dopadá úplně na všechny a je potřeba tuto problematiku nepodceňovat.

V současné době by se za jakýsi pomyslný ideál chovu zvířat (především hospodářských zvířat) dalo považovat ekologické hospodářství. To ostatně obvykle ani nebývá předmětem debat o welfare zvířat, jako by to byla zcela jiná kategorie. Je však nutné si uvědomit, že chov zvířat v podmínkách welfare je

²⁶ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9. st. 89-91.

²⁷ MALÁ, Gabriela. *Vliv welfare na zdraví hospodářských zvířat*. In: Česká technologická platforma pro zemědělství [online], 5. 2. 2019 [cit. 20. 9. 2022]. Dostupné z: <https://www.ctpz.cz/vyzkum/vliv-welfare-na-zdravi-hospodarskych-zvirat-860>

²⁸ Tamtéž.

podstatně nákladnější, což je hlavní důvod, proč některé velkochovy podmínky welfare nedodržují. Nelze ale takto černobíle říci, že by problém byl čistě na straně chovatele, ten se totiž často snaží pouze o to, aby splnil určité normy, které musí dodržet a dodat je odběrateli, který produkt dále zpracovává či prodává. Daný odběratel však odmítá zaplatit takovou peněžní částku, aby chovatel mohl zlepšit podmínky chovaných zvířat, což je dáno tím, že konečný spotřebitel, tedy zákazníci, nejsou ochotni zaplatit částku odpovídající nákladům chovu. Proto považují v rámci této problematiky za zcela zásadní zvýšit informovanost laické veřejnosti o celé této situaci, poněvadž často přesně ti lidé, kteří zuřivě podepisují petice za lepší život zvířat a účastní se každé demonstrace pak v obchodě koupí to nejlevnější maso pocházející ze špatných podmínek, protože to druhé je zkrátka dražší.

1.3. Týrání zvířat

Týrání zvířat může mít vícero podob. V obecné rovině se týráním rozumí určitý způsob zlého nakládání se zvířetem, které mu působí nějaké útrapy a příkoří. Jedná se o lidskou činnost, při které je ubližováno zvířeti, je poškozováno jeho zdraví, dochází ke zhoršování životních podmínek, fyziologickému strádání, nemožnosti žít plnohodnotný život. Zároveň je nutné zmínit, že týrání může být provedeno i ve formě jednorázového jednání, nevyžaduje se tedy opakovanost či určitá trvalost pachatelova jednání, rozhodující je intenzita jednání. Z hlediska forem jednání je možné se týrání dopustit nejen konáním, ale i opomenutím.²⁹ Příkladný výčet jednání považovaných za týrání zvířete nalezneme v § 4 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání, přičemž je nutné dodat, že ačkoli se jedná o poměrně rozsáhlý výčet, nejedná se o výčet taxativní. Ve většině případů jde o aktivní často násilné jednání člověka, nicméně týrání se může člověk dopustit např. i chováním zvířat v nevhodném prostředí, v podmínkách, které neodpovídají biologickým požadavkům zvířete apod. Jedná se kupříkladu o následující jednání:

- nutit zvíře k výkonům, které neodpovídají jeho fyzickému stavu a biologickým schopnostem a prokazatelně překračují jeho síly,
- podávat zvířeti dopingové látky a jiné látky poškozující organismus s cílem změnit jeho výkon nebo vzhled,

²⁹ COUFALOVÁ Bronislava. § 302 [Týrání zvířat]. In: ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, 2020. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8.

- používat podnětů, předmětů nebo bolest vyvolávajících pomůcek tak, že působí klinicky zjevné poranění nebo následné dlouhodobé klinicky prokazatelné negativní změny v činnosti nervové soustavy nebo jiných orgánových systémů zvířat,
- chovat, zejména rozmnožovat zvířata v nevhodných podmínkách nebo tak, aby si sama nebo vzájemně způsobovala utrpení,
- používat k vázání nebo k jinému omezení pohybu zvířete prostředky, které zvířeti způsobují anebo lze předpokládat, že budou způsobovat poranění, bolest nebo jiné poškození zdraví,
- opustit zvíře s výjimkou zvířete volně žijícího s úmyslem se ho zbavit nebo zvíře vyhnat,
- jiné jednání v rozporu s tímto zákonem, v jehož důsledku dojde k utrpení zvířete.³⁰

Právě z posledního bodu můžeme dovodit, že se nejedná o taxativní výčet. Pro kvalifikaci jednání jako týrání tak stačí, aby došlo k naplnění dvou znaků. Zaprvé musí jít o jednání, které je zákonem na ochranu zvířat proti týrání zakázáno a zadruhé zde musí být příčinná souvislost mezi jednáním a stavem utrpení přivozeného zvířeti.³¹ Zákon dále upravuje situace, které jsou vyloučeny z okruhu týrání. Z ustanovení § 4 odst. 2 ZOZT vyčteme, že se jedná o činnosti spojené s naléhavou potřebou záchrany života zvířat nebo lidí v naléhavých situacích záchranných prací podle zvláštních právních předpisů nebo o činnosti prováděné podle schváleného projektu pokusů. Právě druhý bod zmíněného ustanovení se mi jeví poněkud problematický. Znamená to totiž, že určité jednání, které by jinak vykazovalo znaky týrání, nebude jako týrání kvalifikováno, pokud se nedostane do rozporu se schváleným projektem pokusu. V rámci pokusů na zvířatech tady tedy, jak již bylo zmíněno výše, máme jistou míru tolerance vůči týrání. Dále v odstavci 3 totožného ustanovení nalezneme výjimku ze zákazu týrání podle odst. 1 písm. b), tedy zákazu podrobit zvíře výcviku nebo veřejnému vystoupení anebo obdobnému účelu, je-li toto pro zvíře spojeno s bolestí, utrpením, zraněním nebo jiným poškozením, jakož i vychovávat, cvičit nebo účelově používat zvíře k agresivnímu chování vůči člověku nebo jiným zvířatům. Tato výjimka se vztahuje na výchovu, výcvik a použití zvířete k plnění úkolů,

³⁰ § 4 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

³¹ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9. st. 318-319.

stanovených ozbrojeným silám, bezpečnostním sborům nebo obecní policii zvláštními právními předpisy. Na výchovu a výcvik psů prováděný chovatelskými sdruženími nebo organizacemi v rámci zájmové činnosti se nevztahuje zákaz vychovávat a cvičit zvíře k agresivnímu chování vůči člověku, pokud se jedná o zadržení figuranta nebo cvičení zákusu do ochranného oděvu.³²

V rámci týrání zvířat lze rozlišovat pojem týrání a utýrání. Tento pojem definuje ZOZT v ustanovení § 3 písm. r) jako přivození smrti zvířete v důsledku bolestivého anebo jinou trýzeň zvířeti působícího jednání člověka, které zvíře přežije, ale které má za následek nutnost jeho utracení pro následky z utrpení, anebo usmrcení zvířete zakázanými metodami. Tato definice tak zdůrazňuje, že pro naplnění tohoto pojmu není důležité, zda pachatel zvíře usmrtil, ale že zvíře zemřelo na následky týrání.

1.3.1. Utrpení

V souvislosti s charakterizováním pojmu týrání je potřeba zmínit i pojem utrpení. Jedná se totiž přesně o ten nežádoucí stav, před kterým mají být zvířata chráněna. Definici tohoto pojmu nám poskytuje opět zákon na ochranu zvířat proti týrání, a to v ustanovení § 3 písm. l), kde popisuje utrpení jako stav zvířete způsobený jakýmkoliv podnětem nebo zákrokem, kterého se zvíře nemůže samo zbavit a který u zvířete způsobuje bolest, zranění, zdravotní poruchu anebo smrt. Zákon tedy tento pojem definuje poměrně široce s použitím formulace slov „jakýkoliv podnět nebo zákrok“, což značí, že utrpení není jednoznačně vázáno pouze na aktivní jednání člověka, ale může plynout i z nedbalosti. Primárním měřítkem tak nebude lidské jednání, ale nastalý stav zvířete.

³² § 4 odst. 2 a 3 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

2. Prameny právní úpravy v oblasti ochrany zvířat

Z textu předchozí kapitoly se dozvídáme, že ačkoli vztah mezi člověkem a zvířetem zde byl odjakživa, právní úprava ochrany těchto tvorů je věcí poměrně novodobou. Dnešní povahu právní ochrana zvířat začala získávat až v 19. století, nicméně určité pozůstatky legislativy můžeme přece jen nalézt i v dobách mnohem starších. Jako takový příklad lze uvést Zákoník vladaře Urnammu u Uru z 21. století př. n. l., kdy tento zákoník zmiňuje jisté dozorce nad pastvou dobytka, což značí organizovanou péči o zvířata. I všeobecně známý Chamurappiho zákoník z 18. století př. n. l. zmiňuje zvířata v řadě svých paragrafů, ovšem tato ustanovení se vztahovala převážně k ochraně vlastnického práva daného majitele. Ochrana zvířat jako takových zde můžeme hledat pouze nepřímo a částečně. Co se týče antických říší, i zde můžeme nalézt stejné vzorce pro právní úpravu zvířat, kdy i zde se legislativní texty zaměřovaly spíše na ochranu vlastnického práva.³³

První novověký zákon na ochranu zvířat byl vydán v osmanské říši v roce 1502, týkal se pracovních zvířat a již zahrnoval pokyny ohledně správné péče a nakládání se zvířaty. Zajímavým legislativním počinem se stal poměrně specifický irský zákon proti zapřahání do pluhu za ocas z roku 1635, z něhož můžeme vypožorovat počátek etického přístupu ke zvířatům a tudíž i celkovou změnu vztahu mezi lidmi a zvířaty. Výslovně se zde tento způsob zapřahávání do pluhu označuje za týrání a je tak možná prvním předpisem, který právně postihoval alespoň některé kruté zacházení se zvířaty. Obdobný právní předpis vznikl i v USA, a sice v roce 1641 v Massachusetts Bay Colony, kde byl schválen dokument s názvem Body of Liberties. Tento dokument se vymezoval proti krutému a tyranskému jednání ve vztahu ke zvířatům, která jsou chována pro potřebu lidí a dále se věnoval i péči o zvířata během jejich převozu.³⁴

Evropský středověk a raný novověk se již ochraně zvířat příliš nevěnoval. Z římského práva bylo převzato jejich začlenění mezi věci v právním smyslu, což do velké míry určovalo jejich postavení a značně limitovalo jejich ochranu. Současné právní předpisy, které chrání zvířata především před krutým a nemorálním jednáním ze strany lidí, jsou tak v kontrastu s celým předchozím

³³ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9. st. 95-97.

³⁴ Tamtéž, st. 97.

vývojem, kdy zvířatům konečně přiznávají mnohem větší ochranu před lidmi samotnými.³⁵

2.1. Počátky současné právní ochrany

Kolébkou novodobého pojetí právní ochrany se stala Velká Británie na přelomu 18. a 19. století. Zájem o životní podmínky zvířat rostl zpočátku pouze ve vyšší vzdělanější vrstvě obyvatel, ale později se rozšířil a hlasy s požadavkem na právní úpravu přístupu ke zvířatům se ozývaly čím dál častěji.³⁶ Velkým propagátorem práv zvířat byl mj. Jeremy Bentham, který ve své knize *An Introduction of the Principles of Morals and Legislation* (Úvod do zásad morálky a legislativy) kritizoval zařazení zvířat do kategorie pouhých věcí, kdy toto označil za důsledek zanedbání jejich zájmů necitlivými starověkými právníky. Bentham tvrdí, že zde není žádný důvod, proč bychom měli trpět jejich trápení, a naopak vidí několik důvodů, proč bychom toto trpět neměli. Práva zvířatům nikdy nemohla být odepřena, jedinež rukou tyranie. V tomto díle vyslovil důležitou myšlenku: „*Otázkou není, zda dokáží myslet, ani zda dokáží mluvit, ale zda jsou schopna trpět*“. Tento postoj měl přímý vliv na vývoj právních předpisů v oblasti ochrany zvířat.³⁷

Prvotním argumentem pro zavedení nějaké právní úpravy v této oblasti nebyla ani tak ochrana samotných zvířat, nýbrž veřejný pořádek. Takto byl například zakázán sport nazývaný házení na kohouta. Tato krutá „zábava“ spočívala v připoutání kohouta ke kůlu a následném házení klacků po kohoutovi, dokud nedošlo k jeho usmrcení. Z důvodu rušení veřejného pořádku bylo takto zakázáno více druhů atrakcí, ale bylo zřejmé, že tato ochrana nebude ani zdaleka stačit. K přijetí zákona však vedla dlouhá a nelehká cesta a první pokusy o prosazení jakéhokoli zákona na ochranu zvířat tak skončily neúspěšně. Důvodem neúspěchu byl jednak argument Parlamentu, že se nejedná o skutečně celostátní problém a tudíž zásah Parlamentu není na místě, ale také to, že kritizované činnosti byly v té době stále považovány za běžnou součást trávení volného času a ačkoli mi to z mého pohledu připadá neuvěřitelné, mohli se někteří tehdejší poslanci pozastavovat nad tím, proč by se vlastně najednou tato roky praktikovaná

³⁵ Tamtéž, st. 97-98.

³⁶ Tamtéž, st. 121-122.

³⁷ BENTHAM, Jeremy. *An Introduction of the Principles of Morals and Legislation* [online]. Oxford: Clarendon Press, 1907. Dostupné z: <https://www.econlib.org/library/Bentham/bnthPML.html>

činnost měla zakazovat. Pohled lidí na zvířata byl v té době ještě odlišný od toho současného a možná bylo zkrátka jednodušší zavřít oči nad problémem, který se vás netýká, než ho skutečně řešit a riskovat problémy nové.³⁸

První přijatý zákon o zacházení s koňmi a skotem (později nazývaný Martinův zákon) mohl slavit svůj úspěch v roce 1822. Tento zákon definoval bití, zneužívání nebo zlé zacházení s koněm, kobyloou, oslem, volem, krávou, ovčí nebo jiným dobyt看em jako přešupek, za který bylo možno udělit pokutu ve výši 10 šilinků až dvouměsíční vězení. Vykonatelnost zákona a jeho pozdější novely byla však obtížná, neboť někteří odmítali tento zákon respektovat. Problém byl především v prostém obyvatelstvu, které nechápalo, že dělají něco špatně, když z jejich pohledu jen pokračují v zažitě tradici.³⁹ Do jisté míry tento problém přetrvává, když laická veřejnost komplikuje prosazování ochrany zvířat z důvodu její nepřizpůsobivosti a lhostejnosti k problému, který se jich osobně netýká.

I přes počáteční nezdary se rozsah právní ochrany zvířat začal postupně rozšiřovat. V roce 1849 byl přijat zákon o prevenci týrání zvířat, jehož ochrana byla vztažena na všechna zvířata, odpovědnost byla aplikována jak na chovatele, tak na osobu, která se přímo týrání dopustila a bylo zakázáno používat jakákoli zvířata za účelem zápasů či jejich dráždění. Větší pozornost se začala věnovat i pokusům na zvířatech a jejich regulaci, ačkoli i tento proces provázely obdobné prvotní komplikace. Roku 1876 přijatý zákon o ochraně zvířat proti týrání se stal jakýmsi kompromisem mezi původní snahou o zavedení omezujících podmínek a zájmy vědců. Další změnou prošla právní ochrana zvířat v roce 1911, kdy byl přijat zákon o ochraně zvířat, který byl základním pramenem právní úpravy až do přijetí zákona Animal Welfare Act v roce 2006.⁴⁰

2.2. Právní úprava na mezinárodní úrovni

Základním pramenem mezinárodní úpravy jsou mezinárodní smlouvy, v tomto případě především regionální úmluvy, na kterých se podílí zejména hospodářsky vyspělé státy. Tyto dohody se však pojí s velmi nízkou kontrolovatelností a vynutitelností společenských závazků.⁴¹ V souvislosti

³⁸ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9. st. 122-124.

³⁹ Tamtéž, st. 125-126.

⁴⁰ Tamtéž, st. 127-130.

⁴¹ STEJSKAL, Vojtěch. *Recentní právní úprava nakládání se zvířaty v rámci lidské péče*. In: STEJSKAL, Vojtěch a LESKOVJAN Martin. *Člověk a zvíře – v zajetí či v péči?: aktuální právní*

s mezinárodními snahami o zajištění práv zvířat nelze nezmínit Všeobecnou deklaraci zvířecích práv z roku 1978, ačkoli nemá charakter pramene práva a je tak významná především pro svůj morální význam. Byla předběžně schválena již v roce 1977 na mezinárodním sjezdu ochránců zvířat v Londýně, ale vyhlášena nakonec byla v sídle UNESCO v Paříži z iniciativy nevládních organizací rok poté. Stanovila dvě převratné zásady: zásadu dereifikace, tedy prohlásila, že zvíře není věc, a zásadu personifikace, tedy že zvířeti přísluší práva. Ve svém textu formuluje řadu zvířecích práv a vymezuje jejich vztah s člověkem, kdy zde můžeme spatřit snahu postavit člověka a zvířata na stejnou úroveň. V roce 1989 byla Deklarace přeformulována Mezinárodní ligou práv zvířat, přičemž za zmínku stojí například nově zakotvený požadavek na přiznání zvířatům právní subjektivity zákonem, nicméně ani tato nová Deklarace není pramenem práva. Deklarace navíc nebyla přijímána jednomyslně. Zatímco v Evropě byla kritizována proto, že její text údajně zacházel příliš daleko a mnohým se její ustanovení zdála přemrštěná, v Severní Americe naopak označovali tuto snahu za nedůslednou, neboť Deklarace připouštěla porážku zvířat a konzumaci zvířecích mrtvol.⁴²

I přes počáteční značně odmítavý postoj k jakémukoli právnímu zakotvení práv zvířat aktuálně existuje celá řada mezinárodních smluv zaměřených na ochranu zvířat. Mezi nejvýznamnější patří:

- Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě
- Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu
- Evropská dohoda o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely
- Evropská dohoda o ochraně jatečných zvířat
- Evropská dohoda o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely.⁴³

2.3. Právní úprava na úrovni EU

Díky členství České republiky v EU můžeme do pramenů upravujících právní ochranu zvířat zařadit i nemalé množství právních aktů unijního práva.

a věcné otázky nakládání se zvířaty. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2010. ISBN 978-80-87146-33-0, st. 12-13.

⁴² CHAPOUTHIER, Georges. *Zvířecí práva*. Praha: TRITON, 2013. ISBN 978-80-7387-607-4. st. 34-38.

⁴³ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Mezinárodní smlouvy. In: Eagri.cz [online]. Ministerstvo zemědělství ČR. © 2009-2023 [cit. 17. 2. 2023]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/ochrana-zvirat/legislativa/mezinarodni-smlouvy/>

Důležitý bod nastal na konci roku 2005, kdy Evropská komise připravila Akční plán Společenství v oblasti dobrých životních podmínek a ochrany zvířat 2006–2010. Akční plán popisuje opatření, která Komise chystala provést v letech 2006 až 2010 s cílem rozvíjet a zaručit ochranu a dobré životní podmínky zvířat v EU a ve zbytku světa. Dále měl zpřesnit právní předpisy Společenství a předložit návrhy v oblastech, kde právní úprava byla nedostačující. Reaguje na zásady vytyčené v protokolu o ochraně a dobrých životních podmínkách zvířat, který je přílohou zakládací smlouvy Evropského společenství (Smlouva o ES).⁴⁴

Primárním pramenem unijního práva je Smlouva o fungování EU (dále jen SFEU), přičemž pro oblast ochrany zvířat je významný čl. 13, který dbá na zajištění dobrých životních podmínek zvířat. Tento článek říká, že „při stanovování a provádění politik Unie v oblastech zemědělství, rybolovu, dopravy, vnitřního trhu, výzkumu a technologického rozvoje a vesmíru zohledňují Unie a členské státy plně požadavky na dobré životní podmínky zvířat jako vnímajících bytostí; přitom zohlední právní nebo správní předpisy a zvyklosti členských států spojené zejména s náboženskými obřady, kulturními tradicemi a regionálním dědictvím“.⁴⁵ Klíčová je také kapitola s názvem „Zemědělství a rybolov“, přičemž dílčí otázky ohledně veterinární péče upravuje kapitola „Veřejné zdraví“.⁴⁶

Z práva EU jsou však výraznější jeho sekundární prameny, především pak nařízení a směrnice, které se oblasti ochrany zvířat hojně věnují a které se ve smyslu čl. 288 SFEU stávají bezprostředně závaznými a účinnými. Tyto prameny stanovují jak obecné podmínky nakládání se zvířaty v určitých situacích, tak i konkrétní podmínky chovu konkrétních zvířat.⁴⁷ Vzhledem k jejich velkému množství však není možné vyjmenovat všechna nařízení či směrnice, které se zasloužily o lepší životní podmínky zvířat, a proto zde budou vyjmenovány pouze některé. Za zmínku tak jistě stojí např.:

⁴⁴ Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě ze dne 23. ledna 2006 o akčním plánu Společenství v oblasti dobrých životních podmínek a ochrany zvířat 2006-2010 (KOM (2006) 13-Úř. Věst. C 49 ze dne 28. února 2006).

⁴⁵ Čl. 13 Smlouvy o fungování Evropské unie. In: *Úplné znění č. 1311 Evropské právo*. Ostrava: Sagit, a.s. 2019. ISBN 978-80-7488-344-6.

⁴⁶ STEJSKAL, Vojtěch. *Recentní právní úprava nakládání se zvířaty v rámci lidské péče*. In: STEJSKAL, Vojtěch a LESKOVJAN Martin. *Člověk a zvíře – v zajetí či v péči?: aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2010. ISBN 978-80-87146-33-0, st. 14-15.

⁴⁷ Kupříkladu Směrnice Rady 2007/43/ES ze dne 28. června 2007 o minimálních pravidlech pro ochranu kuřat chovaných na maso

- Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností
- Nařízení Rady (ES) č. 1099/2009 ze dne 24. září 2009 o ochraně zvířat při usmrcování
- Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2010/63/EU ze dne 22. září 2010 o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES ze dne 30. listopadu 2009 o ochraně volně žijících ptáků
- Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin
- Směrnice Rady 1999/22/ES ze dne 29. března 1999 o chovu volně žijících živočichů v zoologických zahradách.⁴⁸

2.4. Vnitrostátní právní úprava

Nejstarším právním předpisem na českém území zacíleným na ochranu zvířat proti týrání bylo nařízení č. 31/1855 říšského zákoníku z 15. února 1855, které ovšem ještě spojovalo trestnost týrání s veřejným způsobem vyvolávajícím pohoršení.⁴⁹ Toto nařízení iniciovalo vznik dalších vyhlášek jako např:

- Vyhláška zemského prezidenta ve Slezsku č. 8/1899 slez. z. z. (ze dne 7. ledna 1899) obsahující zákonný předpis proti týrání zvířat, pokud se týče při živnostenském provozu obvyklého zlého nakládání se zvířaty, ve znění nařízení prezidenta zemské správy politické pro Slezsko č. 18/1926 slez. z. z. (ze dne 24. července 1926)
- Vyhláška místodržitele na Moravě č. 61/1901 mor. z. z. (ze dne 5. listopadu 1902), kterou se vyhlášují předpisy proti týrání zvířat, ve znění vyhlášky č. 51/1914 mor. z. z. (ze dne 3. července 1914)
- Vyhláška místodržitele pro Čechy č. 45/1902 čes. z. z. (ze dne 31. května 1902), o zamezení týrání zvířat.⁵⁰

⁴⁸ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9. st. 173-180.

⁴⁹ Tamtéž, st. 284-285.

⁵⁰ ŠOCH, Miloslav, BROUČEK, Jan, ŠTASTNÁ, Jana. *Welfare hospodářských zvířat*. In: STEJSKAL, Vojtěch a LESKOVJAN Martin. *Člověk a zvíře – v zajetí či v péči?: aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2010. ISBN 978-80-87146-33-0, st. 31.

Práva zvířat se překvapivě dočkala velkého zastání i v době okupace Československa, ke které došlo v noci ze 14. na 15. března 1939. V této době vzniklo nařízení vlády č. 106/1939 Sb., o ochraně zvířat proti týrání, které bylo později doplněno nařízením vlády č. 109/1941 Sb., kterým se vydávají podrobnější předpisy o ochraně zvířat proti týrání a byla vydána i vyhláška č. 110/1941 Sb., kterou se vydávají podrobnější předpisy o dopravě zvířat po železnici a motorovými vozidly. Tyto předpisy již můžeme označit za předchůdce dnešního zákona na ochranu zvířat proti týrání.⁵¹ Nacistický kladný vztah ke zvířatům a jejich nesmírný důraz na jejich ochranu pak v kontrastu s jejich brutálním zacházením s určitými skupinami lidí vykresluje jejich zvrácený způsob uvažování možná ještě děsivěji. Na druhou stranu vidíme, že to, co bylo pro období českých dějin obecně dobou temnou, nebylo zdaleka tak temnou dobou pro zvířata z hlediska přiznání jejich práv.

Po druhé světové válce se již zvířata žádné právní ochrany nedočkala. Komunistický režim na práva zvířat příliš (nebo možná spíše vůbec) nehleděl, právní úpravu na poli ochrany zvířat neznal a vzhledem ke konceptu jejich ideologie ji znát ani nechtěl. Zvířata tak trpěla v důsledku nereálných pětiletých a soutěživost JZD o překonání svého plánu. Pakliže již v tehdejší právní úpravě nalezneme některá ustanovení o zákazu týrání zvířat či jiným způsobem týkající se ochrany zvířat, jedná se pouze o velmi obecnou úpravu častokrát i bez jakékoli sankce za porušení.⁵²

Týrání zvířat jakožto trestný čin byl poprvé zaveden novelou trestního zákona č. 140/1961 Sb. účinnou od 1. 1. 1992.⁵³ Základní skutková podstata byla tehdy zakotvena tak, že „kdo týrá zvíře, ačkoliv byl za obdobný přestupek v posledním roce postižen nebo za takový čin v posledních dvou letech odsouzen, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem“⁵⁴. Je tedy vidět, že pro to, aby mohl být daný čin kvalifikován jako trestný čin, předpokládalo se určité recidivní chování. Bez nutnosti recidivy bylo možné učinit závěr o trestném činu jen na základě druhé skutkové podstaty

⁵¹ RYDVAL, Tomáš. *Ochrana zvířat proti týrání jako součást ochrany zvířat v České republice*. Aplikované právo, 2006, č. 2, st. 32.

⁵² Tamtéž. st. 33.

⁵³ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9. st. 399.

⁵⁴ § 203 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

uvedené v odstavci druhém, který ale stanovoval, že zvíře muselo být utýráno.⁵⁵ Spáchání činu veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném bylo kvalifikovanou skutkovou podstatou ve vztahu k oběma předešlým.⁵⁶ Toto pojetí trestného činu nebylo vhodné právě z důvodu nutné recidivy, kdy zjištění této skutečnosti bylo obtížné, neboť předpisy neukládaly registraci přestupků podle ZOZT. I z důvodu kritiky odborné veřejnosti tohoto pojetí byla v rámci rekodifikace trestního zákona provedena i rekodifikace trestných činů v oblasti ochrany zvířat.⁵⁷

Nyní se dostáváme k závěru této kapitoly a s tím i k současné právní úpravě. Základ nalezneme v zákoně č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání ze dne 15. dubna 1992, který jako jeden z mála běžných zákonů v sobě nese etickou uvozovací preambuli, jejíž poselství slouží jako důležité výkladové vodítko. Na ni navazuje § 1 ZOZT, který vymezuje účel zákona tak, že: „Účelem zákona je chránit zvířata, jež jsou živými tvory schopnými pociťovat bolest a utrpení, před týráním, poškozováním jejich zdraví a jejich usmrcením bez důvodu, pokud byly způsobeny, byť i z nedbalosti, člověkem“.⁵⁸ Ochrana poskytovaná tímto zákonem je doplněna dalšími zákony na úseku ochrany přírody.⁵⁹ Na poli trestněprávním pak nejvýznamnější roli zastává zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen TZ), účinný od 1. 1. 2010. Kromě této tzv. přímé ochrany sem můžeme zařadit i předpisy tzv. nepřímé ochrany zvířat, upravující zacházení se zvířaty, způsob a podmínky chovu a plemenitby zvířat, oblast péče o zdraví zvířat, krmiv, léčiv, chemických a návykových látek, ochranu životního prostředí apod.⁶⁰

⁵⁵ § 203 odst. 2 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

⁵⁶ § 203 odst. 3 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

⁵⁷ MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317-9. st. 402.

⁵⁸ § 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

⁵⁹ Např. zákon č. 104/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy).

⁶⁰ Např. zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon) nebo zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon).

3. Současná trestněprávní úprava v ČR

Trestní právo jakožto prostředek ultima ratio může být aplikováno pouze v případě, že nepostačuje ochrana prostředky mírnějšími, kdy tato zásada, nazývaná zásadou subsidiarity trestní represe, vyplývá z ustanovení § 12 odst. 2 TZ, který stanovuje, že: „Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu“. V oblasti ochrany zvířat je tento princip velmi výrazný, neboť většina případů, ve kterých byla prokázána nějaká míra týrání, jsou stále ještě řešeny v rovině správní.⁶¹ Rozeznáváme tedy odpovědnost trestněprávní s hlavním pramenem v podobě trestního zákoníku a odpovědnost správněprávní, kdy hlavním pramenem je v oblasti ochrany zvířat již zmiňovaný zákon na ochranu zvířat proti týrání.

Pro použití prostředků trestního práva je tedy nezbytné, aby daný skutek byl kvalifikován jako trestný čin a nikoli pouze jako přestupek, přičemž rozdíl mezi nimi můžeme spatřovat zejména ve společenské škodlivosti, kdy trestné činy jsou pro společnost obecně nebezpečnější a sankce za ně jsou tudíž typicky vyšší.⁶² Trestný čin je definován jako protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.⁶³ Vztah trestných činů a přestupků je vyjádřen i v zákoně č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, který říká, že přestupkem je společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin.⁶⁴

Další základní a v oblasti ochrany zvířat velmi zásadní rozdíl nalezneme v subjektivní stránce trestného činu, která je charakterizována především zaviněním jakožto jejím obligatorním znakem. Trestní zákoník rozlišuje dvě základní formy zavinění, a to zavinění úmyslné a z nedbalosti.⁶⁵ V ustanovení § 13 odst. 2 zákon dále stanovuje, že k trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti. Právě požadavek úmyslného zavinění zde činí největší překážku, pro

⁶¹ CHMELÍK, Jan. *Ekologická kriminalita a možnosti jejího řešení: vysokoškolská učebnice*. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-543-5. st. 75.

⁶² PRCHALOVÁ, Jana. *Právní ochrana zvířat*. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-763-8. st. 140.

⁶³ § 13 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁶⁴ § 5 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

⁶⁵ NOVOTNÝ, František. *Trestní právo hmotné*. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-651-4. st. 125-126.

kteřou není možné dané jednání kvalifikovat jako trestný čin, poněvadž prokázat pachateli úmysl spáchat daný skutek může být často velmi komplikované.⁶⁶

Trestní zákoník systematicky zařazuje ochranu zvířat do Hlavy VIII. zvláštní části, tedy do trestných činů proti životnímu prostředí. Pokud bychom srovnali předchozí trestní zákon, zákon č. 140/1961 Sb., zjistili bychom, že samostatnou kategorií trestných činů proti životnímu prostředí vůbec neznal a ačkoli definoval trestný čin týrání zvířat, byl tento čin řazen do trestných činů hrubě narušujících občanské soužití, což ale vzhledem k vývoji právní úpravy v této oblasti a její původní vázanosti na veřejný pořádek není vlastně ničím překvapujícím.

Druhovým objektem všech trestných činů proti životnímu prostředí je zájem na ochraně životního prostředí jako základního životního prostoru člověka, živočichů i jiných organismů⁶⁷, přičemž životním prostředím je vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje.⁶⁸ Do ustanovení TZ týkajících se ochrany životního prostředí se propisuje ústavně zakotvená zásada, podle níž má každý právo na příznivé životní prostředí a při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.⁶⁹ V rámci ochrany zvířat rozeznává současný trestní zákoník tyto trestné činy:

- § 299 Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami
- § 300 Neoprávněné nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami z nedbalosti
- § 302 Týrání zvířat
- § 302a Chov zvířat v nevhodných podmínkách
- § 303 Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti
- §304 Pytláctví
- §305 Neoprávněná výroba, držení a jiné nakládání s léčivy a jinými látkami ovlivňujícími užitkovost hospodářských zvířat

⁶⁶ CHMELÍK, Jan. *Ekologická kriminalita a možnosti jejího řešení: vysokoškolská učebnice*. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-543-5. st. 75.

⁶⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, č. 40/2009 Dz

⁶⁸ § 2 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

⁶⁹ Čl. 35 odst. 1 a 3 ústavního zákona č. 2/1993 Sb. (Listina základních práv a svobod)

- § 306 Šíření nakažlivé nemoci zvířat

Zvířata mohou pochopitelně figurovat i v rámci jiných trestných činů nespádajících pod trestné činy proti životnímu prostředí, kde mohou vystupovat nikoli ze své podstaty zvířat jakožto živých bytostí, nýbrž užijí se na ně v těchto případech ustanovení týkající se věcí.⁷⁰ V následujících podkapitolách se však tato práce bude zabývat pouze několika vybranými typickými trestnými činy páchanými na zvířatech.

3.1. Trestný čin týrání zvířat (§ 302 TZ)

„Kdo týrá zvíře surovým nebo trýznivým způsobem, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.“⁷¹ Tak zní základní skutková podstata tohoto trestného činu zakotveného v ust. § 302 TZ, která sama o sobě prošla vícero úpravami. Ačkoli TZ sám nikde nedefinuje pojem týrání, lze vycházet z charakteristiky, kterou poskytuje v ustanovení § 4 odst. 2 zákon na ochranu zvířat proti týrání. V obecné rovině se týráním zvířat rozumí určitý způsob zlého nakládání se zvířetem, které mu působí nějaké útrapy a příkoří. Jedná se o lidskou činnost, při které je ubližováno zvířeti, je poškozováno jeho zdraví, dochází ke zhoršování životních podmínek, fyziologickému strádání, nemožnosti žít plnohodnotný život apod.⁷²

Objektem tohoto trestného činu je zájem společnosti chránit zvířata, jež jsou živými tvory schopnými pociťovat bolest a utrpení, před týráním, poškozováním jejich zdraví a bezdůvodným usmrcováním. Objektivní stránka je naplněna jednáním pachatele, který týrá zvíře surovým nebo trýznivým způsobem, přičemž rozhodujícím hlediskem je intenzita daného jednání, z čehož vyplývá, že může jít i o jednorázové jednání. Toto jednání, aby bylo kvalifikováno jako trestný čin, je obecně provázáno vyšším stupněm brutality a bezcitnosti.⁷³ Již nehraje žádnou roli fakt, zda k takovému jednání došlo veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném jako tomu bylo před přijetím oné důležité novely zákona, které bude ovšem věnována až následující kapitola.⁷⁴ Nicméně spáchání činu takovýmto způsobem umožňuje užití vyšší trestní sazby na základě

⁷⁰ Např. v případě trestného činu krádeže dle ust. § 205 TZ

⁷¹ § 302 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁷² COUFALOVÁ, Bronislava. § 302 [Týrání zvířat]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3. st. 800.

jeho odlišné právní kvalifikace jakožto trestného činu dle ust. § 302 odst. 1 a 2 písm. a) TZ. Stejně tak se již nemusí jednat o způsob „zvlášť“ surový nebo trýznivý, kdy dle současného znění trestního zákoníku by takový pachatel naplnil kvalifikovanou podstatu uvedenou v ustanovení § 302 odst. 3 písm. c) TZ. Pro upřesnění dodávám, že hranice mezi „pouhým“ surovým či trýznivým způsobem a „zvlášť“ surovým či trýznivým způsobem není přesně dána a je tak poměrně logicky nutné každý případ posuzovat individuálně. Obecně se však takový způsob vyznačuje výjimečnou mírou brutality, bezcitnosti a vysokou intenzitou bolesti a utrpení.

Za surový způsob můžeme typicky označit takový útok, který je spojen s ubíjením zvířete, ať již za pomoci nástrojů nebo bez nich. Na rozdíl od trýznivého způsobu zde nehraje takovou roli to, co dané zvíře pociťovalo, a tudíž sem můžeme zařadit i situaci, kdy je zvíře od počátku v bezvědomí. Za surový způsob se však možná trochu překvapivě nepovažuje situace, kdy pachatel užívá značnou sílu, ale zároveň jde o jediný útok, kterým zpravidla dojde k usmrcení zvířete. Pro trýznivý způsob je pak charakteristická vyšší míra bolesti a utrpení zvířete, přičemž při posuzování tohoto způsobu hraje důležitou roli právě vnímání činu samotným zvířetem.⁷⁵ Z rozhodovací praxe soudů je možné uvést případ, kdy byl jako trýznivý shledán způsob, kdy docházelo k omezování výživy zvířete, v důsledku čehož bylo zvíře velmi vyhublé, ale přesto bylo zapřaháno a nuceno k fyzickým výkonům.⁷⁶

Z hlediska forem jednání se tohoto trestného činu na základě právě uvedeného pachatel může dopustit jak konáním (např. bití zvířete), tak ale i opomenutím (např. neposkytnutí výživy, ponechání zvířete v nevhodném prostředí).

Pachatel tohoto trestného činu není nikterak speciální, může se tedy jednat o jakoukoli trestně odpovědnou fyzickou osobu.⁷⁷ Zároveň nutno dodat, že není vyloučena ani odpovědnost právnických osob, což lze vyvodit z ustanovení § 7 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen ZTOPO). Zákon v tomto ustanovení taxativně vyjmenovává trestné činy, kterých

⁷⁵ COUFALOVÁ, Bronislava. § 302 [Týrání zvířat]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2012, sp. zn. 8 Tdo 1617/2011.

⁷⁷ COUFALOVÁ, Bronislava. § 302 [Týrání zvířat]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

se právnická osoba ze své povahy nemůže dopustit, přičemž TČ týrání zvířat zde zařazen není.⁷⁸ Pachatelem může být jakákoli osoba i co se týče jejího právního vztahu ke zvířeti, kdy není důležité, zda je pachatel vlastníkem zvířete. Trestní odpovědnost tak může být odvozena např. i z práva dědického, neboť pokud zůstavitel neustanovil žádného správce pozůstalosti či vykonavatele závěti, spravuje pozůstalost dědic a jako takový je odpovědný za živá zvířata patřící k pozůstalosti.⁷⁹

Z hlediska subjektivní stránky je nutné uvést, že tento trestný čin vyžaduje úmyslné jednání, tzn. pachatel musí vědět, že týrá zvíře surovým nebo trýznivým způsobem a musí s tím být alespoň srozuměn.⁸⁰ Jak již bylo v této práci jednou zmíněno, právě požadavek na prokázání úmyslného jednání činí největší problémy, pro které mnohdy není možné pachatele adekvátně potrestat.

Jak již bylo krátce nastíněno, trestní zákoník zná i kvalifikované skutkové podstaty tohoto trestného činu. V ust. § 302 odst. 2 stanovuje, že *odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán, a) spáchá-li takový čin veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném, b) spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny, nebo c) pokračuje-li v páčání takového činu po delší dobu.*

Veřejným spácháním TČ se trestní zákoník zabývá v § 117, kde uvádí, že „trestný čin je spáchán veřejně, jestliže je spáchán a) obsahem tiskoviny nebo rozšiřovaného spisu, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo b) před nejméně třemi osobami současně přítomnými“. Pro TČ týrání zvířat bude relevantní pravděpodobně jen nebo především písm. b) předmětného ustanovení, přičemž do osob současně přítomných se nezapočítává pachatel, spolupachatel a účastník. Naopak osobu poškozenou je třeba započítat.⁸¹ Za místo veřejnosti přístupné lze dle judikatury v tomto pojetí označit i soukromý pozemek, na který je vidět z jiného veřejnosti

⁷⁸ § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ze dne 28. října 2011.

⁷⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. 3 Tdo 1329/2016.

⁸⁰ COUFALOVÁ, Bronislava. § 302 [Týrání zvířat]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

⁸¹ FRYŠTÁK, Marek. § 117 [Veřejné spáchání trestného činu]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

přístupného místa a kolemjdoucí osoby tak mohou projevy trestného činu zahlédnout či přímo sledovat.⁸²

Organizovanou skupinu zákon přímo nedefinuje, její charakteristiku tak můžeme vyčíst z judikatury. Chápeme tím sdružení nejméně tří osob, ve kterém mají tyto osoby rozdělené úlohy, přičemž činnost této skupiny je do určité míry předem plánovaná a koordinovaná, což v konečném důsledku zvyšuje celkovou škodlivost daného činu.⁸³ Pojem „organizovaná skupina“ je nutné odlišit od pojmu „organizovaná zločinecká skupina“, jejíž definici zákon přímo uvádí v § 129 TZ jako „společenství nejméně tří trestně odpovědných osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, které je zaměřeno na soustavné páchání úmyslné trestné činnosti“.⁸⁴ Z této definice je patrné, že pro označení uskupení jako organizované zločinecké skupiny je nutné kumulativně splnit více podmínek. Organizovaná skupina se tak nemusí vyznačovat takovou mírou vnitřní organizace, může být založena za účelem spáchání jediného činu, nemusí mít trvalejší charakter a vztahy uvnitř skupiny jsou celkově uvolněnější. Skupina může, ale nemusí mít vůdce.⁸⁵

Ačkoli k týrání zvířete může dojít i jednorázovým činem, zpravidla se předpokládá určitá trvalost, a proto pro naplnění znaku „po delší dobu“ uvedeného pod písmenem c) rozebíraného ustanovení je zapotřebí, aby se jednalo o dobu řádově několika měsíců. Pokud by to byla doba kratší, nevylučuje se automaticky tato kvalifikace, ale musí být kratší doba trvání doplněna zvýšenou intenzitou týrání, kdy toto vychází z přiměřeně užitého výkladu k ust. § 198 odst. 2 písm. d) TZ.⁸⁶

Nejpřísněji trestní zákoník sankcionuje jednání uvedené v odstavci třetím § 302 TZ, kde říká, že „*odnětím svobody na dvě léta až šest let bude pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na větším počtu zvířat, b) způsobí-li takovým činem týranému zvířeti trvalé následky na zdraví nebo smrt, c)*

⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 657/2011.

⁸³ FRYŠTÁK, Marek. § 129 [Organizovaná zločinecká skupina]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

⁸⁴ § 129 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

⁸⁵ KALVODOVÁ, Věra, ŠČERBA, Filip. § 42 [Přitěžující okolnosti]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

⁸⁶ ŠČERBOVÁ, Veronika. § 198 [Týrání svěřené osoby]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem, nebo d) spáchá-li takový čin opětovně“.⁸⁷

Co se rozumí „větším počtem zvířat“ opět nevyčteme z trestního zákoníku, nýbrž z judikatury, která říká, že aby bylo možné užít tuto okolnost podmiňující užití vyšší trestní sazby, je třeba, aby k tomuto trestnému činu došlo na minimálně sedmi zvířatech.⁸⁸ Dle mého názoru je však toto číslo neopodstatněně vysoké, ačkoli se to dá částečně odůvodnit tím, že se jedná o jednu z nejprísnejších kvalifikačních skutečností. Přesto se však domnívám, že by mělo dojít ke snížení tohoto číselného limitu mj. také proto, že rozhodnutí, které s tímto číslem pracuje, je z roku 2011. Od té doby právní úprava tohoto trestného činu prošla úpravou, která zobrazuje zvýšený zájem o právní ochranu zvířat a to by se mělo projevit i v tomto ohledu. Taktéž se domnívám, že možnost užití tohoto ustanovení by měla více reflektovat odlišnost jednotlivých druhů zvířat, kdy s touto odlišností počítá i zákon na ochranu zvířat proti týrání ve své preambuli. Na základě toho pak lze vyvodit, že například pes či kuň, tedy zvířata schopna si vytvořit určitý emoční vztah s člověkem, budou projevy týrání pravděpodobně trpět více než zvířata na nižším vývojovém stupni. Proto dle mého názoru nelze s konečnou platností určit jedno, ne příliš důkladně odůvodněné, číslo pro všechna zvířata bez ohledu na situaci. Stejný názor ostatně vyjádřil i autor článku nesoucí název „Návrh na přehodnocení judikatury Nejvyššího soudu ve věci týrání většího počtu zvířat“⁸⁹, jenž se v této své práci detailněji zabýval tím, proč by mělo dojít ke změně, což jen dokládá fakt, že existují další, kteří tento problém registrují.

Další skutečností umožňující užití vyšší trestní sazby je způsobení trvalých následků na zdraví nebo smrti. Pakliže zvíře utrpělo trvalé následky na zdraví, rozumíme jimi takové změny zdravotního stavu, které jsou nevratné, není možné je zcela vyléčit a typicky tak dojde ke zhoršení zdravotního stavu zvířete oproti jeho stavu před týráním. Následkem týrání může být i smrt, přičemž v tomto případě sem řadíme jakékoli ukončení života zvířete, což znamená, že za způsobení smrti musíme považovat i utýrání zvířete.⁹⁰ Tento pojem již byl výše

⁸⁷ § 302 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 657/2011.

⁸⁹ JAROLÍM, Jiří. *Návrh na přehodnocení judikatury Nejvyššího soudu ve věci týrání "většího počtu" zvířat*. In: IURI [online] 30. 9. 2021 [cit. 11. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/303406/1/2>

⁹⁰ COUFALOVÁ, Bronislava. § 302 [Týrání zvířat]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

v této práci charakterizován, a sice jako jednání způsobující zvířeti bolest či jinou trýzeň, které zvíře sice přežije, ale v důsledku jeho stavu způsobeného týráním je nutné jeho utrčení. Také se tím rozumí usmrcení zvířete zakázanými metodami (např. utopení, ubití, ubodání).⁹¹

K opětovnému spáchání trestného činu dojde v případě, kdy je čin spáchán novým skutkem, přičemž předchozí skutek byl také kvalifikován jako trestný čin týrání zvířat dle ust. § 302 TZ. Může tak jít jak o případy souběhu, tak recidivy, přičemž v rámci souběhů doplňuji, že je vyloučen jednočinný souběh trestného činu týrání zvířat s trestným činem zanedbání péče o zvíře z nedbalosti dle ust. § 303 TZ.⁹²

Z hlediska prostředí k týrání zvířat může docházet například v zájmových chovech a chovech hospodářských zvířat v důsledku nedodržování základních hygienických a krmných požadavků, při porážce jatečných zvířat či jejich transportu, při prodeji zájmových zvířat, z důvodu zákazného způsobu lovu volně žijících zvířat, využíváním zvířat jako atrakcí či k pokusným účelům, ale i v domácnostech při špatném zacházení se zvířetem, především poté, co zvíře rodinu tzv. omrzí.⁹³

3.2. Trestný čin chov zvířat v nevhodných podmínkách (§ 302a TZ)

Tento nový trestný čin uvedený pod § 302a TZ byl do trestního zákoníku začleněn zákonem č. 114/2020 Sb. s účinností od 1. 6. 2020. Účelem této změny bylo postihnout negativní jev tzn. množírén, v nichž jsou zvířata často chována a rozmnožována za velmi nevhodných podmínek a které v posledních letech nabývají na intenzitě. Ovšem často toto zcela jistě trestuhodné jednání nebylo možné podřadit pod existující skutkové podstaty trestných činů chránících práva zvířat, a proto nebylo možné pachatele náležitě potrestat. Z důvodové zprávy k přijatému zákonu se navíc dozvíme, že Česká republika mezi evropskými státy zaujímá přední místo v otázce nelegálního prodeje mláďat do jiných států, což je

⁹¹ § 3 písm. r) zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

⁹² COUFALOVÁ, Bronislava. § 302 [Týrání zvířat]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

⁹³ CHMELÍK, Jan. *Ekologická kriminalita a možnosti jejího řešení: vysokoškolská učebnice*. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-543-5. st. 65-66.

zjištění poměrně alarmující.⁹⁴ Živá zvířata pro tyto pachatele představují pouze zboží, pouze prostředek k výdělku a zcela tak ignorují potřeby těchto zvířat trpících v naprosto odpudivých podmínkách. Změna právní úpravy na poli trestního práva tak byla naprosto nezbytná.

K podobě tohoto trestného činu takové, jaká je, přispěla i veřejnost a média, která se o problematiku množírén zajímala a zajímá a proto se trestnost tohoto činu vztahuje i na případy chovu zvířat v nevhodných podmínkách bez toho, aniž by účelem tohoto počínání bylo se zvířaty obchodovat (nebo se minimálně tento účel nepodaří prokázat). O velkém zájmu na ochraně zvířat před tímto jednáním svědčí i to, že původním zákonodárcovo záměrem bylo nejzávažnější podobu tohoto trestného činu, tedy čin zařazený pod některým z písmen v ust. § 302a odst. 4 TZ, zařadit mezi trestné činy, jejichž nepřekážení je dle § 367 TZ trestné. Bohužel k tomuto kroku nedošlo.⁹⁵

Na základě tohoto rozdělení na jednání za účelem obchodu a jednání bez tohoto přímého cíle trestní zákoník rozlišuje dvě samostatné základní skutkové podstaty. Je potřeba dodat, že tyto skutkové podstaty, byť důvodem jejich vzniku byla reakce na problematiku množírén, se mohou vztahovat i na chov zvířat pro hospodářské účely (typicky tedy již rozebírané velkochovy).⁹⁶ Dle první základní skutkové podstaty uvedené v ust. § 302a odst. 1 TZ se trestného činu dopustí ten, *kdo chová větší počet zvířat v nevhodných podmínkách a tím ohrožuje jejich život nebo jim způsobuje značné útrapy*. Za tento čin hrozí trestní sankce v podobě odnětí svobody až na jeden rok nebo zákaz činnosti.⁹⁷ Vidíme tedy, že objektivní stránka TČ je naplněna až ve chvíli, kdy nejen že jsou zvířata chována v nevhodných podmínkách, ale tyto podmínky musí přímo ohrožovat jejich život nebo jim způsobovat značné útrapy. Zároveň zde zákonodárce opět operuje s blíže nedefinovaným pojmem „větší počet zvířat“. Vzhledem k tomu, že zákon stále nepodává žádné výkladové vodítko k tomuto pojmu, musí se vycházet z onoho

⁹⁴ Důvodová zpráva k zák. č. 114/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 114/2020 Dz.

⁹⁵ JAKOUBKOVÁ, Alžběta. *Nové tendence v ochraně zvířat II. Trestněprávní aspekty týrání domácích mazlíčků*. In: Právo21 [online] 30. 8. 2021 [13. 3. 2023]. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/nove-tendence-v-ochrane-zvirat-ii-trestnepravni-aspekty-tyrani-domacich-mazlicku>

⁹⁶ COUFALOVÁ, Bronislava. § 302a [Chov zvířat v nevhodných podmínkách]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

⁹⁷ § 302a odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

problematického soudního rozhodnutí sp. zn. 8 Tdo 657/2011, které již bylo výše v této práci zmíněno a které tímto počtem rozumí počet minimálně sedmi zvířat.⁹⁸

V době zavedení tohoto nového trestného činu odborná veřejnost upozorňovala na problém týkající se definování samotného slovního spojení „nevhodné podmínky“. Problém je jednak v tom, že každé zvíře vyžaduje jiné životní podmínky, a to nejen v porovnání jednotlivých zvířecích druhů, ale rozdíly jsou i v náročnosti jednotlivých plemen stejného druhu zvířete (např. jiné podmínky chovu vyžaduje aljašský malamut a jiné čivava). I představy různých skupin lidí o tom, co jsou a co nejsou vhodné podmínky k chovu se mohou lišit, kdy zcela jiné představy budou mít ochranáři zvířat a jiné provozovatelé velkochovů, což nemusí být nutně dáno jen jejich vztahem ke zvířatům, ale také odlišným prostředím, ve kterém se pohybují a odlišnými znalostmi o celé situaci.⁹⁹

Komentářová literatura se s charakteristikou „chovu v nevhodných podmínkách“ vypořádává poměrně obsáhle. Chov definuje jako cílevědomou činnost zahrnující držení zvířat a péči o ně, což znamená, že to nemusí být nutně podmíněno množením či přijímáním produktů od těchto zvířat. Je zde však předpoklad, že osoba provozující chov má nad zvířaty moc a kontrolu. Podmínky, které lze označit za nevhodné, jsou pak ty, které mají negativní vliv na fyzické i psychické zdraví zvířete. Komentář taktéž uvádí několik faktorů, které je třeba při posuzování zohlednit. Jedná se o:

- množství a kvalitu krmiva poskytovaného zvířatům
- možnost dostatečného pohybu zvířat
- hygienické podmínky chovu
- zajištění veterinární péče.¹⁰⁰

Tyto faktory je nutné posuzovat individuálně u každého případu. Kupříkladu u chovu psů se faktor nedostatečného (resp. žádného) pohybu často projevuje tak, že psi jsou drženi v malých klecích často naskládaných na sobě, což má za

⁹⁸ COUFALOVÁ, Bronislava. § 302a [Chov zvířat v nevhodných podmínkách]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

⁹⁹ JELÍNEK, Jiří. *K nové trestněprávní ochraně zvířat aneb trefit kozla*. In: Advokátní Deník [online] 19. 8. 2020 [cit. 14. 3. 2023]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/08/19/k-nove-trestnepravni-ochrane-zvirat-aneb-trefit-kozla/>

¹⁰⁰ COUFALOVÁ, Bronislava. § 302a [Chov zvířat v nevhodných podmínkách]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

následek, že výkaly z výše postavených klecí propadají do těch pod nimi. Jiné nevhodné podmínky shledáme u chovu krav, které logicky sice nebudou zavřené v malých klecích poskládaných na sobě, ale mohou být chovány v jiných, naprosto drastických podmínkách.

Jak již bylo řečeno, pro naplnění objektivní stránky tohoto TČ je nutné tyto nevhodné podmínky spojit s ohrožením života nebo značnými útrapami zvířat. V případě ohrožení života musí existovat příčinná souvislost mezi podmínkami chovu a bezprostřední hrozbou úhynu zvířat. Pro naplnění základní skutkové podstaty není podstatné, zda skutečně k úhynu nějakého zvířete došlo, nicméně smrt bude samozřejmě významným signálem vypovídajícím o nevhodnosti celého chovu. Nadto pokud se jedná o TČ podle §302a odst.1 TZ, musí být takto ohroženo větší množství zvířat, přičemž se musí jednat o zvířata chovaná pachatelem, tedy nikoli např. cizí zvířata ohrožená nemocí od zvířat chovaných. Za značné útrapy pak lze považovat jakékoli fyzické či psychické strádání, které dosahuje určité, značné intenzity. Z fyzických útrap to mohou být např. případy podvýživy způsobené nedostatkem krmiva, vyčerpání samic z důvodu častých porodů, různá onemocnění nebo genetické vady způsobené nevhodným křížením. Psychické útrapy pak vznikají např. z důvodu omezené či žádné možnosti pohybu, příliš brzkým odebráním mláďete od matky nebo třeba i prostým posloucháním nekonečného utrpení ostatních zvířat.¹⁰¹

Druhá základní skutková podstata uvedená v odstavci druhém § 302a TZ umožňuje přísnější potrestání a vztahuje se na toho, *kdo chová zvířata v nevhodných podmínkách za účelem obchodu, anebo kdo kořistí z takového chovu, a tím ohrožuje jejich život nebo jim způsobuje značné útrapy*. Takový pachatel bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo zákazem činnosti.¹⁰²

Vidíme, že následek v podobě ohrožení života zvířete či způsobení značných útrap se zde objevuje stále. Rozdílem je, že v tomto případě, kdy pachatel má ze své činnosti nějaký majetkový či jiný prospěch, není nutné, aby tak činil vůči většímu počtu zvířat. Zároveň se ale dočteme, že zákon užívá

¹⁰¹ COUFALOVÁ, Bronislava. § 302a [Chov zvířat v nevhodných podmínkách]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

¹⁰² § 302a odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

množné číslo slova „zvíře“, což znamená, že trestní odpovědnost vzniká, pokud se pachatel tohoto činu dopustí na alespoň dvou zvířatech.

Zákon v této skutkové podstatě rovněž počítá s dvěma alternativně stanovenými variantami jednání pachatele, kdy buď chová zvířata za účelem obchodu, nebo z takového chovu kořistí. Obchodem rozumíme jakékoli směňování zboží či služeb za peníze nebo za jiné zboží či službu, kdy v tomto případě zbožím máme na mysli samotné zvíře. Není ale nutné, aby pachatel takto činil za účelem zisku, kdy motivací může být i směna zvířete za zvíře jiné. Pojem kořistění označuje činnost směřující k získání majetkového prospěchu nebo nějaké výhody z jednání jiné osoby. V tomto případě se typicky bude jednat o pachatele, který sám chov nezajišťuje, ale vlastní ho a profituje z něj, organizuje prodej těchto zvířat nebo třeba zajišťuje falešné dokumenty pro zvířata. Tato osoba však musí být srozuměna s tím, že chov, ze kterého profituje, je chovem zvířat v nevhodných podmínkách. Zcela jistě se tak nebude jednat o osobu, která pouze jednorázově a nevědomky zakoupila zvíře pocházející z těchto podmínek.¹⁰³ U takovýchto osob je naopak nutné apelovat na jejich větší edukaci v oblasti pořizování domácích mazlíčků, aby tento byznys nepodporovaly.

Pachatelem může být jakákoli fyzická osoba, která má trestní odpovědnost a vyloučena opět, stejně jako u trestného činu týrání zvířat, není ani odpovědnost právnických osob.¹⁰⁴ Další podobnost nalezneme v tom, že ani zde nemusí být pachatelem jen majitel zvířat, může to tedy být i osoba, která nemá vlastnický vztah ke zvířeti (např. veterinární lékař). Obě zmíněné základní skutkové podstaty lze spáchat pouze úmyslným jednáním, přičemž úmysl se musí vztahovat ke všem částem, které naplňují objektivní stránku TČ a které zde byly právě rozebrány.¹⁰⁵

Trestní zákoník definuje i kvalifikované skutkové podstaty tohoto trestného činu, přičemž zde je nutné rozlišovat, jestli se mohou vztahovat k oběma základním skutkovým podstatám, či jen k některé z nich. Vzhledem k tomu, že některé okolnosti podmiňující užití vyšší trestní sazby se shodují s okolnostmi uvedenými u trestného činu týrání zvířat, nebudou již v této podkapitole znovu rozebrány. V odstavci třetím § 302a TZ je uvedeno že, *odnětím svobody na dvě*

¹⁰³ COUFALOVÁ, Bronislava. § 302a [Chov zvířat v nevhodných podmínkách]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

¹⁰⁴ § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

¹⁰⁵ COUFALOVÁ, Bronislava. § 302a [Chov zvířat v nevhodných podmínkách]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

*léta až osm let bude pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 2 v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, b) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 trvalé následky či smrt zvířeti, nebo c) spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny.*¹⁰⁶ Čtvrtý, nejpřísnější odstavec § 302a TZ pak dodává, že *odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 2 v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, b) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 trvalé následky či smrt většímu počtu zvířat, nebo c) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.*¹⁰⁷

Okolnost uvedena v § 302a odst. 3 písm. a) TZ je naplněna, pokud se pachatel takovým činem snaží získat majetkový prospěch ve výši nejméně 1 000 000 Kč.¹⁰⁸ Z dikce zákona, konkrétně na základě použití slova „v úmyslu“, lze dovodit, že není podstatné, zda pachatel takový majetkový prospěch skutečně získal, nýbrž je dostačující, pokud s takovým úmyslem tento čin páchá.

Okolnost podle § 302a odst. 4 písm. a) TZ počítá s tím, že pachatel musí mít takto v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch ve výši nejméně 10 000 000 Kč.¹⁰⁹

K okolnosti dle § 302a odst. 4 písm. c) TZ dodám toliko, že organizovaná skupina působí ve více státech, pokud svou činnost provozuje alespoň ve dvou státech, přičemž jedním z nich může být Česká republika.¹¹⁰ Činnost skupiny může být určena i jen k jednorázovému působení ve více státech, nemusí mít tedy trvalejší charakter a pro vznik trestní odpovědnosti se v tomto případě nevyžaduje ani, aby pachatel byl přímo člen organizované skupiny, postačí volnější forma spolupráce.¹¹¹

Pokud by došlo k situaci, kdy se pachatel v rámci chovu zvířat v nevhodných podmínkách zároveň dopustí jednání naplňujícího znaky trestného činu týrání zvířat dle § 302 TZ, bude vyloučen jednočinný souběh s ust. § 302 odst. 3 písm. a) TZ z důvodu speciality TČ týrání zvířat. V nedávné době takto byli obviněni tři muži z Plzeňska, kteří zvířata ve špatném zdravotním stavu

¹⁰⁶ § 302a odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹⁰⁷ § 302a odst. 4 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹⁰⁸ § 138 odst. 1 písm. d) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹⁰⁹ § 138 odst. 1 písm. e) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹¹⁰ ŠČERBA, Filip. § 164 [Neoprávněné odebrání tkání a orgánů]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

¹¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2005, sp. zn. 7 Tdo 1411/2004.

pocházející z množírny vyhodili, a to s vědomím toho, že jsou zvířata nemocná a před smrtí budou značně trpět. Ráda bych doplnila, že kriminalisté se o tomto případě dozvěděli na základě oznámení ženy, která zakoupila štěně, které i přes snahu veterináře muselo podstoupit eutanazii kvůli svému špatnému zdravotnímu stavu.¹¹² Co tuto ženu vedlo ke koupi takto zuboženého psa za těchto podmínek je mi popravdě záhadou a domnívám se, že je to přesně ten příklad, na kterém je jasné vidět, proč je nutné zvýšit informovanost lidí v této oblasti, aby věděli, na co si dát pozor a byli si vědomi toho, že koupí takového psa, ač s dobrým úmyslem, pouze podporují tento množírenský byznys.

3.3. Trestný čin zanedbání péče o zvíře z nedbalosti (§ 303 TZ)

Trestného činu zanedbání péče o zvíře z nedbalosti zakotveného v § 303 TZ se dopustí ten, *kdo z hrubé nedbalosti zanedbá potřebnou péči o zvíře, které vlastní nebo o něž je povinen se z jiného důvodu starat, a způsobí mu tím trvalé následky na zdraví nebo smrt*. Takový pachatel bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.¹¹³

Objektem tohoto TČ je kromě zájmu na ochraně zdraví a života zvířat také zájem na zajištění odpovídající péče o ně. Tento trestný čin reaguje na případy, kdy majitel zvířete či jiná osoba, která má povinnost se o dané zvíře starat, z nějakého důvodu na tuto péči rezignuje a ponechá strádající zvíře bez potřebné péče. Může to být jak v případech, kdy daná osoba zvíře opustí, ale řadí se sem i případy, kdy zvíře nebylo opuštěno, a přesto o něj není postaráno.¹¹⁴ Narážíme tak na situace, kdy zvíře člověka tzv. omrzí a dochází například k naprosto neospravedlnitelnému opouštění zvířat z důvodu cesty na nerušenou dovolenou, kdy podle povahy opuštění zvířete se v některých případech může jednat i o TČ týrání zvířat dle § 302 TZ (př. vyhození zvířete z jedoucího auta, přivázání ke stromu s následkem vyhladovění atd.).¹¹⁵

¹¹² BROŽOVÁ, Dagmar. *Kriminalisté obvinili skupinu osob ze zločinu chov zvířat v nevhodných podmínkách*. In: policie.cz [online] 26. 9. 2022 [cit. 14. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kriminaliste-obvinili-skupinu-osob-ze-zlocinu-chov-zvirat-v-nevhodnych-podminkach.aspx>

¹¹³ § 303 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹¹⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3. st. 802.

¹¹⁵ CHAPOUTHIER, Georges. *Zvířecí práva*. Praha: TRITON, 2013. ISBN 978-80-7387-607-4. st. 61.

Objektivní stránka spočívá v zanedbání potřebné péče o zvíře, které pachatel vlastní nebo o něž je povinen se starat a tím mu způsobí trvalé následky na zdraví nebo dokonce smrt. Co si můžeme představit pod pojmem „potřebná péče“ popisuje komentářová literatura tak, že se jedná o péči v takovém rozsahu a kvalitě, která zaručuje podmínky k životu a která je nezbytná k eliminování a předcházení způsobení nějaké újmy zvířeti. Je přitom potřeba zohlednit individuální potřeby každého zvířete, zejména v závislosti na jeho druhu a zdravotním stavu.¹¹⁶

Jak již bylo řečeno, pachatelem v tomto případě nemůže být jakákoliv osoba, ale musí jít o vlastníka zvířete nebo osobu odlišnou od vlastníka, která má povinnost se o zvíře starat. Tato povinnost typicky vyplývá ze smluvního vztahu mezi vlastníkem zvířete a osobou, která toto zvíře převzala do krátkodobé či dlouhodobé péče (př. příbuzní vlastníka, veterinární lékaři). Tuto povinnost ale mají např. i osoby provozující útulek pro opuštěná zvířata či zoologickou zahradu.¹¹⁷ Není vyloučena ani odpovědnost právnických osob.¹¹⁸

Na rozdíl od předešlých dvou rozebíraných trestných činů, tento lze spáchat výhradně nedbalostně, přičemž zákon výslovně specifikuje, že se musí jednat o hrubou nedbalost.¹¹⁹ Základní výkladové vodítko k tomuto pojmu nám poskytuje ust. § 16 odst. 2 TZ, a sice takové, že „trestný čin je spáchán z hrubé nedbalosti, jestliže přístup pachatele k požadavku náležité opatrnosti svědčí o zřejmé bezohlednosti pachatele k zájmům chráněným trestním zákonem“. Právě prokázání tohoto znaku je potřeba se pečlivě věnovat, aby daný skutek mohl být shledán trestným činem. K soudu se například dostal případ, kdy majitelka (poškozená) předala, údajně dočasně, psa do útulku, přičemž věděla, že pes je nemocný a již pokročilého věku. Majitelka útulku (obžalovaná), která se o zvířata starala, nechala převzatého psa zkontrolovat veterinářem a posléze ho nechala společně s ostatními psy, čímž došlo k jeho napadnutí a pokousání. To psa vystavilo stresové situaci, která v kombinaci s jeho onemocněním v konečném důsledku způsobila jeho smrt. Obžalovaná po tomto útoku psa zkontrolovala a

¹¹⁶ COUFALOVÁ, Bronislava. § 303 [Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

¹¹⁷ COUFALOVÁ, Bronislava. § 303 [Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

¹¹⁸ § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

¹¹⁹ COUFALOVÁ, Bronislava. § 303 [Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

nenášla žádná zranění. Soud navíc přihlédl k tomu, že stresové situaci psa vystavila sama poškozená, když se rozhodla ho po deseti letech soužití předat do útulku, ačkoli pes nebyl na ostatní psy zvyklý a poškozená si byla vědoma toho, že psi v tomto konkrétním útulku jsou chováni ve smečce bez oddělených kotců. Bylo zřejmé, že obžalovaná nevede útulek způsobem, jakým by měla a poskytovaná péče vykazuje jisté nedostatky, nicméně soud ve svém rozhodnutí dovodil, že označený skutek není trestným činem, neboť nebyla prokázána forma hrubé nedbalosti, poněvadž počínání obžalované nesvědčí o zřejmé bezohlednosti vůči zájmu na ochraně zdraví a života daného psa.¹²⁰ Lze sice namítat, že k úmrtí psa by pravděpodobně nedošlo, kdyby byl útulek provozován tradičnějším způsobem v oddělených kotcích a s individuálním přístupem, nicméně tato úvaha již není úvahou trestněprávní.

Intenzity hrubé nedbalosti jednání pachatele nemusí dosáhnout, pokud pachatel tímto jednáním naplnil znaky kvalifikované skutkové podstaty uvedené v odstavci druhém § 303 TZ. Tato skutková podstata vyžaduje, aby jednáním popsaným v základní skutkové podstatě způsobil smrt nebo trvalé následky na větším počtu zvířat.¹²¹

3.4. Trestný čin pytláctví (§ 304 TZ)

Trestný čin pytláctví nalezneme v ustanovení § 304 TZ a je posledním trestným činem, kterým se v této kapitole budeme detailněji zabývat, neboť se domnívám, že se jedná o poměrně známý trestný čin, který působí problémy již několik století¹²² a je proto potřeba si vymezit, kdy se toto jednání již trestným činem stává.

Objektem je zde zájem na ochraně přírody představované volně žijící zvěří a rybami, dále také ochrana práva myslivosti, rybářského práva a majetku.¹²³

Naplnění objektivní stránky předpokládá více alternativně stanovených způsobů jednání uvedených v § 304 odst. 1 TZ, a to buď *neoprávněný lov zvěře*

¹²⁰ VÁVRA, Libor. *Zanedbání péče o zvíře, není nedbalost jako nedbalost!* In: Právní prostor [online] 16. 1. 2018 [15. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/zanedbani-pece-o-zvire-neni-nedbalost-jako-nedbalost>

¹²¹ COUFALOVÁ, Bronislava. § 303 [Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

¹²² CHMELÍK, Jan. *Ekologická kriminalita a možnosti jejího řešení: vysokoškolská učebnice*. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-543-5. st. 76.

¹²³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3. st. 803.

*nebo ryb v hodnotě nikoli nepatrné, nebo ukrytí, převedení na sebe nebo jiného či přechovávání neoprávněně ulovené zvěře nebo ryb v hodnotě nikoli nepatrné.*¹²⁴

Skutková podstata pytláctví za užití první ze zmíněných variant jednání je naplněná již samotným lovením, tedy není podstatné, zda k ulovení a získání zvěře či ryb skutečně došlo. Stejně tak lov nemusí být spojen se smrtí zvířete. Již tedy kupříkladu pouhým pohybem osoby po honitbě za účelem vyhledat a skolit zvěř, ačkoli k výkonu práva myslivosti nemá oprávnění, je naplněním objektivní stránky TČ pytláctví dle § 304 odst. 1 TZ a dokonáním trestným činem.¹²⁵ Neoprávněným lovem ale může být i lov nad rámec uděleného povolení nebo lov prováděný zakázaným způsobem, přičemž tyto způsoby přímo stanovuje § 45 odst. 1 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti. Každá osoba, která se účastní lovu, tedy musí mít vždy lovecký nebo rybářský lístek, povolenku k lovu, případně zbrojní průkaz a další podmínky stanovené příslušným zákonem.

Druhá z uvedených variant předpokládá, že osoba, která ukryje, převede na sebe nebo jiného nebo přechovává neoprávněně ulovenou zvěř nebo ryby v hodnotě nikoli nepatrné, je osobou odlišnou od pachatele, spolupachatele nebo účastníka na trestném činu pytláctví spáchaného podle první varianty jednání, tedy neoprávněným lovem zvěře či ryb v hodnotě nikoli nepatrné.¹²⁶

Z dosavadního textu je patrné, že dalším pojmem vyžadujícím vysvětlení je ona „hodnota nikoli nepatrná“. Trestní zákoník touto hodnotou chápe částku nejméně 10 000 Kč.¹²⁷ Pro stanovení hodnoty konkrétního zvířete se vychází ze dvou sazebníků, a to sazebníku minimálních hodnot upytlačené zvěře podle druhu, pohlaví a věku vypracovaného Výzkumným ústavem lesního hospodářství a myslivosti na základě zadání Ministerstva zemědělství, a sazebníku pro stanovení hodnoty neoprávněně ulovených ryb.¹²⁸

Pachatelem tohoto trestného činu může být jakákoli trestně odpovědná osoba, a to jak fyzická, tak i právnická. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob odpovědnost právnické osoby za tento trestný čin nevyklučuje. U tohoto trestného činu je vyžadováno úmyslné spáchání, přičemž úmysl musí být

¹²⁴ § 304 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 1997 sp. zn. 2 Tzn 19/97.

¹²⁶ COUFALOVÁ, Bronislava. § 304 [Pytláctví]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

¹²⁷ § 138 odst. 1 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹²⁸ COUFALOVÁ, Bronislava. § 304 [Pytláctví]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

v příčinné souvislosti i s hodnotou zvěře či ryb, kdy postačí, že je pachatel s touto okolností srozuměn.¹²⁹ Pokud se osoba dopustí trestného činu uvedeného v odstavci prvním ust. § 304 TZ, bude potrestána odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.¹³⁰

Ve druhém odstavci § 304 TZ je zakotvena kvalifikovaná podstata tohoto trestného činu. Konkrétně je stanoveno, že *odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci bude pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného větší prospěch, c) spáchá-li takový čin jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost chránit životní prostředí, d) spáchá-li takový čin zvlášť zavrženíhodným způsobem, hromadně účinným způsobem nebo v době hájení, nebo e) byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.*¹³¹

Pojmem „větší prospěch“ trestní zákoník rozumí částku nejméně ve výši 100 000 Kč.¹³²

Poměrně specificky je zde přísněji potrestána osoba, která má zvlášť uloženou povinnost chránit životní prostředí. Tato povinnost může vyplývat přímo ze zákona (př. zákon o myslivosti, zákon o rybářství), ze zaměstnání, z úředního rozhodnutí či z jiného právního vztahu. Důležité je, že daná osoba vždy musí vědět, že takovou zvláštní povinnost má.¹³³

Zvlášť zavrženíhodný způsob lovu je takový lov, při kterém zvíře zažívá nadměrné utrpení a bolest.¹³⁴ Pro vysvětlení pojmu „hromadně účinný způsob lovu“ lze v otázce lovu ryb užít definici, kterou nám poskytuje zákon o rybářství. Dle tohoto zákona se jedná o způsob lovu ryb a vodních organismů v rybníkářství pomocí všech druhů sítí, vrší, lov prováděný prostřednictvím manipulace s vodou, lov pomocí různě konstruovaného technického zařízení nebo lov do stálého lovicího zařízení.¹³⁵ Nedovoleným hromadně účinným způsobem lovu je pak

¹²⁹ COUFALOVÁ, Bronislava. § 304 [Pytláctví]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

¹³⁰ § 304 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹³¹ § 304 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹³² § 138 odst. 1 písm. c) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹³³ COUFALOVÁ, Bronislava. § 304 [Pytláctví]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

¹³⁴ Tamtéž.

¹³⁵ § 2 písm. q) zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství).

např. užití výbušnin, jedů či elektrického proudu, přičemž tyto metody lze vztáhnout i na nedovolený lov zvěře.

Dobou hájení se rozumí specifické období v roce, ve kterém je zakázáno lovit zvěř či ryby z důvodu ochrany přirozeného rozmnožování těchto zvířat. Tato období stanovují vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 197/2004 Sb. a č. 245/2002 Sb.¹³⁶

Trestný čin pytláctví dle § 304 TZ je ve vztahu speciality k trestnému činu legalizace výnosů z trestné činnosti dle § 216 TZ a jednočinný souběh s tímto trestným činem je tedy vyloučen.¹³⁷

S pytláctvím se pojí ještě jeden specifický problém, který negativně ovlivňuje samotné pachatele. Maso pocházející z ulovené zvěře totiž nebývá veterinárně vyšetřeno, aby mohla být včas odhalena případná zdravotní závadnost tohoto masa. V případě konzumace takového masa, třeba ještě nedostatečně tepelně upraveného, může dojít k nakažení salmonelózou, TBC, boubelami tasemnic a dalšími nákazami.¹³⁸

¹³⁶ COUFALOVÁ, Bronislava. § 304 [Pytláctví]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

¹³⁷ COUFALOVÁ, Bronislava. § 304 [Pytláctví]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022.

¹³⁸ CHMELÍK, Jan. *Ekologická kriminalita a možnosti jejího řešení: vysokoškolská učebnice*. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-543-5. st. 76.

4. Novela trestních předpisů č. 114/2020 Sb.

Zákon uvedený pod číslem 114/2020 Sb., přijatý dne 3. března 2020 s účinností od 1. června 2020, představuje významnou změnu v trestněprávní ochraně zvířat. Návrh, jenž byl jakožto výsledek snahy skupiny poslanců z vícero politických stran a hnutí předložen 20. června 2018, vznikl na základě stále sílícího procesu dereifikace zvířat a inspirací mu byly i právní úpravy zabývající se ochranou zvířat v zahraničí. Za takový příklad lze uvést norskou právní úpravu, která pracuje s principem podpory úcty ke zvířatům a principem uznání vnitřní hodnoty zvířete. Podobnou tendenci lze pozorovat i v České republice, kde s účinností od 1. 11. 2017 byla zavedena novela veterinárního zákona ukládající povinnost chovatelům pěti a více fen se registrovat či povinnost soukromých veterinářů nahlásit podezření z týrání zvířat.¹³⁹ Zde vidíme, že snaha bojovat s rozšiřujícím se problémem množíren zde byla již delší dobu, ale zavedení registrační povinnosti zjevně nebylo dostatečné. Bylo potřeba toto „odvěcně“ pojetí zvířat vztáhnout i do trestního zákoníku, neboť jak již z této práce víme, k uznání zvířete jako smysly nadaného živého tvora odlišného od věci došlo až s přijetím nového občanského zákoníku v roce 2014, ovšem podoba trestního zákoníku byla přijata v roce 2009, a tudíž ani nemohla tuto změnu v právním nahlížení na zvířata reflektovat.

Důvodem změny právní úpravy byl i tlak veřejnosti mířící především na zpřísnění trestních sankcí ukládaných za trestný čin týrání zvířat dle § 302 TZ a dále na zavedení nové skutkové podstaty trestného činu, který by dokázal adekvátně postihovat činnost množíren. Tento zájem společnosti se pojí s medializováním případů krutého zacházení se zvířaty jak v rámci jednotlivců, tak i velkého množství zvířat uvězněných v množírenském byznysu. Do přijetí této novely totiž nebylo možné činnost množíren trestněprávně postihnout, pokud pachatel svým jednáním zároveň nenaplnil skutkovou podstatu trestného činu týrání zvířat dle § 302 TZ, potažmo zanedbání péče o zvíře z nedbalosti dle § 303 TZ.¹⁴⁰ Bojovníci za práva zvířat, státní zástupci, soudci a vůbec všichni, kteří nejsou vůči zvířatům lhostejní tak mohli cítit jistou bezmoc při vědomí, že osobu,

¹³⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 114/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 114/2020 Dz.

¹⁴⁰ PAVLOVIČOVÁ, Kristýna. *Ochrana zvířat v režimu trestního práva s ohledem na navrhovanou novelu trestního zákoníku*. In: Právní prostor [online] 29. 4. 2019 [cit. 17. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/ochrana-zvirat-v-rezimu-trestniho-prava-s-ohledem-na-navrhovanou-novelu-trestniho-zakoniku>

kteřá takovýmto krutým způsobem zachází se zvířaty není možné potrestat, neboť její jednání nelze plně podřadit pod žádný z do té doby existujících trestných činů.

Snahou navrhovatelů tedy bylo, aby ochrana zvířat poskytovaná trestním zákoníkem byla z pohledu hierarchie chráněných hodnot výraznější než např. ochrana majetku. Nová právní úprava si tak kladla za cíl umožnit kriminalizaci nezávažnějších přestupkových jednání v oblasti týrání zvířat jako trestných činů, upravit trestní sankce tak, aby více odpovídaly spáchanému trestnému činu a v neposlední řadě důrazněji reagovat na problematiku množírén. Tento vytyčený záměr se v návrhu promítl ve třech základních bodech a těmi jsou:

- Rozšíření skutkové podstaty TČ týrání zvířat a s tím související zpřísnění možných sankcí
- Zavedení nového druhu trestu – zákaz chovu a držení zvířat
- Zavedení nové skutkové podstaty trestného činu – chov zvířat v nevhodných podmínkách.

Z pohledu historického vývoje jednotlivých trestních předpisů se jedná již o třicátou první novelu trestního zákoníku a desátou novelu zákona o odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Novelu trestního řádu se v průběhu let již přestaly počítat.¹⁴¹

4.1. Změny trestního zákoníku

V následující podkapitole si podrobně rozebereme veškeré změny, které zákon č. 114/2020 Sb., přinesl do trestního zákoníku a současně si rozebereme důvody, které k zavedení těchto konkrétních změn vedly.

4.1.1. Trestný čin týrání zvířat

První rozebíranou změnou, kterou tato novela přinesla, byla změna samotné základní skutkové podstaty trestného činu týrání zvířat zakotveného v § 302 TZ. V předchozí kapitole již bylo zmíněno, že do přijetí této novely bylo pro naplnění skutkové podstaty trestného činu týrání zvířat zapotřebí, aby k němu došlo buď zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem, nebo „jen“ surovým nebo trýznivým způsobem veřejně či na místě veřejnosti přístupném.¹⁴² Osobně mi vždy tato formulace připadala nelogická, neboť chráněným zájmem je v tomto

¹⁴¹ JELÍNEK, Jiří. *K nové trestněprávní ochraně zvířat aneb trefit kozla*. In: Advokátní Deník [online] 19. 8. 2020 [cit. 17. 3. 2023]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/08/19/k-nove-trestnepravni-ochrane-zvirat-aneb-trefit-kozla/>

¹⁴² § 302 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění účinném do 31. 5. 2020.

případě život a zdraví daného zvířete a toto zvíře bude trpět úplně stejně bez ohledu na to, zda k činu dojde veřejně či nikoliv. Požadavek „zvlášť“ surového či trýznivého způsobu provedení při absenci veřejnosti tedy vždy byl dle mého názoru nadbytečný a umožňoval pachatelům dopouštět se krutého zacházení se zvířaty takřka beztrestně, respektive bez obavy z potrestání prostředky trestního práva.

Nyní již ke kriminalizaci jednání jako trestného činu postačí týrání surovým nebo trýznivým způsobem, přičemž původní doplňující okolnosti základní skutkové podstaty se přesunuly do skutkových podstat privilegovaných (viz předchozí kapitola). Výsledkem tak je úprava hranice mezi trestným činem a přestupkem tak, aby větší množství případů bylo možné postihnout v řízení trestním a nikoli přestupkovém.¹⁴³ Pokud bychom ale porovnali výskyt této kriminality před účinností této novely a po ní, zjistili bychom, že počet případů řešených v jednotlivých letech se příliš nemění, ačkoli právě vzhledem k rozšíření skutkové podstaty TČ týrání zvířat by se to dalo očekávat. Kupříkladu v roce 2019 bylo trestně stíhaných 38 osob, z toho 37 bylo obžalovaných, v roce 2020 to bylo 46 osob trestně stíhaných a 41 obžalovaných a v roce 2021 se jednalo o 30 trestně stíhaných osob a z toho 29 obžalovaných.¹⁴⁴ Vidíme, že čísla se tedy nijak rapidně nemění, z porovnání let 2019 a 2021 by se dalo i říci, že výskyt této kriminality na poli trestním klesá, což se na první pohled může jevit jako pozitivní zpráva, nicméně vyvstává z toho otázka, zda je to tím, že v tomto případě trestní právo správně plní svou preventivní funkci nebo tím, že i současné pojetí trestného činu týrání zvířat stále obsahuje mezery, které pachatelům umožňují vyhnout se trestnímu stíhání a tzv. si to „odbyť“ pokutou.

V rámci úpravy znění tohoto trestného činu došlo ještě k další, s tím související a významné změně, a to je zpřísnění trestních sankcí za tento čin ukládaných. Ačkoli přijaté znění zákona č. 114/2020 Sb. muselo projít v tomto ohledu jistými úpravami, kdy došlo ke snížení horní hranice trestní sazby odnětí svobody za týrání zvířat podle odstavce třetího § 302 TZ z původně navrhovaných

¹⁴³ KUBÍKOVÁ, Gabriela. *K novele trestního zákoníku zpřísnující tresty za týrání zvířat*. České právo životního prostředí [online] Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, z. s. 2/2020. 142 (46) [cit. 18. 3. 2023]. ISSN 1213-5542. Dostupné z: https://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_56.pdf

¹⁴⁴ Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2021. Nejvyšší státní zastupitelství [online] 4 NZN 501/2022. 449 (403) [cit. 18. 3. 2023]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2022/07/Zo%C4%86_2021_tabulkov%C3%A1_%C4%8D%C3%A1st_I.pdf

osmi let na šest, stále se jedná o trestní sazby poměrně vysoké, důsledkem čehož se podařilo zařadit nejzávažnější projevy tohoto trestného činu do kategorie zločinů. Důvodem toho kroku byl i fakt, že s ohledem na ustanovení § 55 odst. 2 TZ je omezená možnost uložit nepodmíněný trest odnětí svobody za trestně činy, u nichž horní hranice trestní sazby odnětí svobody nepřevyšuje pět let. Počet odsouzených k nepodmíněnému trestu tak byl do přijetí této novely velmi nízký, kdy soudci tento trest ukládali zejména na základě bohaté trestní minulosti pachatele, přitom přístup člověka ke zvířatům vypovídá něco o jeho osobnosti a násilnické chování se tak může projevit nejen ve vztahu ke zvířatům, ale i k lidem.¹⁴⁵

Pokud se tedy nejednalo o pachatele – recidivistu, bylo mnohem složitější nalézt zákonné důvody pro uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody namísto některého z alternativních. Další důvod, pro který soudci nemohli ukládat přísnější tresty, souvisí s celou koncepcí trestného činu týrání zvířat, kdy pokud již v základní skutkové podstatě je jako znak uveden „zvlášť surový nebo trýznivý způsob“, nelze tuto skutečnost znovu připočítat v rámci přitěžujících okolností. To znamená, že ať už byl čin proveden jakkoli brutálně a chladnokrevně, nemohl to být důvod pro užití přísnějšího trestu. To stejné platilo i v případě způsobení smrti zvířete, což bylo předpokladem pro naplnění kvalifikované skutkové podstaty uvedené v odstavci druhém tehdejšího znění § 302 TZ, a tudíž tato okolnost opět nemohla být podruhé zohledněna při úvahách o druhu a výši trestu. Povýšení tohoto trestného činu alespoň v některé jeho podobě do kategorie zločinů tak bylo nutné pro odpadnutí těchto zákonných překážek.¹⁴⁶

Zároveň i stanovená dvouletá dolní hranice v třetím odstavci § 302 TZ poukazuje na závažnost daného činu, když je tím značně omezena možnost rozhodnout trestním příkazem bez projednání věci dle § 314e zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu.¹⁴⁷ Pachatel je tak vystaven určitému tlaku okolí, když je

¹⁴⁵ KUBÍKOVÁ, Gabriela. *K novele trestního zákoníku zpřísnující tresty za týrání zvířat*. České právo životního prostředí [online] Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, z. s. 2/2020. 142 (46) [cit. 18. 3. 2023]. ISSN 1213-5542. Dostupné z: https://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_56.pdf

¹⁴⁶ ULRICHOVÁ, Jana. *Trýznění ani smrt tyranům nepřitěžují, bez zpřísnění zákonů to nepůjde, varuje soudce*. In: Blesk.cz [online] 17. 4. 2019 [19. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-blesk-tlapky/603617/tryzneni-ani-smrt-tyranum-nepritezuji-bez-zprisneni-zakonu-to-nepujde-varuje-soudce.html>

¹⁴⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 114/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 114/2020 Dz.

nucen čelit konfrontaci se svými činy před soudem v hlavním líčení, tudíž tuto změnu vnímám velice pozitivně.

4.1.2. Trest zákazu držení a chovu zvířat

Z pohledu trestních sankcí nebyla tato novela významná jen pro své zpřísnění tzv. univerzálního trestu v podobě odnětí svobody, nýbrž i proto, že zavedla zcela nový druh trestu – zákaz držení a chovu zvířat – který byl začleněn pod písm. h) do § 52 odst. 1 TZ. Již z názvu vyplývá, že se jedná o specifický druh trestu ukládaný za trestné činy páchané na zvířatech, což opět dokládá zvýšený zájem na ochraně zvířat. Tento trest spočívající v zákazu držení, chovu a péči o zvíře může být uložen v případě fyzické osoby až na deset let, a to za jakýkoli trestný čin spáchaný v souvislosti s držením, chovem nebo péčí o zvíře, přičemž ho lze uložit buď vedle jiného trestu, nebo i samostatně, pokud vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.¹⁴⁸ Může být uložen jak fyzické osobě, tak právnické osobě, přičemž zde je délka trestu stanovená až na dvacet let.¹⁴⁹ Ustanovení § 53 odst. 2 TZ dále hovoří o tom, že tento trest lze uložit samostatně i tehdy, když zákon výslovně za některý trestný čin tento trest nestanoví.

Do doby výkonu tohoto trestu se nezapočítává doba výkonu trestu odnětí svobody. Naopak se však započítává doba, po kterou pachatel před právní mocí rozsudku na základě rozhodnutí nebo opatření orgánu veřejné moci nesměl již ta zvířata, která jsou předmětem zákazu, držet nebo chovat anebo o ně pečovat. Stejně tak se započítává i ta doba, po kterou se pachatel zavázal zdržet se držení, chovu nebo péče o zvířata pro účely podmíněného odložení podání návrhu na potrestání nebo podmíněného zastavení trestního stíhání.¹⁵⁰ Tento trest se řadí mezi ty trestní sankce, po jejímž vykonání se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen.¹⁵¹

Důvodem pro zavedení nového druhu trestu byla potřeba vyplnit mezeru v zákoně, když jiné druhy trestů svou definicí neumožňovaly jejich uplatnění

¹⁴⁸ § 74a zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹⁴⁹ § 20a zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

¹⁵⁰ § 74b odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹⁵¹ § 74b odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

v některých situacích, v nichž je objektem trestného činu právě zvíře. Takovými jinými druhy trestů máme na mysli trest zákazu činnosti a trest propadnutí věci.¹⁵²

Trest zákazu činnosti se vztahuje na výkon určitého zaměstnání, povolání nebo funkce nebo takové činnosti, ke které je třeba zvláštního povolení, nebo jejíž výkon upravuje jiný právní předpis.¹⁵³ Z takto nastavených podmínek je patrné, že tento druh trestu nelze uložit v případech, kdy pachatel týrá zvíře například v zájmovém chovu, tedy když chov zvířat není zároveň pachatelovým zaměstnáním nebo podnikatelskou činností vyžadující zvláštní povolení.

Trest propadnutí věci zase směřuje k zajištění věci, která je výnosem z trestné činnosti a slouží především k tomu, aby bylo pachateli zamezeno v páchání další trestné činnosti. Není tedy primárně určen jako ochrana dané věci tak, jak je tomu potřeba v případě nutnosti odebrat týrané zvíře od pachatele.¹⁵⁴ Tento trest by tak mohl připadat v úvahu jen v případech množíren, kde se uplatní na zvíře získané reprodukcí, nicméně to ani zdaleka nepokrývá všechna trestněprávní jednání, kterých se pachatelé na zvířatech dopouští a kdy je nutné mít možnost tato zvířata odebrat a tím je ochránit.

Z důvodové zprávy k rozebírané novele zákona navíc vyplývá, že podobná speciální trestní sankce je v Evropě poměrně běžná, kdy trest zakazující chov zvířat a další aktivity s nimi související zná například estonská či německá právní úprava.¹⁵⁵

4.1.3. Trestný čin chov zvířat v nevhodných podmínkách

Jak již bylo zmíněno, jedním z důvodů přijetí zákona č. 114/2020 Sb. bylo reagovat na negativní jev množíren a postihnout tak na úrovni trestního práva nezodpovědné rozmnožování štěňat, koťat a dalších zvířat, jejich držení v naprosto nevyhovujících podmínkách a nedostatečnou péči o mláďata i jejich matky. Jak již bylo zmíněno, Česká republika zastává přední příčky v exportu štěňat do Evropy a vysloužila si tak přívlastek „ráj množíren“. To samo o sobě poukazuje na fakt, že legislativa v této oblasti v České republice značně

¹⁵² Důvodová zpráva k zákonu č. 114/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 114/2020 Dz.

¹⁵³ § 73 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹⁵⁴ PAVLOVIČOVÁ, Kristýna. *Trest zákazu držení a chovu zvířat*. Trestněprávní revue [online] 2021, č. 1, s. 23-26 [cit. 19. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgfpxi4s7gfpxgxzsgm&rowIndex=0#>

¹⁵⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 114/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 114/2020 Dz.

pokulhávala a bylo nutné učinit kroky k nápravě.¹⁵⁶ Tento nově zavedený trestný čin byl detailně rozebrán v předchozí kapitole, nicméně zde se zaměřím na popsání samotné problematiky množiren.

Množírnu lze popsat jako místo s vysokou koncentrací zvířat žijících v nevhodných hygienických podmínkách, není jim poskytnuta potřebná péče, samice jsou neustále nuceny k plození dalších mláďat a to již od velmi mladého věku a často dochází i k mezigeneračnímu křížení, což pak má za následek rozvoj řady vad u takto narozených mláďat.¹⁵⁷ Aktuálně již lze nalézt zákonnou definici množírny v ZOZT, který říká, že množírnou je „zařízení, včetně bytu, ve kterém jsou chováni a rozmnožováni psi nebo kočky v nevhodných podmínkách, které způsobují jejich utrpení, a ve větším počtu, který jim neumožňuje uspokojovat jejich fyziologické, biologické nebo etologické potřeby“.¹⁵⁸

Jedná se tedy o zcela zavrženíhodné zacházení se zvířaty, ve kterém samice zvířat figurují jako pouhý zdroj příjmů a jsou opakovaně připouštěny tak dlouho, dokud jim to jejich fyzický stav dovolí. Potomek narozený v takovýchto podmínkách trpí nejen nedostatkem péče, ale i různými vrozenými vadami vzniklými nezodpovědným křížením. Takové vady jsou však potencionálním zájemcům zatajeny a v konečném důsledku dochází k uvedení zákazníků v omyl, který pak vyvolává další negativní dopad na kupujícího, který musí vynaložit značné náklady na veterinární péči takového zvířete, což však mnohdy i přes snahu veterináře končí smrtí takto pořízeného mazlíčka.¹⁵⁹

S touto problematikou se stát snaží bojovat již léta nejen prostředky trestního práva. Proto např. novelou veterinárního zákona, zákonem č. 368/2019 Sb., došlo k rozšíření oznamovací povinnosti chovatelů psů samičího pohlaví z chovatelů chovajících pět a více fen na chovatele chovající již jen tři a více fen

¹⁵⁶ ULRICHOVÁ, Jana. VANÍČEK, David. LANG, Kateřina. *Proč je Česko rájem množiren? Tohle se u nás dělá špatně*. In: Blesk.cz [online] 17. 3. 2019 [cit. 19. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-blesk-tlapky/599252/proc-je-cesko-rajem-mnoziren-tohle-se-u-nas-dela-spatne.html>

¹⁵⁷ KUBÍKOVÁ, Gabriela. *K novele trestního zákoníku zpřísnující tresty za týrání zvířat*. České právo životního prostředí [online] Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, z. s. 2/2020. 142 (48) [cit. 19. 3. 2023]. ISSN 1213-5542. Dostupné z: https://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_56.pdf

¹⁵⁸ § 7a odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

¹⁵⁹ KORÍNEK, Štěpán. *Posílení ochrany zvířat v reflexi trestného činu „chov zvířat v nevhodných podmínkách“*. Trestněprávní revue [online] 2022, č. 2, s. 85-92 [cit. 19. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgipxi4s7gipxgxygu&groupIndex=0&rowIndex=0>

starších 12 měsíců.¹⁶⁰ Bohužel toto opatření neplní řádně svůj účel, neboť osoby vydávající na množení zvířat často nutí fenu mít mláďata ještě před dovršením jednoho roku života a ještě před tímto časovým limitem ji zároveň prodají, nebo jednoduše předstírají, že každý člen rodiny vlastní část psů a tudíž samostatně ani jeden nevlastní více než tři feny.¹⁶¹ Se zavedením nového trestného činu chov zvířat v nevhodných podmínkách dle § 302a TZ došlo alespoň k zaplnění mezery v trestním právu, které toto trestuhodné chování do té doby nepostihovalo, a tudíž pro alespoň nějaké potrestání pachatele prostředky trestního práva muselo být prokázáno spáchání trestného činu týrání zvířat dle § 302 TZ či zanedbání péče o zvíře z nedbalosti dle § 303 TZ. Lze však pocítit, že ani jeden z uvedených činů není přílehavý pro řadu důkazních situací, které při odhalení množírny vyvstanou. Zavedení specifického trestného činu by tedy mělo zjednodušit odhalování a řádné potrestání pachatelů této trestné činnosti a především zlepšit preventivní funkci trestního práva. Do té doby se totiž mnozí pachatelé pravděpodobně neobávali případného trestního postihu, když neexistoval žádný trestný čin takto přímo zaměřený na jejich činnost.

Množírnský byznys je přitom jedním z nejzávažnějších projevů týrání zvířat, jak z důvodu zmíněných zruďných životních podmínek, tak i z důvodu organizovanosti celé činnosti. Dále se s tímto činem pojí i daňové úniky, které vzhledem k výdělečnosti této činnosti dosahují velmi vysokých částek. S ohledem na značnou výdělečnost tohoto byznysu jsou ukládané správní pokuty v průměrné výši do 20 000 Kč naprosto směšné a neúčinné. Díky zakotvení osmileté a desetileté horní hranice trestu odnětí svobody u kvalifikovaných skutkových podstat tohoto trestného činu navíc může dojít k využití tzv. operativně pátracích prostředků jako je odposlech, díky kterému dojde ke zefektivnění odhalování této trestné činnosti. Především však zavedení tohoto trestného činu umožňuje pachatele adekvátně potrestat, když již není nutné se soustředit na prokázání TČ týrání zvířat. Tento nový trestný čin nahrává snazšímu usvědčení ze spáchání trestného činu a eliminuje tak možnost pachatele vyhnout se trestní odpovědnosti. Kupříkladu v roce 2018 byl medializován případ odhalení množírny, ve které se

¹⁶⁰ Čl. I bod 9 zákona č. 368/2019 Sb., § 4 odst. 5 zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon).

¹⁶¹ JANOUŠ, Václav. *Množírny psů a koček se zákonu smějí, mají prosté figle, jak ho obejít*. In: iDNES.cz [online] 2. 8. 2019 [cit. 19. 3. 2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/mnozirnna-chov-psu-kocek-novela-zakona-ministerstvo-zemedelstvi.A190801_121052_domaci_knn

nacházelo 218 psů ve velmi špatném stavu a v naprosto katastrofálních podmínkách, nicméně bez existence trestného činu postihující činnost množiren bylo v podstatě nemožné pachatele řádně potrestat, neboť k tomu neexistovaly potřebné prostředky. Výsledkem tedy byl pouze podmíněný trest v délce trvání dva roky, přičemž mnohé případy nedospěly ani do této fáze, když došlo ke konstatování, že daný skutek není trestným činem a věc se vyřídila pouze už zmiňovanou neefektivní pokutou ve správním řízení.¹⁶² Snahou navrhovatelů při předkládání návrhu zákona č. 114/2020 Sb. tedy bylo, aby se takové situace již neopakovaly a stát při trestání těchto pachatelů již neměl tak svázané ruce. Zároveň tímto krokem stát dává jasně najevo závažnost celého množirenského byznysu, dává tím signál, že se vůči tomuto zavrženíhodnému chování jasně vymezuje, když jej zařadil mezi trestné činy a snaží se tak se svou reputací „ráje množiren“ bojovat.

Bohužel je však nutné zdůraznit, že bez ohledu na dokonalost či nedokonalost našeho trestního práva, určitá míra kriminality zde bude vždy, avšak v tomto případě možná více než kde jinde platí, že na míře výskytu tohoto kriminálního chování se podílí každý jednotlivý člověk sám svým rozhodnutím. Každý se totiž může rozhodnout, odkud si svého mazlíčka pořídí.

A jak tedy při koupi poznat takovou množírnu? První varovný signál často přichází již při čtení samotného inzerátu na některé z bazarových stránek. Pokud se například v textu inzerátu objeví slovní spojení typu „nové plemeno“ či „speciální miništěňátko“, je to lež a pouhá snaha množitelů, jak zamaskovat fakt, že štěně nevypadá tak, jak by vypadat mělo. Další velmi častou taktikou je domluvit se se zájemcem na schůzce mimo místo, kde zvířata chová (např. parkoviště). Takto si množitel udrží určitou anonymitu a především zájemce nemá možnost vidět prostředí, ve kterém zvíře vyrůstá, a ani jeho rodiče. Na něco takového by zájemce nikdy absolutně neměl přistoupit. Jednak je to jasný signál, že se s největší pravděpodobností jedná o množírnu, nicméně i kdyby tomu tak nebylo, každý člověk pořizující si mazlíčka by měl mít zájem na tom vidět prostředí, kde žije.¹⁶³ I přesto, že tento požadavek řadu množitelů zaskočí, jsou i

¹⁶² PLICKA, Robert. *Novela trestního zákoníku nejen zpřísnění trestů za týrání zvířat* (prezentace). In: hlaszvirat.cz [online] 26. 3. 2020 [cit. 20. 3. 2023] Dostupné z: <https://www.hlaszvirat.cz/kampane/14-novelizace-trestniho-zakoniku-zprisneni-trestnich-sazeb-za-tyrani-zvirat>

¹⁶³ ŠTĚPÁŘOVÁ, Tereza. *Jak poznat psa z množírny? Pojmy jako „speciální miništěně“ nebo „nadpočetné“ jsou varování*. In: LIDOVKY.CZ [online] 12. 8. 2018 [cit. 20. 3. 2023]. Dostupné z:

tací, kteří jsou na tyto situace připraveni. Může se proto stát, že např. nabízené kotě ukazují v naaranžovaném bytě, kde údajně celou dobu žije, ačkoli realita je taková, že se narodilo v otřesných podmínkách množírny.¹⁶⁴ V tomto případě je dobré nejen zvíře samozřejmě důkladně prohlédnout ale i pozorovat, jak se v daném prostředí chová, zda se chová „jako doma“ nebo je vystrašené. Pokud se v bytě nachází i jeho údajná matka (což pravděpodobně nebude příliš běžné), opět je dobré prověřit, zda se skutečně o matku mláděte jedná nebo zda je takto naaranžovaná i ona, neboť skutečná matka je ve zbídačeném stavu zavřená v kleci na úplně jiném místě. V neposlední řadě je vhodné pozorovat, jak se nabízené zvíře chová i k samotnému prodávajícímu.

Je důležité si uvědomit, že množírny spoléhají na nevědomost zájemců, kdy vůči jejich trikům budou nejspíše úplně imunní zkušení chovatelé, ale lidé bez zkušeností se zvířaty již nemusí. Pokud se tedy takový člověk nechá zlákat pochybným inzerátem a přehlédne veškeré předchozí zmíněné varovné signály, pak již množitel často operuje se soucitem zájemce. Ve chvíli, kdy zájemce uvidí, v jakém stavu nabízené zvíře je, často pochopí, že se možná bude jednat o zvíře z množírny, zkrátka zvíře vyrůstající ve velmi špatných podmínkách – a je mu ho líto.¹⁶⁵ V některých případech se dokonce množitel nezdráhá zájemce odvést i do samotné množírny, kde jsou tito zájemci přímými svědky tohoto trestného činu, a přesto si zvířata z takových podmínek koupí. Proč? Je jim jich líto.¹⁶⁶ Zde je ale nutné si uvědomit, že zakoupením zvířat z těchto podmínek docílí jediného a tím je podpora tohoto děsivého byznysu. Jak již bylo psáno výše, zvíře může (a nejspíše bude) mít spoustu zdravotních problémů, které v tom lepším případě budou nového majitele stát pouze nemalé finanční výdaje na jeho léčbu, ale v horším případě tato snaha zvíře zachránit může stejně skončit jeho smrtí v důsledku jeho velmi špatného stavu.

https://www.lidovky.cz/relax/domaci-mazlicci/jak-poznat-psa-z-mnozirnny-pojmy-jako-specialni-ministene-nebo-nadpocetne-jsou-varovani.A180809_103006_In_domov_ele

¹⁶⁴ JANOUŠ, Václav. *Množírny psů a koček se zákonu směji, mají prostě figle, jak ho obejít*. In: iDNES.cz [online] 2. 8. 2019 [cit. 20. 3. 2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/mnozirnna-chov-psu-kocek-novela-zakona-ministerstvo-zemedelstvi.A190801_121052_domaci_knn

¹⁶⁵ ZVONKOVÁ, Gabriela. *Jaké jsou praktiky množitelů? Lhání, podvody a lhostejnost k utrpení*. In: CNN Prima NEWS [online] 4. 11. 2019 [cit. 20. 3. 2023]. Dostupné z: <https://cnn.iprima.cz/jake-jsou-praktiky-mnozitelu-lhani-podvody-a-lhostejnost-k-utrpeni-1471>

¹⁶⁶ ZVONKOVÁ, Gabriela. *Množírny zvířat v Česku: Pořízení mazlíčka rychle, levně a bez otázek podporuje koloběh utrpení*. In: zoom.iprima.cz [online] 18. 8. 2021 [cit. 20. 3. 2023]. Dostupné z: <https://zoom.iprima.cz/zajimavosti/mnozirnny-zvirat-cesko>

Jediným skutečně efektivním řešením tohoto problému tak zůstává edukace veřejnosti tak, aby lidé zvířata pocházející z takovýchto podmínek nikdy nekupovali, neboť dokud bude hrát jedinou roli v jejich rozhodování rychlost a cena, a tedy stále bude poptávka, bude také nabídka. Lidé by vždy měli mít na paměti, že záchranou jednoho zvířete z těchto podmínek podpoří utrpení tisíců dalších, neboť tím nevědomky podpořili i celý tento byznys.

4.2. Změny trestního řádu

Změna trestního řádu (dále také TR) souvisí se zavedením nového druhu trestu zákazu držení a chovu zvířat, neboť bylo potřeba upravit výkon a kontrolu tohoto trestu. Výkon trestu je procesně upraven v ust. § 350aa TR. Předseda senátu má povinnost rozhodnout po právní moci rozsudku, jímž byl uložen tento druh trestu, o započtení doby, po kterou již odsouzenému bylo před nabytím právní moci odsuzujícího rozsudku fakticky zamezeno držet a chovat zvířata, do doby výkonu uloženého trestu.¹⁶⁷ Předseda senátu o tomto rozhoduje formou usnesení, proti kterému je přípustná stížnost, přičemž odsuzujícím rozsudkem chápeme i schválenou dohodu o vině a trestu či trestní příkaz. Omezující rozhodnutí soudu či orgánu veřejné moci se musí týkat činnosti, která je v příčinné souvislosti s činností, která je předmětem odsuzujícího rozsudku. V opačném případě nemůže k započtení doby dojít.¹⁶⁸

Trestní řád odsouzenému dává možnost požádat o stanovení přiměřené lhůty k zajištění péče o zvíře, které je předmětem trestu zákazu držení a chovu zvířat, přičemž předseda senátu může tuto lhůtu na návrh odsouzeného i opakovaně prodloužit. V tomto případě má přípustná stížnost i odkladný účinek.¹⁶⁹ Dle mého názoru se však jedná o ustanovení poněkud liché, neboť těžko si dokáží představit situaci, kdy pachatel zachází se zvířaty takovým způsobem, že svým jednáním naplní některou skutkovou podstatu trestného činu vztahujícího se ke zvířatům, ale po odsouzení bude mít náhlý zájem na zajištění péče o tato zvířata. Takový pachatel evidentně vykazuje rysy určité lhostejnosti ke zvířatům, když jeho počínání dosáhlo intenzity trestného činu, neboť kdyby měl zájem na zajištění péče o předmětné zvíře, může ji zajistit předtím, než celá věc

¹⁶⁷ § 350aa odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

¹⁶⁸ PAVLOVIČOVÁ, Kristýna. *Trest zákazu držení a chovu zvířat*. *Trestněprávní revue* [online] 2021, č. 1, s. 23-26 [cit. 20. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgfpxi4s7gfpxgzsgm&rowIndex=0#>

¹⁶⁹ § 350aa odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

skončí v trestním řízení. Na druhou stranu nutno podotknout, že trest zákazu držení a chovu zvířat se vztahuje na všechna zvířata. Může tedy vyvstat situace, kdy se pachatel dopustí trestného činu např. v rámci chovu skotu, ale zároveň bude ještě chovat psa, o kterého se bude řádně starat a na zajištění jeho péče bude mít zájem. Tutu situaci, kdy pachatel bude mít pozitivní vztah k jednomu druhu zvířete, a tak trístní k jinému, však považuji za zcela výjimečnou.

Jakmile se stane rozhodnutí o výkonu tohoto trestu vykonatelné, zašle předseda senátu jeho opis krajské veterinární správě, v jejímž obvodu odsouzený bydlí nebo se zdržuje nebo pracuje. Pokud odsouzený vykonává zaměstnání, v rámci kterého pečuje o zvířata, která jsou předmětem zákazu držení a chovu zvířat, nebo s nimi pracuje, informuje předseda senátu též organizaci, u které je odsouzený v pracovním či jiném poměru.¹⁷⁰

Z důvodové zprávy k zákonu č. 114/2020 Sb. vyčteme, že kontrola výkonu a dodržování tohoto trestu měla být původně svěřena pracovníkům Probační a mediační služby z důvodu jejího většího provázání s trestním řízením, nicméně z dikce zákona je patrné, že nakonec byla kontrola svěřena krajské veterinární správě. Krajská veterinární správa je oprávněna za tímto účelem provádět namátkovou kontrolu obydlí, jiných prostor a pozemků, které odsouzený vlastní nebo užívá anebo kde se zdržuje. Odsouzený je pak povinen tento zásah do soukromí strpět a umožnit povolnému pracovníkovi přístup. Pokud bude odhaleno porušení zákazu odsouzeným, sdělí krajská veterinární správa toto zjištění bezodkladně Policii České republiky.¹⁷¹ Důsledkem porušení trestu zákazu držení a chovu zvířat může být zahájení nového trestního stíhání pro trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle ust. § 337 odst. 1 písm. f) TZ.

4.3. Změny zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Novela zakotvující zcela nový druh trestu a zcela nový trestný čin se pochopitelně musela dotknout i ZTOPO, neboť se musela vypořádat s tím, jakým způsobem se tyto změny dotknou právnických osob. Z tohoto důvodu bylo rozšířeno ust. § 15 odst. 1 ZTOPO, kam pod písmenem f) přibyl trest zákazu

¹⁷⁰ § 350ab odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

¹⁷¹ § 350ab odst. 2 a 3 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

držení a chovu zvířat. Podmínky ukládání tohoto trestu právnickým osobám pak byly stanoveny v ust. § 20a ZTOPO v takové podobě, že soud může tento druh trestu uložit až na dvacet let, pokud se právnická osoba dopustila trestného činu v souvislosti s držením, chovem nebo péčí o zvíře.

Co se týká nového trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách, ust. § 7 ZTOPO vyjmenovává trestné činy, kterých se právnická osoba ze své povahy nemůže dopustit. Tím, že v tomto ohledu k žádné změně nedošlo, lze konstatovat, že právnická osoba se tohoto trestného činu může dopustit také.

4.4. Kritika přijaté právní úpravy

Žádná nová právní úprava se neobejde bez kritiky a jinak tomu nebylo ani v době diskutování a následného přijetí zákona č. 114/2020 Sb.

Jedním z předmětů kritiky je vůbec potřebnost nové právní úpravy na poli trestního práva. Trestní právo je prostředkem ultima ratio a jako takové by mělo společnost chránit jen před těmi nejnebezpečnějšími jevy ve chvíli, kdy ochrana poskytovaná jinými právními odvětvími je neúčinná.¹⁷² Myslím ale, že i s ohledem na výše uvedené problémy se sankcionováním pachatelů ať už za trestný čin týrání zvířat dle dřívějšího pojetí TZ, nebo za přestupek v rámci správního práva, je jasně patrné, že ochrana prostředky správního práva byla až zoufale nedostatečná. Přijatá novela měla za cíl především reagovat na problematiku množiren, která do té doby nebyla upravena vůbec a pokud sankce ukládané v rámci správního řízení se pohybovaly v rozmezí tisíců, max. desetitisíců korun, je nesmyslné předpokládat, že tato pokuta odradí pachatele od páchání trestné činnosti s několikanásobně vyšší ziskovostí.¹⁷³ Výše v této práci byly zmíněny i problémy, se kterými se soudci potýkali při stanovování druhu a výměry trestu za trestný čin týrání zvířat, tedy nejen že zaostávala úprava na poli správním, ale i ta na poli trestním. Argument potřebnosti nebo respektive nepotřebnosti nové právní úpravy tak dle mého názoru působí až jako výsměch právní ochraně zvířat, kdy jasně vidíme, že dosavadní právní úprava byla naprosto nedostatečná a pachatelé krutého zacházení se zvířaty se vyhýbali odpovědnosti.

¹⁷² JELÍNEK, Jiří. *K nové trestněprávní ochraně zvířat aneb trefit kozla*. In: Advokátní Deník [online] 19. 8. 2020 [cit. 20. 3. 2023]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/08/19/k-nove-trestnepravni-ochrane-zvirat-aneb-trefit-kozla/>

¹⁷³ PLICKA, Robert. *Novela trestního zákoníku nejen zpřísnění trestů za týrání zvířat* (prezentace). In: hlaszvirat.cz [online] 26. 3. 2020 [cit. 20. 3. 2023] Dostupné z: <https://www.hlaszvirat.cz/kampane/14-novelizace-trestniho-zakoniku-zprisneni-trestnich-sazeb-za-tyrani-zvirat>

Koneckonců, kdyby dosavadní právní úprava byla dostatečná, nebyla by Česká republika přezdívaná rájem množíren. To, myslím, mluví vcelku za vše.

Druhým problematickým bodem je zpřísnění trestních sankcí u trestného činu týrání zvířat dle § 302 TZ i chovu zvířat v nevhodných podmínkách dle § 302a TZ, které bylo provedeno způsobem, jenž je označován za nesystémový. Bývá kritizováno, že zvíře je v některých případech chráněno více nežli člověk, kdy např. rozpětí trestní sazby uvedené v základní skutkové podstatě trestného činu týrání zvířat je vyšší než např. u trestného činu těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti (§ 147 odst. 1 TZ).¹⁷⁴ Ráda bych zde upozornila na ten do očí bijící fakt a sice, že zatímco TČ těžké ublížení na zdraví je spáchán nedbalostně, u TČ týrání zvířat jde o úmyslný trestný čin, což, jak jsem již zmiňovala, vypovídá o celkovém charakteru pachatele, a tudíž i nutnosti ochrany společnosti (a v tomto případě zvířat) před tímto pachatelem. Pokud je namítáno, že trestní sazba u TČ týrání zvířat (§ 302 odst. 1 TZ) je stejná jako u TČ ublížení na zdraví (§ 146 odst. 1 TZ), nevidím v této korelaci problém. Zvíře je vnímáno jako živý tvor pociťující bolest, tudíž nevidím důvod, proč by pachatel, který zvířeti ublíží surovým nebo trýznivým způsobem nemohl být potrestán stejně jako pachatel, který v mnohem menší míře ublíží jinému člověku. Oba objekty těchto trestných činů jsou schopny cítit bolest. Někdy je namítáno i to, že je vyšší trestní sankce u TČ týrání zvířat (§ 302 odst. 1 TZ) než u TČ porušování domovní svobody (§ 178 odst. 1 TZ). Zde je ovšem dle mého názoru již jasně patrné, že týrání zvířete, kdy dojde k poškození jeho zdraví, je závažnějším trestným činem než narušení domovní svobody, tedy určitého soukromí člověka a nelze proto jednoznačně uzavřít, že by se člověku bez ohledu na povahu trestného činu měla automaticky přiznávat vyšší ochrana v podobě vyšší trestní sankce. V případě trestních sankcí za trestné činy týrání zvířat a chov zvířat v nevhodných podmínkách navíc za zvýšením horní hranice trestní sankce stojí i možnost lépe využít prostředky, které orgánům činným v trestním řízení zákon nabízí. U TČ týrání zvířat je to možnost udělit nepodmíněný trest odnětí svobody a u TČ chovu zvířat v nevhodných podmínkách je to možnost využití odposlechů, tudíž toto rozhodnutí zákonodárců zvýšit trestní sazby naopak považuji za velice strategické.

¹⁷⁴ JELÍNEK, Jiří. *K nové trestněprávní ochraně zvířat aneb trefit kozla*. In: Advokátní Deník [online] 19. 8. 2020 [cit. 20. 3. 2023]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/08/19/k-nove-trestnepravni-ochrane-zvirat-aneb-trefit-kozla/>

Další hojně kritizovaný bod se vztahuje k trestu zákazu držení a chovu zvířat, konkrétně k té části, ve které trestní řád umožňuje krajské veterinární správě vstoupit do obydlí a jiných prostor a na pozemky odsouzeného. Tímto ustanovením dochází k prolomení zásady nedotknutelnosti obydlí stanovené v čl. 12 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Můžeme se setkat s názorem, že namísto krajské veterinární správy měla být kontrolou pověřena Probační a mediační služba, nicméně probačních pracovníků není dostatek ani na kontrolu trestu domácího vězení nebo zákazu činnosti, proto nelze očekávat, že by najednou mohli vykonávat některé další kontroly nad rámec již přidělených.¹⁷⁵ Navíc k prolomení zásady nedotknutelnosti obydlí dojde v každém případě, důležité tedy je, že dojde k naplnění účelu, pro který toto ustanovení vzniklo. Pokud bychom totiž chtěli chránit lidské soukromí i za cenu toho, že bychom museli tolerovat porušování zákona, zcela jistě by se nejednalo o správný a spravedlivý krok. Ostatně kolize těchto dvou zájmů činí značné potíže ve vícero situacích. Kupříkladu odhalení množírny v Kamenici nad Lipou předcházelo období několika dlouhých let, kdy se s problematickou majitelkou podezřelého objektu snažilo nejprve bojovat vedení města. To však nikdy nezískalo povolení k přístupu do obydlí a tak mezi prvotním upozorněním na možný problém a finálním zásahem policie, při kterém došlo k odebrání zvířat a k obvinění z týrání uběhlo neskutečných šestnáct let.¹⁷⁶ Urputná snaha chránit soukromí lidí tak může být často překážkou, která podporuje a prodlužuje utrpení jak zvířat, tak lidí.

Ukázkovým příkladem, že přijatá změna přináší kýžené výsledky je například případ fenky Molly, kterou se pachatel nejprve pokusil otrávit alkoholem, poté jí chtěl useknout hlavu mačetou, z čehož si fenka odnesla vážná poranění, a nakonec ji ponechal na pospas svému osudu na poli. Před přijetím této novely by pachatel, vzhledem k tomu, že šlo o dosud netrestanou osobu, s největší pravděpodobností obdržel pouze podmíněný trest, jak se ostatně domnívá i advokát a jeden z autorů novely Robert Plicka. Nicméně díky této změně bylo

¹⁷⁵ JELÍNEK, Jiří. *K nové trestněprávní ochraně zvířat aneb trefit kozla*. In: Advokátní Deník [online] 19. 8. 2020 [cit. 20. 3. 2023]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/08/19/k-nove-trestnepravni-ochrane-zvirat-aneb-trefit-kozla/>

¹⁷⁶ VOKÁČ, Martin. *Malé klece plné výkalů, zdi nasáklé močí. V domě hrůzy živořilo 212 psů*. In: iDNES.cz [online] 1. 2. 2018 [cit. 21. 3. 2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/tyrani-chov-psy-dum-vykal-y-zvire-kamenice-nad-lipou-veterina-policie-vysocina.A180201_132917_jihlava-zpravy_mv

konečně možné uložit trest nepodmíněný spolu s trestem zákazu držení a chovu zvířat.¹⁷⁷

Pokud bych měla nějakým způsobem shrnout a zhodnotit tuto novou právní úpravu, hodnotím ji veskrze pozitivně. Zavedená úprava bude mít jistě vliv na rozhodovací praxi soudů, kdy soudcům umožní udílení přílehavějších trestů. Zároveň se však stále ještě jedná o právní úpravu relativně novou, a tudíž ani nepopírám skutečnost, že se může v průběhu let ukázat, že ani tato právní úprava neplní správně svůj účel a možná tak bude vyžadována nějaká úprava již zavedených změn. Tak jako tak tím ale Česká republika vyjádřila svůj jasný postoj k této oblasti kriminality, což byl zcela jistě správný krok.

¹⁷⁷ RODRIGUEZ, Veronika. *Týraných zvířat jsou stovky: každých osm hodin lidé nahlásí jeden případ*. In: Zvířecí zprávy [online] 2. 9. 2021 [cit. 21. 3. 2023]. Dostupné z: <https://zvircezpravy.cz/tyranych-zvirat-jsou-stovky-kazdych-osm-hodin-lide-nahlasil-jeden-pripad/>

5. Orgány zajišťující ochranu zvířat

Orgánů dbajících na dodržování předpisů na ochranu zvířat je celá řada. Zákon na ochranu zvířat proti týrání přímo tyto orgány stanovuje, když říká, že jimi jsou:

- Ministerstvo zemědělství
- Státní veterinární správa
- Státní orgány příslušné ke schvalování projektů pokusů
- Ministerstvo vnitra a Ministerstvo obrany v rámci své působnosti
- Obecní úřady obcí s rozšířenou působností.¹⁷⁸

Dále sem lze řadit některé neziskové organizace (např. Svoboda zvířat) a spolky (např. Hlas zvířat) založené za účelem bránění práv zvířat, přičemž tyto organizace a spolky se ve větší či menší míře zapojují do vytváření aktuálního právního rámce ochrany zvířat. Svým způsobem sem můžeme řadit i soustavu soudů, které při rozhodování o přestupcích či trestných činech v oblasti porušování práv zvířat aplikují právní předpisy na jejich ochranu určené.

5.1. Ministerstvo zemědělství

Ministerstvo zemědělství projednává, koordinuje a kontroluje plnění úkolů v rámci ochrany zvířat a předkládá příslušným orgánům návrhy na nezbytná opatření. Dále také vede ústřední evidenci počtu užitých pokusných zvířat, uděluje oprávnění k chovu, dodávce a používání pokusných zvířat, uděluje akreditaci školicím pracovištím k pořádání kurzů na úseku ochrany zvířat proti týrání, provádí v těchto kurzech zkoušky a vede seznamy osob, které získaly osvědčení nebo třeba vydává písemné vyjádření ve schvalovacím řízení zoologických zahrad.¹⁷⁹

Ministr zemědělství jako svůj poradní orgán zřizuje Ústřední komisi pro ochranu zvířat. Předsedu a členy jmenuje po dohodě s ministrem životního prostředí ministr zemědělství, přičemž na výběru členů z řad odborníků se podílí i další státní orgány a právnické osoby zabývající se ochranou nebo chovem zvířat. Tento poradní orgán se člení na několik výborů, a to výbor pro ochranu

¹⁷⁸ § 19 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

¹⁷⁹ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Systém ochrany zvířat v ČR. In: Eagri.cz [online]. Ministerstvo zemědělství ČR: © 2009-2023 [cit. 21. 3. 2023]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/ochrana-zvirat/system-ochrany-zvirat-v-cr/>

hospodářských zvířat, výbor pro ochranu zvířat v zájmových chovech, výbor pro ochranu volně žijících zvířat a výbor pro ochranu pokusných zvířat.¹⁸⁰

Ministerstvo nadto dále zřizuje Výbor pro ochranu zvířat používaných pro vědecké účely. Výbor poskytuje poradenství státním orgánům příslušným ke schvalování projektů pokusů v oblasti získání, chovu a umístění pokusných zvířat, péče o ně a zaručuje, že jsou užívány osvědčené postupy při provádění pokusů.¹⁸¹

5.2. Státní veterinární správa

Státní veterinární správa (dále také SVSCR) je organizační složkou státu a správním úřadem s celostátní působností podřízená Ministerstvu zemědělství. Je tvořena Ústřední veterinární správou a krajskými veterinárními správami.¹⁸² Plní celou řadu úkolů stanovených veterinárním zákonem, jako je např. zpracovávání koncepcí ochrany zdraví zvířat a péče o zdravotní nezávadnost živočišných produktů, zpracovávání víceletých plánů kontrol dodržování právních předpisů v oblasti ochrany zvířat, vede již zmíněné registry chovatelů chovající tři a více psů samičího pohlaví starších 12 měsíců, rozhoduje o nařízení mimořádných veterinárních opatření, provádí prohlídku jatečných zvířat či vykonává státní veterinární dozor a vydává závazné pokyny k odstranění zjištěných nedostatků.¹⁸³ Jedná se tedy o velmi důležitý orgán z pohledu ochrany zvířat, neboť je často tím prvním, kdo odhaluje nedostatky v chovu zvířat a s tím možné spáchání trestného činu.

V poslední době musela SVSCR řešit problém související s probíhající válkou na Ukrajině, které se nedotýká jen lidí, jak by se na první pohled mohlo zdát, ale též zvířat. Kvůli riziku zavlečení nebezpečných nálezů tak bylo nutné vydat mimořádné veterinární opatření zakazující dovoz zvířat neznámého původu z Ukrajiny. Tento zákaz se nevztahoval na neobchodní přesuny zvířat, která doprovázela uprchlíky z Ukrajiny, a to konkrétně na maximálně 5 kusů psů, koček nebo fretek v zájmovém chovu, přičemž konkrétní podmínky včetně sankce za porušení stanovovalo mimořádné veterinární opatření ze dne 16. 3. 2022 Č. j.

¹⁸⁰ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Systém ochrany zvířat v ČR. In: Eagri.cz [online]. Ministerstvo zemědělství ČR: © 2009-2023 [cit. 21. 3. 2023]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/ochrana-zvirat/system-ochrany-zvirat-v-cr/>

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² § 47 odst. 1 a 4 zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon).

¹⁸³ § 48 a 49 zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon).

SVS/2022/037830-G. Jednalo se o zjednodušené podmínky oproti standardním dovozním požadavkům stanovených legislativou EU. SVSCR tuto mimořádnost ukončila dne 31. 1. 2023 v důsledku částečného stabilizování přílivu uprchlíků z Ukrajiny. Nyní tedy již i tato zájmově chovaná zvířata musí splňovat všechny dovozní podmínky včetně požadavku sérologického vyšetření na vzteklinu.¹⁸⁴

SVSCR každoročně vydává Výroční zprávu, která mapuje to nejdůležitější, co se v oblasti státního veterinárního dozoru stalo. I ona zmiňuje problematiku welfare zvířat jako stále silnější společenské téma. V roce 2021 provedli inspektoři více než 6 500 kontrol v této oblasti, přičemž z výsledků vyplývá, že procento zjištěných závad v chovech hospodářských zvířat mírně meziročně kleslo z 21 % na 19%, u zájmových zvířat zůstalo na předloňské úrovni 30%. V chovech hospodářských zvířat bylo provedeno 1962 kontrol, z toho v 396 případech byla zjištěna závada. Nejčastěji se jednalo o nevhodné podmínky chovu, omezování výživy a napájení, nezabezpečení nezbytných pomůcek či třeba úniky zvířat. V chovech zájmových zvířat bylo provedeno 2368 kontrol, z toho 746 se závadami, kdy se opět jednalo o podobné formy závad jako v chovu hospodářských zvířat. V útulcích a záchranných stanicích bylo provedeno celkem 159 kontrol, z toho v útulcích bylo objeveno 17 závad a v záchranných stanicích žádná.¹⁸⁵

Na ochraně zvířat se do značné míry podílí i laická veřejnost, která svými podněty může nasměrovat i kontrolu SVSCR. Jen na základě podnětů od občanů z celé České republiky bylo provedeno 2946 kontrol, přičemž většina takto oznámených nedostatků se týkala zvířat v zájmovém chovu. Nutno však podotknout, že ne vždy šlo o nějaké nedostatky v chovu zvířat, když neřídka kdy se jedná spíše o výsledek sousedských sporů, čímž takoví lidé v podstatě jen zbytečně zatěžují pracovníky SVSCR.¹⁸⁶

SVSCR předala celkem 532 podnětů obecním úřadům obcí s rozšířenou působností k projednání přestupků vyplývajících z porušení povinností uložených chovatelům, fyzickým a právnickým osobám na úseku ochrany zvířat. V pěti

¹⁸⁴ STÁTNÍ VETERINÁRNÍ SPRÁVA. *SVS ukončuje zjednodušený dovoz zájmových zvířat z Ukrajiny do ČR*. In: svscr.cz [online] 31. 1. 2023 [cit. 21. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/svs-ukoncuje-zjednoduseny-dovoz-zajmovych-zvirat-z-ukrajiny-do-cr/>

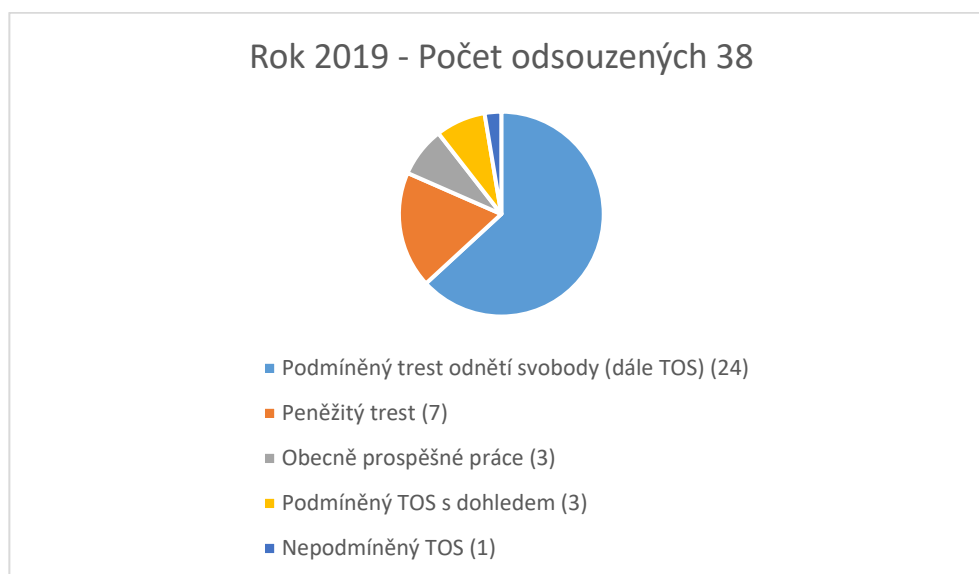
¹⁸⁵ STÁTNÍ VETERINÁRNÍ SPRÁVA. *Výroční zpráva Státní veterinární správy za rok 2021*. In: svscr.cz [online] 20. 5. 2022 [cit. 22. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/wp-content/files/dokumenty-a-publikace/Vyrocní-zprava-Statni-veterinari-spravy-za-rok-2021.pdf>

¹⁸⁶ Tamtéž.

případech vzniklo podezření ze spáchání trestného činu, přičemž ve třech případech se jednalo o chov psů, v jednom případě o chov skotu a v jednom případě se trochu překvapivě jednalo dokonce o psí zápasy.¹⁸⁷ Pro porovnání v roce 2020 SVSCR úřadům obcí s rozšířenou působností předala 673 podnětů a podezření ze spáchání trestného činu shledala ve 13 případech.¹⁸⁸

Ohledně povahy zjištěných nedostatků, často se jedná o nezvládnutí chovu a zanedbání péče vlivem nedostatku finančních prostředků, jindy jde ale spíše o lhostejnost, nezodpovědnost a neochotu porozumět jak příslušným právním předpisům, tak i samotným specifikům chovu daných zvířat.¹⁸⁹

Státní veterinární správa ovšem neodhalí všechny trestné činy páchané na zvířatech, proto pro lepší přehled a nastínění celkové situace, ve které se Česká republika v posledních letech nachází, níže přikládám některé statistické údaje o počtu odsouzených za nejtypičtější trestný čin týrání zvířat dle § 302 TZ v průběhu let 2019, 2020, 2021 a 2022. Tyto data vychází ze zohlednění všech skutkových podstat tohoto trestného činu, ovšem nejsou započteny případy souběhu s jinými trestnými činy.¹⁹⁰

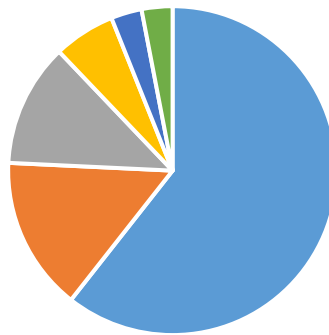
¹⁸⁷ STÁTNÍ VETERINÁRNÍ SPRÁVA. Výroční zpráva Státní veterinární správy za rok 2021. In: svscr.cz [online] 20. 5. 2022 [cit. 22. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/wp-content/files/dokumenty-a-publikace/Vyrocní-zprava-Statni-veterinarni-spravy-za-rok-2021.pdf>

¹⁸⁸ STÁTNÍ VETERINÁRNÍ SPRÁVA. Výroční zpráva Státní veterinární správy za rok 2020. In: svscr.cz [online] 25. 5. 2021 [cit. 22. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/wp-content/files/dokumenty-a-publikace/Vyrocní-zprava-Statni-veterinarni-spravy-za-rok-2020.pdf>

¹⁸⁹ STÁTNÍ VETERINÁRNÍ SPRÁVA. Výroční zpráva Státní veterinární správy za rok 2021. In: svscr.cz [online] 20. 5. 2022 [cit. 22. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/wp-content/files/dokumenty-a-publikace/Vyrocní-zprava-Statni-veterinarni-spravy-za-rok-2021.pdf>

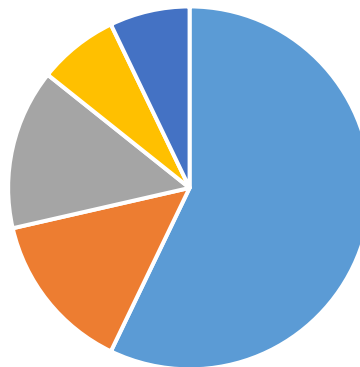
¹⁹⁰ Data za období let 2019 až 2022 pochází z aplikace jaktrestame.cz. Dostupné na JakTrestame.cz. Aplikace jaktrestame.cz [online] [cit. 22. 3. 2023]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here

Rok 2020 - Počet odsouzených 33

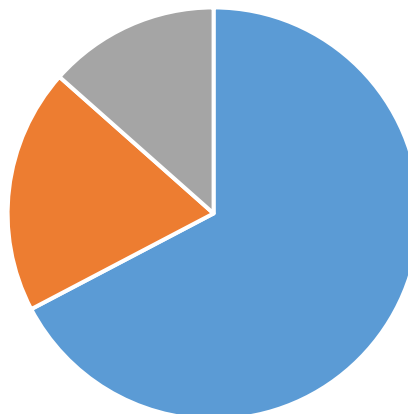
- Podmíněný TOS (20)
- Peněžitý trest (5)
- Podmíněný TOS s dohledem (4)
- Obecně prospěšné práce (2)
- Nepodmíněný TOS (1)
- Upuštění od potrestání (1)

Rok 2021 - Počet odsouzených 14

- Podmíněný TOS (8)
- Pěněžitý trest (2)
- Podmíněný TOS s dohledem (2)
- Obecně prospěšné práce (1)
- Nepodmíněný TOS (1)

Rok 2022 - Počet odsouzených 10

- Podmíněný TOS (7)
- Peněžitý trest (2)
- Podmíněný TOS s dohledem (1)
-

5.3. Svoboda zvířat

Z nestátních organizací bych ráda zmínila neziskovou organizaci Svoboda zvířat, jež je celostátní organizací snažící se prosazovat lepší pohled společnosti na zvířata a tím chránit jejich práva. Členové organizace se aktivně zapojují do politického života, když připomínají návrhy zákonů a vyhlášek týkajících se ochrany zvířat, sami vypracovávají příznivé návrhy, organizují petiční akce, demonstrace apod.¹⁹¹ Tato organizace již byla jednou v této práci zmíněna, a to v souvislosti s vnímáním zvířat v cirkusech, kdy se i právě díky Svobodě zvířat podařilo uzákonit zákaz drezúry volně žijících zvířat narozených po 1. 1. 2022 a za tímto účelem jejich množení a dovážení ze zahraničí.¹⁹²

V současné době tato organizace v rámci iniciace „Za Evropu bez kožešin“ bojuje za zákaz kožešinových farem. V České republice je tento zákaz již zaveden¹⁹³, přičemž pokud chovatel provozoval chov zvířat výhradně nebo převážně za účelem získání kožešin, musel ukončit tuto činnost do 31. 1. 2019.¹⁹⁴ V jiných zemích Evropy ale stále velké množství zvířat trpí v otřesných, trýznivých podmínkách, umírají bolestivou smrtí a to vše kvůli módnímu doplňku. Kampaň „Za Evropu bez kožešin“ nyní skončila, dohromady získala přes 1,7 milionu podpisů a aktuálně probíhá jejich ověření, aby následně celá věc mohla být předána Evropské komisi. V této fázi je nyní i další kampaň organizace Svobody zvířat, a to „Za pokusy bez zvířat“, která již ověřené podpisy má, konkrétně se jedná o 1,2 milionu podpisů, což znamená, že Evropská komise se iniciativou musí zabývat.¹⁹⁵

Tato nezisková organizace je krásným příkladem toho, že zájem lidí na ochraně zvířat je značně velký, a pokud lidé opravdu chtějí, mohou docílit důležitých změn, které pomohou zvířatům žít život, jaký si zaslouží.

¹⁹¹ SVOBODA ZVÍŘAT. *O nás*. In: svobodazvirat.cz [online] © 2022 [cit. 22. 3. 2023]. Dostupné z: <https://svobodazvirat.cz/o-nas/>

¹⁹² SVOBODA ZVÍŘAT. *Cirkusy bez zvířat*. In: svobodazvirat.cz [online]. 11. 10. 2019 [cit. 22. 3. 2023]. Dostupné z: <https://svobodazvirat.cz/cirkusy-bez-zvirat/>

¹⁹³ § 5 odst. 7 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

¹⁹⁴ § 29c odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.

¹⁹⁵ SVOBODA ZVÍŘAT. *Kampaň proti kožešinovým farmám končí úspěchem, získala přes 1,7 milionu podpisů*. In: svobodazvirat.cz [online]. 6. 3. 2023 [cit. 22. 3. 2023]. Dostupné z: <https://svobodazvirat.cz/kampan-proti-kozesinovym-farmam-konci-uspechem-ziskala-pres-17-milionu-podpisu/>

Závěr

Právní ochrana zvířat je postupně vyvíjející se proces odvíjející se od způsobu nahlížení na zvířata v dané době. Tato úprava si tak prošla dlouhým obdobím změn od jedné strany mince na svém začátku, kdy se zvířatům žádná práva nepřiznávala, až k druhé straně mince, kdy naopak již chápeme, že zvíře jako každý jiný živý tvor pocítuje bolest a utrpení a zaslouží si být před takovými jevy ochráněno. Vzhledem k tomu, že podobnost mezi člověkem a zvířetem co do fyzických i mentálních vlastností objasnil Charles Darwin již v 19. století, je možná až trochu s podivem, že k definitivnímu právnímu zakotvení zvířat jako smysly nadaných živých tvorů u nás došlo až v roce 2014 s přijetím nového občanského zákoníku. Do té doby bylo zvíře považováno za věc v právním smyslu, což do značné míry určovalo jeho postavení a limitovalo jeho ochranu.

Právní ochrana zvířat se naplno začala rozvíjet až v 19. století a cesta těchto prvních legislativních počínů nebyla vůbec snadná. Svou roli přitom sehrála i neochota a nepřizpůsobivost myšlení tehdejších lidí, kteří nebyli příliš ochotni měnit své zaryté návyky, mezi které mj. patřilo i používání zvířat jako zdroj kruté zábavy – z dnešního pohledu zcela jistě týrání zvířat, dříve typická kratochvíle. Prvotním impulzem pro zavedení nějakých pravidel pro nakládání se zvířaty se tak nestala ochrana samotného zvířete, nýbrž ochrana veřejného pořádku. Přesto se však podařilo postupným vývojem právních předpisů dosáhnout stavu, ve kterém jsme dnes, kde se ochraně zvířat věnuje nejen řada právních předpisů správního práva, ale i právo trestní, které ochraně životního prostředí, tedy včetně zvířat, věnuje celou Hlavu VIII. zvláštní části trestního zákoníku.

Trestní zákoník aktuálně rozeznává celkem sedm samostatných trestných činů, jejichž primárním objektem je zvíře, přičemž chrání jak zvířata v zájmovém chovu, tak v hospodářském, tak i volně žijící zvířata a zvířata určená k pokusům. Tato práce se detailněji zabývala trestnými činy týrání zvířat, chovu zvířat v nevhodných podmínkách, zanedbání péče o zvíře z nedbalosti a pytláctví, nicméně stěžejní zájem byl soustředěn kolem trestného činu týrání zvířat, který prošel v roce 2020 významnou proměnou, a trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách jakožto zcela nového trestného činu. V případě týrání zvířat šlo zejména o narovnání hranice mezi trestným činem a přestupkem, kdy předchozí definice neumožňovala potrestání mnoha pachatelů prostředky trestního

práva, neboť jejich jednání nedosahovalo takové intenzity, jakou trestní zákoník do té doby požadoval. Jejich potrestání prostředky správního práva se však dlouhodobě ukazovalo jako příliš mírné a bezvýsledné. Současně byla potřeba napravit výše sankcí za trestný čin týrání zvířat, neboť předchozí nízké sazby spolu s rozhodovací praxí soudů vedly k selhání (nejen) preventivní funkce trestního práva.

Za přijetím nového trestného činu chovu zvířat v nevhodných podmínkách stojí snaha zákonodárců reagovat na rozvíjející se problematiku množiren. Tento negativní jev byl do té doby jen velmi těžko trestněprávně postižitelný, když neexistovala samostatná skutková podstata, která by se na tento čin výslovně vztahovala. Přijetí této nové koncepce trestného činu tak vyplnilo mezeru v trestním právu a umožnilo přílehavější právní kvalifikaci těchto protiprávních činů. Ačkoli zavedení těchto změn provází určité pochybnosti a kritika, domnívám se, že zakotvení tohoto trestného činu bylo krokem vpřed v otázce posílení právní ochrany zvířat.

Aktuální tendence a zvýšený zájem o ochranu zvířat nejen ze strany práva, ale i široké veřejnosti svědčí o tom, že právní nahlížení na zvířata se stále vyvíjí a společnost si více a více uvědomuje, že zvířata zde nejsou pouze pro člověka, ale jsou to samostatní živí tvorové s celou škálou emocí, kteří si zasluhují ochranu mj. i prostředky trestního práva. Závěr této práce bych ráda zakončila vystihujícím citátem:

„Velikost a mravní pokrok národa se pozná podle toho, jak zachází se zvířaty.“

Mahátma Gándhí

Resumé

The legal protection of animals is a gradually evolving process based on the way animals are viewed at the time. This legislation has thus gone through a long period of change, from one side of the coin at the beginning, when no rights were granted to animals, to the other side of the coin, when, on the contrary, we now understand that animals, like any other living creature, experience pain and suffering and deserve to be protected from it. Considering that the similarity between humans and animals in terms of physical and mental characteristics was already explained by Charles Darwin in the 19th century, it is perhaps a little surprising that the definitive legal recognition of animals as sentient living creatures in the Czech republic only came about in 2014 with the adoption of the new Civil Code. Until then, an animal was considered a thing in the legal sense, which largely determined its status and limited its protection.

The legal protection of animals only began to develop fully in the 19th century, and the path of these first legislative acts was not at all easy. The initial impulse in introducing some rules for the treatment of animals was not the protection of the animal itself, but the protection of public order. Nevertheless, the gradual development of legislation has led to the state we are in today, where animal protection is addressed not only in a number of administrative law provisions, but also in criminal law, which devotes an entire Head VIII special part of the Penal Code to the protection of the environment, including animals.

The Penal Code currently recognizes a total of seven separate criminal offences, of which the primary object is an animal, protecting both pet and farm animals, as well as wild animals and animals intended for experiments. This thesis has looked in detail at the criminal offences in cruelty to animals, neglect of an animal, poaching and keeping animals in unsuitable conditions, which has been declared as an entirely new criminal offence. In the case of animal cruelty, the main concern was to straighten out the line between a criminal offence and a petty offence, where the previous definition did not allow many offenders to be punished by criminal law means, as their actions did not reach the level of intensity that the Penal Code required until then. However, their punishment by means of administrative law has long proved to be too mild. At the same time, the level of sanctions for the crime in animal cruelty needed to be corrected, as the

previous low rates, together with the decision-making practice of the courts, had led to a failure of the (not only) preventive function of criminal law.

The adoption of the new criminal offence of keeping animals in unsuitable conditions is due to the legislators' desire to respond to the developing problem of breeding facilities. Until then, this negative phenomenon had been very difficult to criminalise, as there was no separate criminal offence that explicitly covered it. The adoption of this new concept of the criminal offence thus filled a gap in criminal law and allowed for a more appropriate legal qualification of these unlawful acts. Although the introduction of these changes has been accompanied by some doubts and criticism, I believe that the introduction of this offence was a step forward in terms of strengthening the legal protection of animals.

Current trends and increased interest in animal protection, not only on the part of the law but also in general public, show that the legal view of animals is still evolving and that society is becoming more and more aware that animals are not just there for humans, but are independent living creatures with a whole range of emotions that deserve protection, including by means of criminal law.

Seznam použitých zdrojů

Monografie, odborné časopisy a komentáře

1. MÜLLEROVÁ, Hana a STEJSKAL Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013. Společnost (Academia). ISBN 978-80-200-2317.
2. MÜLLEROVÁ, Hana. *Zvířata a paragrafy*, Edice Věda kolem nás. Praha: Středisko společných činností AV ČR, Vydání 1., 2015. st. 24 (3-5). Ediční číslo 11850.
3. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 7. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2019. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-380-3
4. ŠOCH, Miloslav, BROUČEK, Jan, ŠŤASTNÁ, Jana. *Welfare hospodářských zvířat*. In: STEJSKAL, Vojtěch a LESKOVJAN Martin. *Člověk a zvíře – v zajetí či v péči?: aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2010. ISBN 978-80-87146-33-0
5. DOUSEK, Jiří. *Péče o pohodu zvířat – animal welfare*. In: STEJSKAL, Vojtěch a LESKOVJAN Martin. *Člověk a zvíře – v zajetí či v péči?: aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2010. ISBN 978-80-87146-33-0
6. STEJSKAL, Vojtěch. *Recentní právní úprava nakládání se zvířaty v rámci lidské péče*. In: STEJSKAL, Vojtěch a LESKOVJAN Martin. *Člověk a zvíře – v zajetí či v péči?: aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2010. ISBN 978-80-87146-33-0
7. CHAPOUTHIER, Georges. *Zvířecí práva*. Praha: TRITON, 2013. ISBN 978-80-7387-607-4
8. CHMELÍK, Jan. *Ekologická kriminalita a možnosti jejího řešení: vysokoškolská učebnice*. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-543-5
9. PRCHALOVÁ, Jana. *Právní ochrana zvířat*. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-763-8.
10. NOVOTNÝ, František. *Trestní právo hmotné*. 4. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-651-4

11. BENTHAM, Jeremy. An Introduction of the Principles of Morals and Legislation [online]. Oxford: Clarendon Press, 1907. Dostupné z: <https://www.econlib.org/library/Bentham/bnthPML.html>
12. KUBÍKOVÁ, Gabriela. *K novele trestního zákoníku zpřísnující tresty za týrání zvířat*. České právo životního prostředí [online] Praha: Česká společnost pro právo životního prostředí, z. s. 2/2020. 142 (46) [cit. 18. 3. 2023]. ISSN 1213-5542. Dostupné z: https://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_56.pdf
13. RYDVAL, Tomáš. *Ochrana zvířat proti týrání jako součást ochrany zvířat v České republice*. Aplikované právo, 2006, č. 2
14. COUFALOVÁ, Bronislava. § 302 [Týrání zvířat]. In: ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8
15. FRYŠTÁK, Marek. § 117 [Veřejné spáchání trestného činu]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgjpwk232ge4dcxzsffzwwexzsgaydsxzugbpxazrrge3q>
16. FRYŠTÁK, Marek. § 129 [Organizovaná zločinecká skupina]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgjpwk232ge4dcxzsffzwwexzsgaydsxzugbpxazrrgi4q>
17. KALVODOVÁ, Věra, ŠČERBA, Filip. § 42 [Přítěžující okolnosti]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgjpwk232ge4dcxzsffzwwexzsgaydsxzugbpxazrugi>
18. ŠČERBOVÁ, Veronika. § 198 [Týrání svěřené osoby]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgjpwk232ge4dcxzsffzwwexzsgaydsxzugbpxazrrhe4a>
19. COUFALOVÁ, Bronislava. § 302a [Chov zvířat v nevhodných podmínkách]. In: ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání (2. aktualizace). Praha:

- C. H. Beck, 2022. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgjpwk232ge4dcxzsffzwwexzsgaydsxzugbpxazrtgazgc&refSource=toc#>
20. ŠČERBA, Filip. § 164 [Neoprávněné odebrání tkání a orgánů]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgjpwk232ge4dcxzsffzwwexzsgaydsxzugbpxazrrgy2a>
21. COUFALOVÁ, Bronislava. § 303 [Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgjpwk232ge4dcxzsffzwwexzsgaydsxzugbpxazrtgazq>
22. COUFALOVÁ, Bronislava. § 304 [Pytláctví]. In: ŠČERBA, Filip a kol. Trestní zákoník. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nnptembsgjpwk232ge4dcxzsffzwwexzsgaydsxzugbpxazrtga2a>

Právní předpisy ČR a EU

1. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
2. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 89/2012 Sb., sněmovní tisk č. 362/0
3. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
4. Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, č. 40/2009 Dz
5. Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
6. Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
7. Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání
8. Vyhláška č. 419/2012 Sb., o ochraně pokusných zvířat
9. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
10. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
11. Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí
12. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. (Listina základních práv a svobod)

13. Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon)
14. Důvodová zpráva k zák. č. 114/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 114/2020 Dz
15. Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti
16. Zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství)
17. Zákon č. 368/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
18. Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě ze dne 23. ledna 2006 o akčním plánu Společenství v oblasti dobrých životních podmínek a ochrany zvířat 2006-2010 (KOM (2006) 13- Úř. Věst. C 49 ze dne 28. února 2006)
19. Smlouva o fungování Evropské unie. In: *Úplné znění č. 1311 Evropské právo*. Ostrava: Sagit, a.s. 2019. ISBN 978-80-7488-344-6

Judikatura

1. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2012, sp. zn. 8 Tdo 1617/2011
2. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. 3 Tdo 1329/2016
3. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 657/2011
4. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2005, sp. zn. 7 Tdo 1411/2004
5. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 1997 sp. zn. 2 Tzn 19/97

Internetové zdroje

1. Ekolist.cz. *Krvavý Hollywood: Při natáčení filmů stále trpí a umírají zvířata*. In: ekolist.cz [online] 29. 11. 2013 [cit. 30. 9. 2022]. Dostupné z: <https://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/krvavy-hollywood-pri-nataceni-filmu-stale-trpi-a-umiraji-zvirata>
2. CIWF Česká Republika. *O kuřatech chovaných pro maso*. In: CIWF Česká Republika [online]. Copyright © 2022 Compassion in World Farming [cit. 30.10.2022]. Dostupné z: <https://www.ciwf.cz/hospodarska-zvirata/slepice/kurata-na-maso/>

3. STÁTNI ZDRAVOTNÍ ÚSTAV. *Státní zdravotní ústav pracuje na metodách umožňujících úplnou náhradu testů na zvířatech*. In: SZU [online]. 11. 11. 2021 [cit. 30. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.szu.cz/statni-zdravotni-ustav-pracuje-na-metodach-umoznujicich>
4. SVOBODA ZVÍŘAT. *Cirkusy bez zvířat*. In: svobodazvirat.cz [online]. 11. 10. 2019 [cit. 30. 10. 2022]. Dostupné z: <https://svobodazvirat.cz/cirkusy-bez-zvirat/>
5. NAČERADSKÁ, Martina. *Šlechtit zvířata tak, aby se líbila nám, je zvrhlé, říká veterinářka. Co trápí krátkolebá plemena?* In: Radiožurnál[online] 27. 8. 2022 [cit. 10. 12. 2022]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/slechtit-zvirata-tak-aby-se-libila-nam-je-zvrhle-rika-veterinarka-co-trapi-8814880>
6. MALÁ, Gabriela. *Vliv welfare na zdraví hospodářských zvířat*. In: Česká technologická platforma pro zemědělství [online], 5. 2. 2019 [cit. 20. 9. 2022]. Dostupné z: <https://www.ctpz.cz/vyzkum/vliv-welfare-na-zdravi-hospodarskych-zvirat-860>
7. MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Mezinárodní smlouvy*. In: Eagri.cz [online]. Ministerstvo zemědělství ČR. © 2009-2023 [cit. 17. 2. 2023]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/ochrana-zvirat/legislativa/mezinarodni-smlouvy/>
8. JAROLÍM, Jiří. *Návrh na přehodnocení judikatury Nejvyššího soudu ve věci týrání "většího počtu" zvířat*. In: IURI [online] 30. 9. 2021 [cit. 11. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/7/303406/1/2>
9. JAKOUBKOVÁ, Alžběta. *Nové tendence v ochraně zvířat II. Trestněprávní aspekty týrání domácích mazlíčků*. In: Právo21 [online] 30. 8. 2021 [13. 3. 2023]. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/nove-tendence-v-ochrane-zvirat-ii-trestnepravni-aspekty-tyrani-domacich-mazlicku>
10. JELÍNEK, Jiří. *K nové trestněprávní ochraně zvířat aneb trefit kozla*. In: Advokátní Deník [online] 19. 8. 2020 [cit. 14. 3. 2023]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/08/19/k-nove-trestnepravni-ochrane-zvirat-aneb-trefit-kozla/>
11. BROŽOVÁ, Dagmar. *Kriminalisté obvinili skupinu osob ze zločinu chov zvířat v nevhodných podmínkách*. In: policie.cz [online] 26. 9. 2022 [cit.

14. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kriminaliste-obvinili-skupinu-osob-ze-zlocinu-chov-zvirat-v-nevhodnych-podminkach.aspx>
12. VÁVRA, Libor. *Zanedbání péče o zvíře, není nedbalost jako nedbalost!* In: Právní prostor [online] 16. 1. 2018 [15. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/zanedbani-pecce-o-zvire-neni-nedbalost-jako-nedbalost>
13. PAVLOVIČOVÁ, Kristýna. *Ochrana zvířat v režimu trestního práva s ohledem na navrhovanou novelu trestního zákoníku.* In: Právní prostor [online] 29. 4. 2019 [cit. 17. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/ochrana-zvirat-v-rezimu-trestniho-prava-s-ohledem-na-navrhovanou-novelu-trestniho-zakoniku>
14. ULRICOVÁ, Jana. *Trýznění ani smrt tyranům nepřitěžují, bez zpřísnění zákonů to nepůjde, varuje soudce.* In: Blesk.cz [online] 17. 4. 2019 [19. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-blesk-tlapky/603617/tryzneni-ani-smrt-tyranum-nepritezuji-bez-zprisneni-zakonu-to-nepujde-varuje-soudce.html>
15. PAVLOVIČOVÁ, Kristýna. *Trest zákazu držení a chovu zvířat.* Trestněprávní revue [online] 2021, č. 1, s. 23-26 [cit. 19. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgfpxi4s7gfpxgxzsgm&rowIndex=0#>
16. ULRICOVÁ, Jana. VANÍČEK, David. LANG, Kateřina. *Proč je Česko rájem množíren? Tohle se u nás dělá špatně.* In: Blesk.cz [online] 17. 3. 2019 [cit. 19. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-blesk-tlapky/599252/proc-je-cesko-rajem-mnoziren-tohle-se-u-nas-dela-spatne.html>
17. KOŘÍNEK, Štěpán. *Posílení ochrany zvířat v reflexi trestného činu „chov zvířat v nevhodných podmínkách“.* Trestněprávní revue [online] 2022, č. 2, s. 85-92 [cit. 19. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgjpxi4s7gjpxgxzygu&groupIndex=0&rowIndex=0>

18. JANOUŠ, Václav. *Množírny psů a koček se zákonu směji, mají prosté figle, jak ho obejít*. In: iDNES.cz [online] 2. 8. 2019 [cit. 19. 3. 2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/mnozirna-chov-psy-kocek-novela-zakona-ministerstvo-zemedelstvi.A190801_121052_domaci_knn
19. PLICKA, Robert. *Novela trestního zákoníku nejen zpřísnění trestů za týrání zvířat* (prezentace). In: hlaszvirat.cz [online] 26. 3. 2020 [cit. 20. 3. 2023] Dostupné z: <https://www.hlaszvirat.cz/kampane/14-novelizace-trestniho-zakoniku-zpriseni-trestnich-sazeb-za-tyrani-zvirat>
20. ŠTĚPAŘOVÁ, Tereza. *Jak poznat psa z množírny? Pojmy jako „speciální miništěně“ nebo „nadpočetné“ jsou varování*. In: LIDOVKY.CZ [online] 12. 8. 2018 [cit. 20. 3. 2023]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/relax/domaci-mazlicci/jak-poznat-psy-z-mnozirnny-pojmy-jako-specialni-ministene-nebo-nadpocetne-jsou-varovani.A180809_103006_in_domov_ele
21. ZVONKOVÁ, Gabriela. *Jaké jsou praktiky množitelů? Lhaní, podvody a lhostejnost k utrpení*. In: CNN Prima NEWS [online] 4. 11. 2019 [cit. 20. 3. 2023]. Dostupné z: <https://cnn.iprima.cz/jake-jsou-praktiky-mnozitelu-lhani-podvody-a-lhostejnost-k-utrpeni-1471>
22. ZVONKOVÁ, Gabriela. *Množírny zvířat v Česku: Pořízení mazlíčka rychle, levně a bez otázek podporuje koloběh utrpení*. In: zoom.iprima.cz [online] 18. 8. 2021 [cit. 20. 3. 2023]. Dostupné z: <https://zoom.iprima.cz/zajimavosti/mnozirnny-zvirat-cesko>
23. VOKÁČ, Martin. *Malé klece plné výkalů, zdi nasáklé močí. V domě hrůzy živořilo 212 psů*. In: iDNES.cz [online] 1. 2. 2018 [cit. 21. 3. 2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/tyrani-chov-psy-dum-vykaly-zvire-kamenice-nad-lipou-veterina-police-vysocina.A180201_132917_jihlava-zpravy_mv
24. RODRIGUEZ, Veronika. *Týraných zvířat jsou stovky: každých osm hodin lidé nahlásí jeden případ*. In: Zvířecí zprávy [online] 2. 9. 2021 [cit. 21. 3. 2023]. Dostupné z: <https://zvirecizpravy.cz/tyranych-zvirat-jsou-stovky-kazdych-osm-hodin-lide-nahlas-i-jeden-pripad/>
25. MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Sytém ochrany zvířat v ČR*. In: Eagri.cz [online]. Ministerstvo zemědělství ČR: © 2009-2023 [cit. 21. 3. 2023].

- 2023]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/ochrana-zvirat/system-ochrany-zvirat-v-cr/>
26. STÁTNÍ VETERINÁRNÍ SPRÁVA. *SVS ukončuje zjednodušený dovoz zájmových zvířat z Ukrajiny do ČR*. In: svscr.cz [online] 31. 1. 2023 [cit. 21. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/svs-ukoncuje-zjednoduseny-dovoz-zajmovych-zvirat-z-ukrajiny-do-cr/>
27. SVOBODA ZVÍŘAT. *O nás*. In: svobodazvirat.cz [online] © 2022 [cit. 22. 3. 2023]. Dostupné z: <https://svobodazvirat.cz/o-nas/>
28. SVOBODA ZVÍŘAT. *Cirkusy bez zvířat*. In: svobodazvirat.cz [online]. 11. 10. 2019 [cit. 22. 3. 2023]. Dostupné z: <https://svobodazvirat.cz/cirkusy-bez-zvirat/>
29. SVOBODA ZVÍŘAT. *Kampaň proti kožešinovým farmám končí úspěchem, získala přes 1,7 milionu podpisů*. In: svobodazvirat.cz [online]. 6. 3. 2023 [cit. 22. 3. 2023]. Dostupné z: <https://svobodazvirat.cz/kampan-proti-kozesinovym-farmam-konci-uspechem-ziskala-pres-17-milionu-podpisu/>

Ostatní zdroje

1. Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2021. Nejvyšší státní zastupitelství [online] 4 NZN 501/2022. 449 (403) [cit. 18. 3. 2023]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2022/07/Zo%C4%86_2021_tabulkov%C3%A1_%C4%8D%C3%A1st_I.pdf
2. Výroční zpráva Státní veterinární správy za rok 2021. In: svscr.cz [online] 20. 5. 2022 [cit. 22. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/wp-content/files/dokumenty-a-publikace/Vyrocnizprava-Statni-veterinari-spravy-za-rok-2021.pdf>
3. Výroční zpráva Státní veterinární správy za rok 2020. In: svscr.cz [online] 25. 5. 2021 [cit. 22. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/wp-content/files/dokumenty-a-publikace/Vyrocnizprava-Statni-veterinari-spravy-za-rok-2020.pdf>
4. JakTrestame.cz. Aplikace jaktrestame.cz [online] [cit. 22. 3. 2023]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here
5. Informace poskytnuté Ing. Lubošem Konvičkou, vedoucím plemenářského střediska Strakonice ve společnosti Jihočeský chovatel a.s.